

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇEVRE BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

SEYDİKEMER İLÇESİNDEKİ KORUNAN ALANLARIN
KORUMA STATÜLERİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ

CEYDA KAYALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAYIS 2024

MUĞLA

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEZ ONAYI

Ceyda KAYALI tarafından hazırlanan SEYDİKEMER İLÇESİNDEKİ KORUNAN ALANLARIN KORUMA STATÜLERİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ başlıklı tezinin, 24/05/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Çevre Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans derecesi için gerekli şartları sağladığı oybirliği ile kabul edilmiştir.

TEZ SINAV JURİSİ

Doç. Dr. İsmail ÇINAR* (Jüri Başkanı)

İmza:

Park ve Bahçe Bitkileri Bölümü
Peyzaj ve Süs Bitkileri Yetiştiriciliği Anabilim Dalı,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

Doç. Dr. Zeynep R. ARDAHANLIOĞLU (Danışman)

İmza:

Park ve Bahçe Bitkileri Bölümü
Peyzaj ve Süs Bitkileri Yetiştiriciliği Anabilim Dalı,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

Doç. Dr. Meliha AKLIBAŞINDA (Üye)

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir

İmza:

ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI ONAYI

Doç. Dr. Çağdaş GÖNEN

İmza:

Çevre Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanı,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

Doç. Dr. Zeynep R. ARDAHANLIOĞLU (Danışman)

İmza:

Çevre Bilimleri Ana Bilim Dalı,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

Savunma Tarihi: 24/05/2024

Tez çalışmalarım sırasında elde ettiğim ve sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgelerin tarafımdan bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde edildiğini; akademik ve bilimsel etik kurallarına uygun olduğunu beyan ederim. Ayrıca, akademik ve bilimsel etik kuralları gereği bu tez çalışması sırasında elde edilmemiş başkalarına ait tüm orijinal bilgi ve sonuçlara atıf yapıldığını da beyan ederim.

Ceyda KAYALI

24/05/2024

ÖZET
SEYDİKEMER İLÇESİNDEKİ KORUNAN ALANLARIN
KORUMA STATÜLERİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Ceyda KAYALI

Yüksek Lisans Tezi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Çevre Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Zeynep Rabiye ARDAHANLIOĞLU

Mayıs 2024, 82 sayfa

Muğla ilinin bir ilçesi olan Seydikemer, doğa güzellikleri ve zenginlikleri ile olduğu kadar da tarihi ve turistik önemiyle dikkat çekmektedir. Muğla'nın 2013 yılında Büyükşehir Belediyesi olmasıyla birlikte Seydikemer Fethiye'den ayrılarak ilçe olmuştur. Bu çalışma, Seydikemer ilçesindeki korunan alanların koruma statüleri kapsamında incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu alanlar, Saklıkent Milli Parkı, Seydikemer sınırları içerisinde kalan Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi, Girdev Gölü Sulak Alanı ve Önemli Doğa Alanı, "Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olan Girmeler Mahallesi, Girmeler mahallesi sınırları içerisindeki Girmeler Kaplıcaları I. ve III. Derece Arkeolojik Sit alanları, I. Derece Doğal Sit Alanından Nitelikli Doğal Koruma Alanına dönüştürülen Kesin Korunacak Hassas Alan olarak önerilen Patara ve Karadere, UNESCO'nun Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme kapsamında "Dünya Mirası Geçici Listesine" eklenen Tlos Antik Kenti, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Letoon antik kenti, UNESCO Dünya Mirası listesine giren Pınara antik kenti, Antik kent olarak korunan Pyndai, Araxa, Oinoada ve Sidyma antik kentleri, Çaltılar Mahallesi Höyük kazı alanları ve anıt ağaçlardır. Bu çalışma ile korunan alanlar ve koruma statülerinin farkındalığının artırılması hedeflenmekte ve bölgede yaşayan yerel halkın da bilinçlenmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Seydikemer, Koruma Statüleri, Korunan alan, Sürdürülebilirlik

ABSTRACT
PROTECTED AREAS IN SEYDİKEMER DISTRICT
INVESTIGATION WITHIN THE SCOPE OF PROTECTION STATUS

Ceyda KAYALI

Master of Science (M.Sc.)

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Environmental Sciences

Supervisor: Associate Professor Zeynep Rabiye ARDAHANLIOĞLU

May 2024, 82 pages

Seydikemer, a district of Muğla province, attracts attention with its natural beauties and riches as well as its historical and touristic importance. After Muğla became a Metropolitan Municipality in 2013, Seydikemer was separated from Fethiye and became a district. This study was conducted to examine the protected areas in Seydikemer district within the scope of their protection status. These areas are Saklıkent National Park, Patara Special Environmental Protection Area within the borders of Seydikemer, Girdev Lake Wetland and Important Natural Area, Girmeler District, which is a "Qualified Natural Protected Area and Sustainable Protection and Controlled Use Area", and Girmeler Hot Springs within the borders of Girmeler district. I and III Degree Archaeological Sites, Patara and Karadere, which were converted from 1st Degree Natural Protected Areas to Qualified Natural Protected Areas and recommended as Sensitive Areas to be Definitively Protected, and Tlos Ancient Ancient Sites, which were added to the "World Heritage Tentative List" within the scope of UNESCO's Convention on the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. The city is the ancient city of Letoon, which is on the UNESCO World Heritage List, the ancient city of Pınara, which is on the UNESCO World Heritage list, the ancient cities of Pyndai, Araxa, Oinoada and Sidyma, which are protected as ancient cities, Çaltılar District Mound excavation areas and monumental trees. This study aims to increase awareness of protected areas and their conservation status, and to contribute to the awareness of local people living in the region.

Keywords: Seydikemer, Conservation Status, Protected area, Sustainability

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince bana her konuda sağladığı desteklerinden ve yardımlarından dolayı Danışman Hocam Sayın Doç. Dr. Zeynep R. ARDAHANLIOĞLU'na en derin saygı ve hürmetlerimle çok teşekkür ederim. Beni bu yola çıkmam için heveslendiren, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye A.S.M. K. Meslek Yüksekokulu Park ve Bahçe Bitkileri Bölümü Peyzaj ve Süs Bitkileri Yetiştiriciliği Programı Öğretim Üyesi Sayın Doç. Dr. İsmail ÇINAR'a saygı ve hürmetlerimle teşekkür ederim. Tez sınav jürisi sayın Doç. Dr. Meliha AKLIBAŞINDA'ya saygı ve hürmetlerimle teşekkür ederim. Seydikemer İlçesinde önemli çalışmalar yapan Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğretim Üyesi Sayın Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT'e desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Resmi ve özel kurum ve kuruluşlardan Seydikemer Belediyesi'ne, Seydikemer Kaymakamlığı'na, Fethiye Sanayi ve Ticaret Odasına teşekkürlerimi sunarım. Beni her zaman destekleyen canım eşim Nuri KAYALI'ya, kızlarım Ecem KAYALI ve Feride Ela KAYALI'ya, her zaman yanımda olan canım Annem ve Babam'a ve desteğini hissettiğim bana güvenen herkese çok teşekkür ederim.

Ceyda KAYALI

Mayıs 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
1.GİRİŞ	11
1.1 Koruma Kavramının Tarihsel Gelişimi	2
1.1.1 Dünya’ da Korunan Alanların Sınıflandırılması.....	3
1.1.2 Korunan Alan Kavramının Türkiye’deki Gelişimi	12
1.2. Koruma Statüleri:	12
2. KAYNAK ÖZETLERİ	16
2.1. Doğa Koruma Konusunda Yapılan Çalışmalar	16
2.2. Seydikemer İlçesinde Yapılan Çalışmalar	19
3. MATERYAL ve YÖNTEM	21
3.1 Materyal	21
3.2. Yöntem	23
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	27
4.1 Seydikemer’in Doğal Ortam Özellikleri	27
4.1.1 Coğrafi Konum.....	27
4.1.2 Seydikemer’in Toprak Özellikleri.....	27
4.1.2.1 Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıflar	28
4.1.2.2 Seydikemer’in Büyük Toprak Grupları Sınıfları	30
4.1.3 Jeolojik Yapı:	33
4.1.4 Bakı Durumu	34
4.1.5 Yükseklik	35
4.1.6 Eğim Durumu	36
4.1.7 Şimdiki Alan Kullanım Durumu	38
4.1.8 Erezyon Durumu	39
4.1.9 İklim	39
4.1.9.1 Sıcaklık	40
4.1.9.2 Güneşlenme.....	41
4.1.9.3 Basınç ve Rüzgarlar	41

4.1.9.4 Nem ve Yağış.....	42
4.1.10. Sosyo-Ekonomik Yapı	43
4.1.11 Ulaşım Durumu	44
4.1.12 Sosyo Kültürel Durumu	45
4.1.13 Biyolojik Çeşitlilik.....	46
4.2. Seydikemer İlçesi Korunan Alanları	47
4.2.1 Saklıkent Milli Parkı	48
4.2.2 Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi	50
4.2.3 Girdev Sulak Alanı-Önemli Doğa Alanı	52
4.2.4 Girmeler Mahallesi.....	54
4.2.5 Girmeler Kaplıcaları.....	55
4.2.6 Tlos Antik Kenti.....	57
4.2.7 Letoon Antik Kenti.....	59
4.2.8 Pınara Antik Kenti.....	61
4.2.9 Pyndai Antik Kenti.....	62
4.2.10 Araxa Antik Kenti	64
4.2.11 Oinoanda Antik Kenti	65
4.2.12 Sidyma Antik Kenti.....	67
4.2.13 Çaltılar Höyüğü.....	68
4.2.14 Seydikemer İlçe Sınırları İçerisinde Bulunan Anıt Ağaçlar.....	69
5.TARTIŞMA VE SONUÇ.....	71
KAYNAKLAR.....	78

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Karasal Korunan Alanların Koruma Kategorilerine Göre Dağılımı.....	10
Çizelge 1.2. Korunan Alan Sınıfları.....	11
Çizelge 1.3. Türkiye’deki Korunan Alanlar.....	14
Çizelge 4.1. Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı.....	30
Çizelge 4.2. Büyük Toprak Grupları.....	32
Çizelge 4.3. Jeolojik Yapı.....	33
Çizelge 4.4. Bakı Durum.....	35
Çizelge 4.5. Yükseklik Durumu	36
Çizelge 4.6. Eğim Durumu	37
Çizelge 4.7. Arazi Kullanım Sınıfları	38
Çizelge 4.8. Saklıkent Milli Parkı Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	50
Çizelge 4.9. Kumuova -Karadere (Patara) ÖÇKB Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	52
Çizelge 4.10. Girdev Sulak Alanı Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	53
Çizelge 4.11. Girmeler Kaplıcaları Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	56
Çizelge 4.12. Tloss Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	58
Çizelge 4.13. Letoon Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	60
Çizelge 4.14. Pınara Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	62
Çizelge 4.15. Pyndai Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	63
Çizelge 4.16. Araxa Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	65
Çizelge 4.17. Oinoanda Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	66
Çizelge 4.18. Sidyma Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	68
Çizelge 4.19. Çaltılar Höyüğü Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi.....	69

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Korunan Alan Sayıları	13
Şekil 2.2. Korunan Alan Büyüklükleri	13
Şekil 3.1. Çalışma Alanının Konumu	22
Şekil 3.2. Yöntem Akış Şeması.....	26
Şekil 4.1. Arazi Yetenek Sınıfı Haritası	30
Şekil 4.2. Büyük Toprak Grupları Haritası	33
Şekil 4.3. Jeoloji Haritası	34
Şekil 4.4. Bakı Haritası	35
Şekil 4.5. Yükseklik Haritası	36
Şekil 4.6. Eğim Haritası	37
Şekil 4.7. Arazi Kullanım Sınıfları Haritası.....	38
Şekil 4.8. Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri.....	40
Şekil 4.9. Eşen, Seydikemer ve Seki'nin Aylık Ortalama Sıcaklık Grafiği.....	40
Şekil 4.10. Fethiye'de Ortalama Aktüel Basıncın Aylara Dağılışı.....	41
Şekil 4.11. Fethiye Yıllık Rüzgar Gücü.....	42
Şekil 4.12. Eşen, Seydikemer ve Seki'nin Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı...43	
Şekil 4.13. Kültür Haritası.....	44
Şekil 4.14. Göç Yolu Haritası... ..	46
Şekil 4.15. Saklıkent Milli Parkı.....	49
Şekil 4.16. Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	51
Şekil 4.17. Girdev Sulak Alanı-Önemli Doğa Alanı.....	53
Şekil 4.18. Girmeler Kaplıcaları.....	56
Şekil 4.19. Tlos Antik Kenti.....	58
Şekil 4.20. Letoon Antik Kenti.....	60
Şekil 4.21. Pınara Antik Kenti.....	62
Şekil 4.22. Pyndai Antik Kenti.....	63
Şekil 4.23. Araxa Antik Kenti.....	64
Şekil 4.24. Oinoanda Antik Kenti	66
Şekil 4.25. Sidyma Antik Kenti	68
Şekil 4.26. Çaltılar Höyüğü..... ..	69
Şekil 4.27. Anıt Ağaçlar..... ..	70
Şekil 5.1. Seydikemer İlçesindeki Korunan Alanlar.....	72

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar gelen süreçte, iklim değişikliği, doğal kaynakların bilinçsiz tüketimi ve küresel bir problem haline gelen çevre sorunları son yıllarda daha fazla artış göstermektedir. Küreselleşme sürecinde yanlış uygulanan ekonomik, sosyal ve politik süreçler ekolojik sorunları da beraberinde getirmektedir (Bakır, 2019). Bu sorunların azaltılıp, çözümlenebildiği planlamaların yapılmasına olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Çevreye verilen zararlar neticesinde, birçok biyolojik tahribat ortaya çıkmaktadır. Bu tahribatın önlenmesi için de doğal kaynak değerleri hak ettikleri şekilde korunmalı ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda, korunması gereken alanların belirlenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması, korunan alan çalışmalarının yapılmasına bağlıdır (Dudley, 2013).

Biyolojik çeşitliliğin ve ekolojik alanların korunmasını sağlayabilmenin en etkili yollarından birisi, doğal alanların, farklı koruma statüleri ile koruma altına alınması ile birlikte ulusal ve uluslararası doğa koruma stratejilerinin oluşturulmasını sağlamaktır. Dünya Doğa Koruma Birliği (IUCN)' e göre korunan alanlar; "Biyolojik çeşitliliği, ekosistemleri ve doğal kaynakları korumak için özel olarak ayrılmış ve çeşitli yasal düzenlemeler veya diğer etkili yöntemlerle yönetilen kara ve/veya denizel bölgelerdir" şeklinde tanımlanmaktadır. Korunmaya ihtiyaç duyulan alanların sürdürülebilirliğinin sağlanmasını ve gelecek nesillere aktarılabilmesini hedefleyen IUCN ekolojik döngünün korunmasına yönelik uluslararası stratejiler ortaya koymaktadır (Koç, 2015).

Doğal kaynak değerlerinin sürdürülebilir kullanımının sağlanmasında en önemli unsur olan koruma kavramı temelinde, yaşamın sürdürülmesi için gerekli olan kaynak değerlerinin gelecek nesillere aktarılmasını ve yok olmasını önlemeyi amaçlayan bir dizi önlemler bütünüdür (Gül vd., 2010). Bu değerler, biyolojik çeşitlilik, doğal-kültürel, tarihi ve peyzaj gibi çeşitli alanlarda bulunabilmektedir (Lucas 1992; Farina 2000; Baykal, 2006; Ulun, 2008).

Doğal kaynakları korumak ve muhafaza etmek amacıyla geliştirilen politikalar genellikle sürdürülebilir kalkınma anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir. Sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynakların gelecek nesillere de kullanılabilir halde bırakılmasını ve bugünkü ihtiyaçların karşılanmasının yanı sıra gelecek kuşakların ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulmasını öngörür. Bu çerçevede, sürekli kullanma-koruma ilkesine bağlı kalınarak kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi ve doğal dengenin korunması amaçlanır.

Günümüzde, sistemli olarak uygulanan doğa koruma bilinci, 1960'lı ve 1970'li yıllarda başlamıştır. Bu dönemde çevre sorunları ve doğal kaynakların sınırlılığına ilişkin artan farkındalık, doğa koruma ve sürdürülebilir kullanım konusundaki politika ve uygulamalara ivme kazandırmıştır. Bu süreç, uluslararası çapta çeşitli anlaşmaların ve kuruluşların doğmasına yol açmıştır. Örneğin, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve çeşitli doğa koruma organizasyonları bu dönemde kurulmuştur. Bu gelişmeler, doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda uluslararası işbirliğini teşvik etmiş ve bu alandaki politika gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. (Yücel ve Babuş, 2005).

Koruma altına alınacak bir alanın koruma statüsüne göre belirlenebilmesi için yönetim planları hazırlanmalı ve alanın sürdürülebilirliğinin sağlanabilir olması gerekmektedir. Korunan alanlar sahip oldukları statülerine göre belirlenip, planlama ve yönetim planları oluşturulmaktadır. Korunan alanlarda bulunan biyolojik çeşitliğin korunması ve endemik tür varlığının sürdürülebilmesi için de gerekli önlemler yasal süreçler ile uygulanmaktadır.

1.1. Koruma Kavramının Tarihsel Gelişimi

Korunan alanlar kapsamında Dünyada ve Türkiye'de çeşitli çalışmalar yapılması gerektiği ve kararlar alınması gerektiği düşünülerek çeşitli çalışmalara ve sözleşmelere imza atılmıştır. Doğa koruma bütün hükümetlerin ortak problemi haline gelmiş ve bunun sonucunda tüm dünyada doğa koruma çalışmaları hız kazanmıştır.

1.1.1. Dünya' da korunan alanlar ve sınıflandırması

Doğa koruma çalışmalarının geçmişi çok eski yıllara kadar uzanır. Örneğin, Tamil Nadu'nun tarihi oldukça zengin ve eski bir geçmişe sahiptir. Tamil Nadu, Hindistan'ın güneydoğusunda bulunan bir eyalettir ve birçok antik medeniyete ev sahipliği yapmıştır (Wild vd., 2008). İki bin yıl öncesinden, Eflatun (Plato), Antik Yunan'daki Attika Tepesi'nin ormanlarının yok edildiğini ve bunun sonucunda verimli su sistemleri ve toprak örtüsünün kaybolduğunu yazmıştır. Hindistan'da, ilk korunan orman alanı ise modern milli parkların ilk örneklerinden birini oluşturmaktadır. Yine Hindistan'da, İmparator Ashoka, belirli hayvan türlerini koruyan avcılık yasalarını hayata geçirmiştir. 1084 yılında ise Domesday Book adlı kitap her toprak sahibinin mülklerini, arazilerini, tarım alanlarını, ormanlarını, hayvanlarını ve diğer mülklerini kaydetmiştir (Akesen, 2006).

Kutsal değeri olan ormanlar, sıkı koruma altında tutulan bölgeler olarak kabul edilir ve bu alanlar genellikle dini, kültürel veya mitolojik öneme sahiptir. İnsanlar, bu kutsal alanları koruyarak doğaya olan saygılarını ve bağlılıklarını ifade etmişlerdir. İnsanlık tarihinde birçok toplum, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve korunması konusunda çeşitli uygulamalar geliştirmiştir. Bu nedenle, kutsal olan ormanların ve doğal alanların korunması, insanlığın doğaya olan bağlılığının ve doğal çevrenin değerinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Doğanın korunması ve sürdürülebilir kullanımı, insanlık için hayati bir öneme sahiptir ve tarih boyunca bu değerlerin korunması için çeşitli kültürel, dini ve toplumsal uygulamalar geliştirilmiştir. Doğa koruma kültürünün ilk örneklerinde ise genellikle bireysel unsurların korunması uygulamaları görülmektedir (Yücel, 1995; Wright, 1996).

Doğa koruma çalışmaları kapsamında Dünya' da ilk yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, 1343 yılında Dortmund' da (Almanya) tarım alanları ve otlakların ağaçlandırılması belirli yasalara bağlanmış ve doğa koruma bilinci oluşturulmaya başlanmıştır. Bir alanın sahip olduğu doğal güzelliklerinden dolayı korunması ve halkın bu alanlardan yararlanması fikri Hollanda'da doğmuştur (Yücel vd., 2005).

Tarih boyunca çeşitli toplumlarda doğal kaynakların korunması için çeşitli yasal düzenlemeler ve uygulamalar yapılmıştır. Örneğin, 1250 yılında İngiltere'de bazı kuş türlerinin korunması talebinin olması, o dönemde doğal yaşamın öneminin fark edildiğini ve korunması gerektiğini göstermektedir. Bazı hükümdarlar kendileri için

güç sembolü olarak görünen av parkları, orman rezervleri ve bahçeler oluştururken, diğerleri ise çıkar gözetmeyen doğa koruma girişimlerinde bulunmuşlardır. Özellikle o dönemde, avcılık genellikle zengin sınıflar arasında popüler bir aktiviteydi ve bu koruma alanlarının oluşturulması genellikle bu zengin sınıfların taleplerine cevap vermek amacıyla gerçekleşmiş olduğu düşünülmekteydi. Eleonora d'Arborea'nın 1392 yılında çıkardığı yasa, çevrenin korunması ve doğal yaşamın sürdürülebilirliği için erken bir örnektir (Axis, 2000).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, ilk bilinçli doğa koruma çabası Fatih Sultan Mehmet zamanında yapılmıştır. 15. yüzyılın ortalarında, Haliç'in çamurla dolmasını önlemek için akarsu havzalarında hayvan otlatılması, tarım yapılması ve inşaatın yasaklanması gibi önlemler alınmıştır. Ayrıca, dik yamaçlara ayırık otu ektilerle toprağın sıkı bir şekilde tutulması ve erozyonun önlenmesi sağlanmıştır (Kad, 2007). 1576'da Prens ve Vali'nin Lahey ormanının korunması konusunda anlaşmaya varması, erken dönem doğa koruma girişimlerinden biridir ve bu tür girişimlerin tarihsel önemini vurgular. Doğal alanların korunması ve çevrenin sürdürülebilir kullanımı için bu tür erken dönem girişimleri, günümüzdeki doğa koruma politikalarının ve çevresel bilincin temellerini oluşturmuştur. Dünya genelinde birçok "koruma alanı" belirlenmiş ve çoğu farklı amaçlarla kurulmuştur. İngiltere'de 18. ve 19. yüzyıllarda kurulan koruma alanlarının birçoğunun temel amacı, genellikle üst sınıfların avcılığı için vahşi hayvanların korunması olmuştur (Ortaçeşme, 1998).

Ancak, günümüzde koruma alanlarının amaçları genellikle doğal yaşamın korunması, biyoçeşitliliğin desteklenmesi, ekosistemlerin sağlığının korunması ve insanların doğa ile uyumlu bir şekilde etkileşim kurmasının teşvik edilmesi gibi daha geniş bir perspektife sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1900'lerin başlarında ilan edilen yaklaşık 500 yaban hayatı koruma rezervi de benzer bir şekilde önemlidir. Bu rezervler, doğal yaşamın korunması, avlanmanın kontrol altına alınması, biyoçeşitliliğin desteklenmesi ve endemik türlerin habitatlarının korunması gibi amaçlar için kurulmuştur (Kurdoğlu, 2007).

Bu dönemlerde, Amerika ve Avrupa'daki öncü korunan alanlar, o zamanın sosyal iklimine göre yalnızca üst sınıfların eğlence ve kullanımı için yönetilmekteydi. Catlin'in 1832'de dile getirdiği fikirler günümüz doğa koruma politikalarının temelini oluşturmaktadır. Doğal alanların sadece zengin sınıfların imtiyazı olmaktan çıkıp, tüm toplumun ortak mirası haline gelmesi gerektiği fikrini yansıtmaktaydı.

1860'larda, Amerika Birleşik Devletleri Jeolojik Araştırma Ekspedisyonu gibi bilimsel araştırma gezileri, Yellowstone bölgesinin doğal güzelliklerini ve jeolojik özelliklerini detaylı bir şekilde incelemiş ve belgelemiştir. 1872 yılında Amerika Birleşik Devletleri, Yellowstone Ulusal Parkı'nı kurarak, dünyanın ilk ulusal parkını oluşturması, doğal alanların korunması ve halkın doğayla uyumlu bir şekilde etkileşime geçmesini teşvik etmek için bir dönüm noktası olmuştur. Bu sürecin sonucunda, 1 Mart 1872 tarihli Yellowstone Yasası çıkarılmış ve Yellowstone Ulusal Parkı ilan edilmiştir.

1864 yılında, doğal rezerv olarak kabul edilen Kaliforniya'da Yosemite Vadisi ve Mariposa Dev Sekoya Ormanı 1890 yılında da milli park olarak ilan edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, doğa koruma çalışmalarında ilk önemli adımları atan ülkelerdendir. Amerikan kamu yönetimi, geniş karasal ve sucul alanları korumak ve gelecek kuşakların kullanımı için güvence altına almak için kendine özgü ayrıcalıklarla donatılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin doğal ve kültürel mirasının korunması konusundaki kararlılığı, dünya çapında örnek bir model olarak kabul edilmektedir (Çolak, 2001). Osmanlı Devleti, İstanbul'un tatlı su kaynaklarını koruma altına alması ve ormancılığı düzenlemek için 1870'te Orman Nizamnamesi'ni yürürlüğe koyması da doğa koruma çalışmalarında önemli adımlardandır.

Doğa korumanın Avrupa'daki ilk örgütlenmeleri İngiltere'de RSPB (Royal Society for the Protection of Birds - Kraliyet Kuşları Koruma Derneği) ile başlamıştır. RSPB, 1889 yılında, kuşların avlanmasına karşı çıkmak ve kuşların habitatlarını korumak amacıyla kurulmuştur. RSPB'nin kuruluşu, doğa koruma hareketinin başlaması ve çeşitli ülkelerde doğa koruma örgütlerinin kurulmasına ilham vermiştir. Kuşların korunması ve habitatlarının iyileştirilmesi, sadece kuş türlerini değil, aynı zamanda ekosistemlerin sağlığını ve biyoçeşitliliği korumak için büyük bir öneme sahiptir.

18. yüzyılın başlarında doğa korumanın korunması ormanların korunmasıyla sürdürülebilirlik kazanacağı düşünülmüş ve çalışmalar başlatılmıştır. Doğa koruma bilincinin gelişmesinde, 19. yüzyılın ilk çeyreğinde doğa bilimleri ve ormancılık bilimleri önemli bir role sahipti. Bu dönemde, doğa ve ormancılık bilimlerinin gelişmesiyle birlikte insanlar doğanın korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda daha bilinçli hale gelmişlerdir. Almanya'da, Drachenfels Ormanı'nın bazı bölümlerinin 1829'da koruma altına alınması, bu dönemdeki doğa koruma çabalarının bir örneğidir (Akesen, 1997).

Sanayi Devrimi'nin etkileriyle birlikte, özellikle enerji üretimi ve konut yapımı gibi endüstriyel faaliyetler için artan ihtiyaçlar orman kaynaklarının hızlı bir şekilde tükenmesine yol açmıştır. Sanayi Devrimi, büyük ölçüde kömür, demir ve diğer hammaddelerin kullanımıyla karakterize edilmiş, bunun sonucunda da büyük ölçüde ağaçların kesilmesi, ormanların tahrip edilmesi ve ekosistemlerin bozulması gibi çevresel etkiler ortaya çıkmıştır. Bu durum, ormanlık alanlara duyarlılığın artmasına ve koruma önlemlerinin alınmasına neden olmuştur. Örneğin, Fransa'da 1827'de, Avusturya'da 1853'te ve İngiltere'de 1919'da kapsamlı orman yasalarının çıkarılmasına sebep olmuştur (Sellars, 1997).

Günümüzde, dünya genelinde ormanların korunması ve sürdürülebilir yönetimi büyük bir öncelik haline gelmiştir. FAO'nun (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü) 2000 yılına ait verilerine göre, dünya ormanlık alanlarının %5'lik bir kısmı plantasyonlarla oluşturulmuş ve %11.5 kadarı resmen korunan alanlar olarak belirlenmiştir. Bu, ormanların korunması ve sürdürülebilir yönetiminin küresel çapta tanınan bir gereklilik olduğunu ve uluslararası düzeyde kabul edilmiş bir hedef olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de de ormanların korunması ve sürdürülebilir yönetimi büyük bir öneme sahiptir. Milli parklar, doğal koruma alanları ve orman rezervleri gibi korunan alanlar, biyoçeşitliliğin korunması ve doğal kaynakların gelecek nesillere aktarımı, sürdürülebilir kullanımı için önemli bir role sahiptir. Ormanların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi, doğal kaynakların korunması ve biyoçeşitliliğin korunması için kritik öneme sahiptir. Günümüzde dünya genelinde yaklaşık 4,138 korunan orman rezervi bulunmakta ve bu rezervlerin toplam alanı yaklaşık 260 milyon hektar olarak tahmin edilmektedir. Bu korunan alanlar, biyoçeşitliliğin korunması, su kaynaklarının sağlanması, iklim düzenlemesi ve insanların doğayla etkileşimini sürdürülebilir bir şekilde dengelemek gibi çeşitli amaçlarla kurulmuştur. Bu korunan orman rezervleri, dünya üzerindeki önemli doğal ekosistemleri ve habitatları korumak için kritik bir rol oynamaktadır.

Avrupa'daki ilk milli parklar ise İsveç'te 1909'da ve İsviçre'de 1914 yılında tesis edilmiştir. Bu milli parklar, doğal ve kültürel mirasın korunması, biyoçeşitliliğin desteklenmesi ve halkın doğayla bağlantı kurması amacıyla oluşturulmuştur. Bu tarihler, doğa koruma hareketinin dünya çapında yayılması ve milli parkların kurulması konusunda önemli kilometre taşlarıdır. 1916'da Birinci Dünya Savaşı

sırasında İngiltere ile Kanada arasında imzalanan Migratory Birds Convention (Göçmen Kuşlar Sözleşmesi), göçmen kuşların korunması amacıyla yapılmış önemli bir anlaşmadır. Bu tür uluslararası anlaşmalar, göçmen kuşların ve diğer yabani hayvanların korunması için önemli bir adımdır.

Uluslararası doğa koruma çabalarının ilk girişimi, İsveçli doğa bilimcisi Paul Sarasin tarafından, 1910 yılında Graz'da (Avusturya) düzenlenen 8. Uluslararası Zooloji Kongresinde yapılmış olup, "Uluslararası Doğa Koruma Komisyonu" kurulmasını önermiştir. Ancak, bu öneri kabul edilmemiştir. Daha sonra, 1913 yılında İsviçre'nin Bern kentinde düzenlenen ilk "Uluslararası Doğa Koruma Konferansı"nda, 13 ülkenin katılımıyla, doğa koruma konusunda uluslararası işbirliğinin sağlanması amacıyla "Uluslararası Doğa Koruma Komisyonu" oluşturulmuştur. Bu, doğa koruma çabalarının uluslararası düzeyde koordinasyonunu sağlamak için önemli bir adımdır (Kurdoğlu, 2007).

Birinci Dünya Savaşı sırasında uluslararası doğa koruma çalışmalarında bir duraklama yaşanmış, savaşın sona ermesinin ardından doğa koruma çabaları tekrar hız kazanmış ve yeniden başlamıştır. Savaştan sonra "Uluslararası Doğa Koruma Kongresi" gerçekleşmiştir. 1930'lu yılların ortalarında, Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) kurulmuştur. IUCN, doğal kaynakların korunması ve biyoçeşitliliğin sürdürülmesi konusunda uluslararası bir platform sağlamıştır. Bu dönemde, biyolojik çeşitliliğin korunması ve tehlike altındaki türlerin korunması konusunda uluslararası çabalar artmıştır. Bu, doğa koruma hareketinin gelişiminde önemli bir aşamadır. Yirminci yüzyılın başlarından itibaren, birçok ülke modern anlamda korunan alanlar ilan etmeye başlamıştır.

Doğa koruma terminolojisinin oluşturulması konusundaki ilk çaba, 1933 yılında Londra'da düzenlenen Uluslararası Fauna ve Flora Koruma Konferansı'nda gerçekleşmiştir. Bu konferansta, dört farklı türde korunan alan tanımlanmıştır: Milli park, mutlak doğa koruma alanı, fauna ve flora koruma alanı, avcılık ve toplayıcılığa yasak alanlar olarak belirlenmiştir (Teksöz vd., 2014). Bu tür standartlar ve tanımlamalar, korunan alanların yönetimi ve koruma politikalarının geliştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Günümüzde doğa korumacılığın temel politika ve sistemlerin belirleyicisi olan Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN), 1948 yılında kurulmuştur. IUCN, doğal kaynakların korunması, sürdürülebilir kullanımı ve biyolojik çeşitliliğin korunması konularında uluslararası bir liderlik rolü

üstlenmektedir (Yücel, 2005).

Bu tür uluslararası organizasyonlar, doğa koruma çabalarının koordinasyonunu sağlamak ve küresel düzeyde çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek için kritik öneme sahiptir. Uluslararası alanda doğa koruma konusunda çalışmalar yapan diğer kuruluşlardan bazıları, Doğal Kaynakları Koruma Avrupa Komitesi (CDSN), Uluslararası Kuşları Koruma Komitesi (ICBP) ve Dünya Yaban Hayatı Fonu (WWF) olarak sayılabilir. Bu kuruluşlar, biyolojik çeşitliliğin korunması, habitatların restore edilmesi, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve çevre bilincinin artırılması gibi konularda önemli çalışmalar yürütmektedirler.

Bu amaç doğrultusunda WWF, biyolojik çeşitliliğin korunması, habitatların restore edilmesi, sürdürülebilir doğal kaynak yönetimi ve çevre eğitimi gibi alanlarda önemli projeler yürütmektedir (WWF, 1996). Ayrıca, uluslararası alanda doğa koruma politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması konusunda da etkili bir rol oynamaktadır. Uluslararası toplantılar doğa koruma çabalarının önemli bir parçası olmaya devam etmiştir. 1961 yılında Strasbourg'da toplanan "Doğayı Koruma Ekspertler Komitesi", doğal alanların korunması ve yönetimi konusunda uzmanların bir araya gelerek bilgi ve deneyimlerini paylaştığı bir platform oluşturmuştur. Bu tür komiteler, doğal alanların korunması ve yönetimi konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde politika ve stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunur. Ayrıca, 1962 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde toplanan "1. Uluslararası Milli Parklar Komitesi", milli parklar ve benzeri korunan alanların sınıflandırılması ve tanımlanması konusunda önemli bir çalışma yapmıştır. Bu komite, milli parkların tanımını ve korunan alanların yönetimi için belirlenen standartları tartışmış ve belirlemiştir.

Bu tür uluslararası toplantılar, doğal koruma ve sürdürülebilir yönetim konusundaki uluslararası işbirliğini teşvik etmekte ve standartlar oluşturarak bu alanlara yönelik en iyi uygulamaların yayılmasını sağlamaktadır. Bu sınıflandırma, korunan alanların çeşitli türlerini tanımlamak ve yönetimlerine rehberlik etmek amacıyla önemli bir adımdır. Bu tür uluslararası toplantılar, doğa koruma politikalarının geliştirilmesine ve korunan alanların yönetimine katkı sağlamak için kritik öneme sahiptir. Milli park ve benzeri doğa koruma alanlarının kapsayan beş sınıfın tanımı yapılmıştır. Bunlar:

1. Milli Parklar (National Parks): Özellikle doğal güzellikler, biyolojik çeşitlilik ve ekosistemlerin korunması amacıyla belirlenmiş geniş alanlar.

2. Ulusal Koruma Sahaları (National Reserves): Özel bir ekolojik, bilimsel veya kültürel öneme sahip alanların korunması ve yönetimi için ayrılmış sahalalar.
3. Tabiat Abideleri (Nature Monuments): Önemli doğal oluşumlar, ekolojik sistemler veya türlerin korunması amacıyla belirlenmiş küçük ölçekli alanlar.
4. Mutlak Yaban Hayatı Koruma Sahaları (Strict Wilderness Reserves): İnsan müdahalesinin en aza indirildiği, genellikle doğal habitatların ve ekosistemlerin korunması amacıyla belirlenmiş sahalalar.
5. Muhacir (Göçmen) Kuşlar (Migratory Birds): Özellikle kuş göçlerinin yoğun olduğu bölgelerde, göçmen kuşların korunması ve habitatlarının sürdürülebilirliği için ayrılmış sahalalar (Bayer, 1968).

Bu sınıflandırma, korunan alanların çeşitli türlerini tanımlamak ve yönetimlerine rehberlik etmek için önemli bir çerçeve sunmaktadır.

1970'li yıllarda "İnsan ve Biyosfer" (MAB) Programı başlatılmış, 1972 yılında ise dünya miras alanlarının olarak belirlenmesini sağlayan sözleşme yürürlüğe girmiştir. Aynı yıl, "Birinci Dünya Çevre Konferansı" gerçekleştirilmiş ve bu konferans, çevre sorunlarına ve doğa koruma çabalarına uluslararası düzeyde daha fazla dikkat çekmiş ve çevre bilincinin artmasına katkı sağlamıştır (IUCN, 1978).

Ayrıca, 1973 yılında "Avrupa Milli Parklar ve Doğa Parkları Federasyonu" kurulmuştur. Bu federasyon, Avrupa'daki milli parklar ve doğa parkları arasında bilgi alışverişi, deneyim paylaşımı ve ortak projelerin geliştirilmesi için bir platform sağlamaktadır. Bu girişim, doğa koruma çabalarının uluslararası işbirliği ve koordinasyonu için önemli bir adım olmuş ve tüm bu doğa koruma çabaları, korunan alan sayılarında ve büyüklüklerinde belirgin bir artışı beraberinde getirmiştir. 1992 yılında Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında (UNCED), Rio Deklarasyonu, Gündem 21, İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi gibi önemli başlıklar ortaya çıkmıştır (Anonim, 1999).

1972 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı yapılmıştır. 1990'lara kadar, doğa koruma yaklaşımları genellikle doğa koruma alanlarının içinde veya yakın çevresinde yaşayan halkı dikkate almamıştır. Doğa koruma politikaları ve uygulamaları, belirli bir alanın biyolojik çeşitliliğini korumak amacıyla yoğunlaşmış olabilir, ancak bu yaklaşımlar genellikle o alanın yerel topluluklarının ihtiyaçlarını, haklarını ve perspektiflerini göz ardı etmiştir. Ancak, 1990'lardan itibaren, doğa koruma politikalarında ve uygulamalarında önemli bir değişim yaşanmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma ve entegre doğa koruma yaklaşımları giderek daha fazla kabul görmeye başlamıştır. Bu yaklaşımlar, doğal kaynakların korunmasıyla birlikte yerel toplulukların refahını ve katılımını da gözetir. Bu da, daha adil, etkili ve sürdürülebilir doğa koruma politikalarının ve uygulamalarının geliştirilmesine yol açmıştır (Zal, vd., 2006).

Avrupa Birliği uyum sürecinde korunan alan kavramı üzerinde ve habitatların korunması üzerinde çalışmalarına 1992 yılında Rio de Janeiro'da imzalanmış 1996 yılında da Türkiye'de yürürlüğe koyulmuştur (Koç, 2015). Bu kanuna göre onaylanmış usul ve esaslarda korunan alanların, biyolojik çeşitliliğin, kültür ve miras alanlarının korunmasına ilişkin mevzuat; milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanları olarak belirlenmiştir.

Daha sonraki yıllarda da korunan alanlar dünya çapında gelişmiş ve gerçekleştirilmiş anlaşmalar sonucunda koruma statüsüne sahip alanlar dünya çapında korumaya alınmıştır. 2022 yılı aralık ayı verilerine göre korunan alan sayısı 285.525'tir (Protected Planet, 2022). IUCN, IUCN-WCPA ve UNEP-WCMC birlikteliğinde yayınlanmış olan verilerde ve 2021 Mayıs ayında güncellenen 245 ülkenin yer aldığı rapora göre; “kara ve iç su ekosistemlerinin 22,5 milyon km²si (%16,64) ve kıyı sularının ve okyanusun 28,1 milyon km²si (%7,74) korunan alanlar ve diğer etkili alan bazlı koruma önlemler altındadır.” Korunan alanlar konusunda 2020 yılından itibaren daha dikkatli izleme raporlarının oluşturulması gerektiği ön görülmektedir. Karasal korunan alanların koruma kategorilerine göre dağılımı Çizelge 1.1'de görülmektedir.

Çizelge 1.1. Karasal korunan alanların koruma kategorilerine göre dağılımı (OECD, 2022)

Kategori (Dünya)	Dağılım (%)
Mutlak Doğa Rezervi	0.5
Yabanıl Alan	0.9
Milli Park	3.3
Tabiat Anıtı veya Özellik	0.1
Habitat/Tür Yönetim Alanı	1.3
Kara/Deniz Peyzajı Koruma Alanı	0.9
Doğal Kaynakları Sürdürülebilir Biçimde Kullanılan Korunan Alanlar	2.7

Korunan Alan sınıflandırma sistemi IUCN tarafından geliştirilmiştir. IUCN'e göre korunan alan; biyolojik çeşitliliği ve kültürel kaynakları koruma odaklı bir anlayışı yansıtarak, deniz ve/veya kara alanlarını içerir. Bu koruma alanları, çeşitli ekosistemleri, türleri ve doğal süreçleri korumayı ve sürdürülebilir şekilde yönetmeyi amaçlar. IUCN korunan alanları yönetim amaçlarına göre altı sınıfa ayırmıştır (Çizelge 1.2).

Çizelge 1. 2. Korunan alan sınıfları (IUCN, 2022)

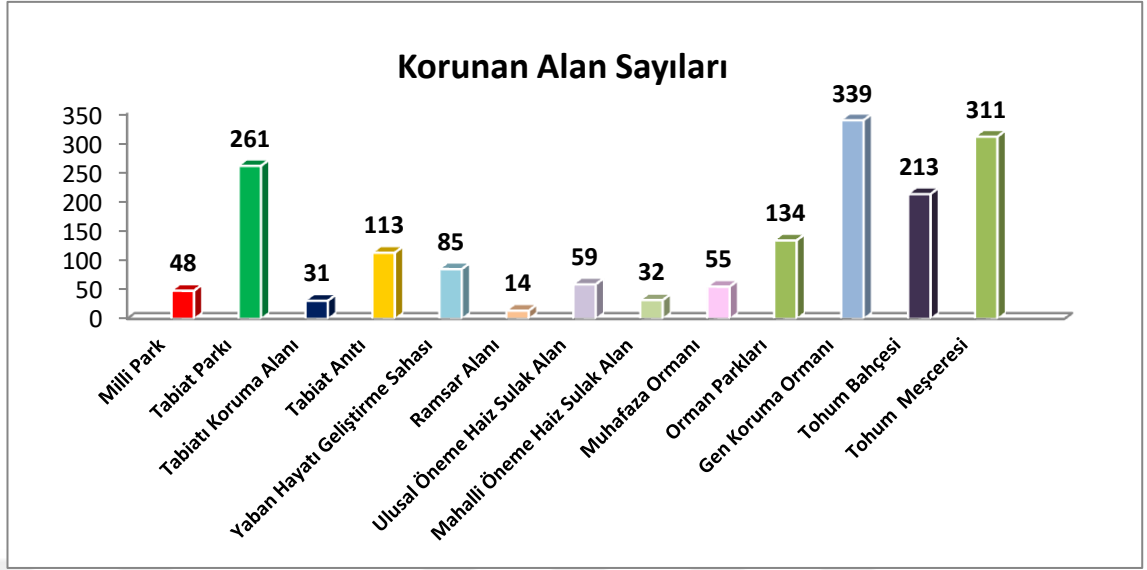
IUCN KORUNAN ALAN KATEGORİSİ	ÖNCELİKLİ HEDEF VE DOĞA KORUMA DEĞERLERİ	ZİYARETÇİ KULLANIMI
I. A Mutlak Koruma Rezervi	Biyolojik çeşitlilik veya coğrafi mirasın korunması (ekolojik ve bilimsel değerler)	Yalnız kontrollü bilimsel araştırma, vatandaş bilimi veya gönüllü hizmet programları kapsamında kamunun enişimine açık
I.B Yabanıl Alan	Doğal karakteri ve durumu değişikliğe uğramamış veya çok az değişmiş alanların korunması (yabanıl ve ekolojik değerler)	• Genellikle düşük yoğunluklu, kendine yeten ziyaretçi kullanımı • Kamu enişimi, alan kullanımı, grup büyüklüğü ve etkinliklere göre kısıtlı • Turizm faaliyetleri sınırlı; yüksek düzeyde denetlenir.
II Milli Park	Bir ekosistemin ve geniş ölçekli ekolojik süreçlerin korunması (ekolojik, rekreatif ve toplumsal değerler)	• Genel Yönetim Hedefi: Ziyaretçi kullanımı ve alanın deneyimlenmesi • Zonlama, tesisleşme ve ziyaretçi hizmetleri gibi bir dizi rekreasyon fırsatı
III. Tabiat Anıtı	Dikkat çeken doğal özelliklerin korunması (ekolojik, rekreasyon ve toplumsal değerler)	• Genel Yönetim Hedefi: Ziyaretçi kullanımı ve alanın deneyimlenmesi • Ortak toplumsal değerlerin korunmasını kolaylaştırır ve tipik rekreasyon imkanları sunar
IV Habitat/ Tür Yönetim Alanı	Yönetimsel müdahalelerle yapılan koruma (ekolojik, toplumsal ve rekreasyonel değerler)	• Yönetim hedefleri genellikle rekreasyonel ziyaret ve turizm • Yardımcı tesisler ve hizmetler ile bir dizi rekreasyon fırsatı • Yaban hayatı gözlemi ve turizm
V Karasal/ Denizel Peyzaj Koruma Alanı	Karasal/denizel peyzaj koruma (toplumsal, ekolojik ve rekreatif değerler)	• Genel Yönetim Hedefi: Turizm • Yardımcı tesisler ve hizmetler ile bir dizi rekreasyon fırsatı var
VI Sürdürülebilir Kaynak Yönetimi için Korunan Alan	Doğal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımı (toplumsal, rekreatif ve ekolojik değerler)	• Asli hedef: rekreasyonel ziyaret veya turizm olabilir • Yardımcı tesisler ve hizmetler ile birlikte bir dizi rekreasyon fırsatı var

1.1.2. Korunan Alan Kavramının Türkiye'deki Gelişimi

Dünya' da doğa koruma çalışmaları yürütülürken Türkiye de eş zamanlı olarak bu çalışmalara katılmış ve birçok sözleşmeye de taraf olmuştur. Korunan alanların Türkiye'deki tarihine bakıldığı takdirde ilk çalışmalara milli parkların geliştirilmesi ve kararname doğrultusunda ilan edilmesiyle başlatıldığı görülmüştür. Milli Park kavramı ilk kez 1956 yılında Orman Kanunu ile birlikte girmiştir. Bununla birlikte Yozgat Çamlığı Milli Parkı milli park statüsündeki ilan edilmiş ilk korunan alandır. Yozgat Çamlığı milli parkı 266,9 hektarlık alana sahip olmasının yanında biyoçeşitlilik açısından ender türlere rastlanmasından dolayı doğa koruma alanı olarak ilan edilmiştir. (Koç ve Soykan, 2020).

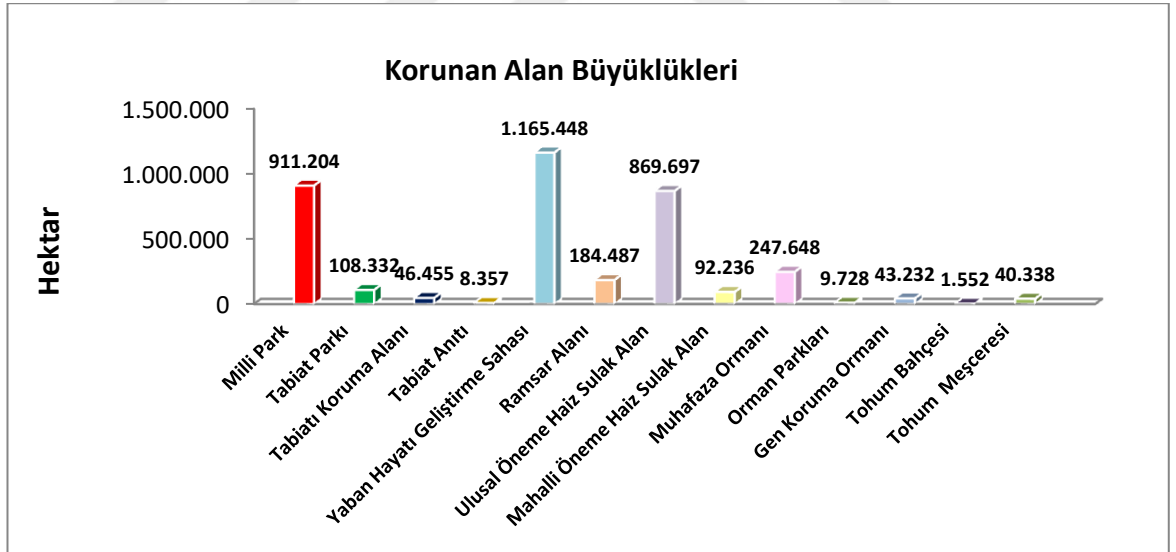
Türkiye'de korunan alanlar Orman Kanunu, Milli Parklar Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Kara Avcılığı Kanunu, İmar Kanunu, Çevre Kanunu ve Su Ürünleri Kanunu, kapsamında değerlendirilmektedir. Ülkemizdeki korunan alanlar 18 farklı koruma statüsüyle korunmaktadır. Hatta bazen tek bir alana birkaç koruma statüsü verilmektedir. Koruma statülerinin bir kısmı ulusal mevzuata göre ilan edilmiş, bir kısmı da uluslararası sözleşmelere dayanarak oluşturulmuştur (Atmaca, 2006; Koç ve Soykan, 2020).

1958 yılında Türkiye'deki korunan alanların sayısı 2 adet ve kapladıkları alan sayısı ise 4412 ha iken korunan alanlara yönelik yapılan çalışmalar ve sözleşmeler sonucunda ülkeler dünya bazında yeşil alanların korunması gerektiği ve küresel ısınmanın önlenmesi için yapılmış olan sözleşmelere Türkiye' de katılmış bunun neticesinde Türkiye'de de korunan alanların sayısı ve alan büyüklükleri çok fazla artış göstermiş 2018 yılı itibari ile Ramsar alanları dahil ülkemizdeki korunan alan sayısı 1599 ve 3.456.406 ha alana çıktığı gözlemlenmiştir. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü' nün Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı çalışmaları sonucunda Özel Çevre Koruma Bölgesi (ÖÇK) ve Doğal Sitlere ilişkin veriler olmadan yayınladığı istatistiğe göre 1958 yılında %0,01 oranla, 2 ve 4.412 ha olan korunan alanın 2022 yılında 1695'e ve 3.728.714 ha yükseldiği görülmektedir (Şekil 1.1.).

Şekil 1.1. Korunan Alan Sayıları (Anonim, 2022)

Korunan alan büyüklüğü ülke yüzölçümünün %9'luk alana karşılık gelmektedir. 2022 yılı verilerine göre, 1687 korunan alan ilan edilmiştir ve bu alanlar 3.666.573 ha alan kaplamaktadır (Şekil 1.2.)

Şekil 1. 1. Korunan alan büyüklükleri (Anonim, 2022)

2022 yılı itibariyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiatı Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda bulunan Özel Çevre Koruma Bölgesi ve Doğal Sitler de dahil edildiğinde Türkiye'de bulunan korunan alanlar brüt 10.300.791 ha alan kaplamaktadır (Çizelge 1.3).

Çizelge 1. 3. Türkiye' deki korunan alanlar

Yönetim	Kanun	Korunan Alanlar	Korunan Alan Sayısı	Brüt Toplam Alanı (ha)	Brüt Toplamdaki Alanı %
Tarım ve Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü	2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu	Milli Park	48	911.204	8.84
	4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu	Tabiat Parkı	261	108.332	1.05
		Tabiatı Koruma Alanı	31	46.455	0.45
	2872 Sayılı Çevre Kanunu	Tabiat Anıtı	113	8.357	0.08
		Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	85	1.165.448	11.31
		Ramsar Alanı	14	184.487	1.79
	2872 Sayılı Çevre Kanunu	Ulusal Öne-me Haiz Sulak Alanlar	59	869.697	8.44
		Mahalli Öne-me Haiz Sulak Alanlar	32	92.236	0.89
		Toplam	643	3.386.216	32.87
	Yönetim	Kanun	Korunan Alanlar	Korunan Alan Sayısı	Brüt Toplam Alanı (ha)
Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü	6831 Sayılı Orman Kanunu	Gen Koruma Ormanı(in-situ)	339	43.232	0.41
		Şehir(Kent) Ormanı	134	9.728	0.09
		Muhafaza Ormanları	55	247.705	2.40
		Tohum Bahçesi(ex-situ)	213	1.552	0.01
		Tohum Meşceresi(in-situ)	311	40.338	0.39
		Toplam	1.052	342.555	3.32

Çizelge 1. 3. (devam)

Yönetim	Kanun	Korunan Alanlar	Korunan Alan Sayısı	Brüt Toplam Alanı(ha)	Brüt Toplamdaki Alanı %
Çevre,Şehircilik ve İ.D.Bakanlığı,Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğü	2872 Sayılı Çevre Kanunu	Özel Çevre Koruma (ÖÇK)Bölgesi Doğal Sit	19	3.834.213	37.22
		Toplam	3.950	2.737.807	26.57
			Toplam	6.572.020	63.80
Korunan Alanlar Genel Toplam			5664	10.300.791	
Brüt Alanı					

Muğla ilinin bir ilçesi olan Seydikemer, doğa güzellikleri ve zenginlikleri ile olduğu kadar da tarihi ve turistik önemiyle dikkat çekmektedir. Muğla'nın 2013 yılında Büyükşehir Belediyesi olmasıyla birlikte Seydikemer Fethiye'den ayrılarak ilçe olmuştur. Bu çalışma Seydikemer ilçesindeki korunan alanların koruma statüleri kapsamında incelenmesi amacıyla yapılmıştır. İlçe sınırları içerisinde Saklıkent Milli Parkı ve Patara Özel Çevre Koruma Bölgesinin de bir bölümü bulunmaktadır. Ayrıca 1.derece doğal sit ve doğal koruma alanları da bulunmaktadır. Bu çalışmada korunan alanlar ve koruma statülerinin farkındalığının artırılması hedeflenmekte ve bölgede yaşayan yerel halkın da bilinçlenmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. Doğa Koruma Konusunda Yapılan Çalışmalar

Kaplan (2003), Milli Parklar Kanunu kapsamında korunan alanlarda yapılması gerekenlerin analizini yapmış ve bu korunan alanlar için uygun yasal ve yönetsel öneriler geliştirmeyi hedeflemiştir.

Yücel (2005), korunan alan statüleri ve belirlenmesi konusunda çalışmıştır.

Grieser (2005), New York Mohok korunan alanında ziyaretçi kapasitesine göre rekreasyon alanlarının etkileyebileceği ve oluşturacağı olumsuzlukları değerlendirmiş ve bir kontrol mekanizması oluşturulması gerektiğini ortaya koymuştur.

Korunan alanlarda uygulanacak yönetim modellerinin oluşturulması konusunda bilgiler sunmayı amaçlamaktadır (Gaston et al. 2006).

Demirayak (2006), Türkiye’de mevcut koruma alanları statülerini ve bugüne kadar uygulanan koruma politikalarını belirlemek ve analiz etmek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, hem günümüzün, hem de geleceğin ihtiyaçlarını ve koşullarını dikkate alan yeni bir alan koruma yaklaşımı önermektedir.

Doğanay (2006), Türkiye’nin doğa koruma uygulamalarında çeşitli sorunlara odaklanmış bu sorunlar arasında kurumsal çatışmalar, çevre kirliliği, biyogüvenlik, personel eksikliği, Avrupa Birliği standartlarına uyum eksikliği gibi sorunlara değinmiştir.

Filipinlerde korunan alanlardaki alan kullanımlarındaki değişikliklerin etkilerinin tarihsel bir süreç içerisinde incelendiği bu çalışmada daha etkin yönetim politikalarının geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (Verburga et al., 2006).

Zengin (2007), doğal sit kararlarının neden olduğu sorunları, bilimsel ve yasal çerçevede ortaya koymaya ve bu sorunlara çözüm getirici önerileri sunmaya çalışmıştır.

Moore and Polley (2007), Avustralya’daki Cape Range Milli Parkı’nın taşıma kapasitesini incelemiştir.

Hannah vd. (2007), bu çalışmada iklim değişikliğinin neden olduğu değişimler ve korunan alanlara olan ihtiyacı incelemek için üç bölgede (Meksika, Güney Afrika'nın Cape Floristik Bölgesi ve Batı Avrupa) tür dağılım modellemesi ve koruma planlaması yapılmıştır.

Joppa, vd. (2008), bu çalışmada “korunan alanların korunması” ve ülkelerin bu konuda korunan alanlarına yönelik istatistiksel bir veri tabanı oluşturmaları gerektiğini ve bunun sonucunda korunan alanların sayılarının arttırılıp sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi konusu vurgulanmıştır.

Özbay (2008), korunan alanlardaki kurumların yetki karmaşasının bulunduğunu belirtmiş ve etkili bir yönetim planının oluşturulmasının gerektiği sonucuna varmıştır.

Hannah (2008), bu çalışmasında 1980’lerde korunan alanlarda yapılan çalışmalarda tür çeşitliliklerinin arttığı gözlemlenmiştir. Tür çeşitliliğinin potansiyellerini korunması ve potansiyel etkilerinin artması gerektiği fark edilmiştir.

Gaston vd. (2008), çalışmasında, korunan alanların biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik yapılmış olan stratejileri incelemiş ve biyolojik çeşitliliğin korunup canlıların varlığının devamlılığı açısından önemli konulara vurgu yapmıştır.

Sims (2010), uydu görüntülerinden faydalanarak Thailand’da korunan alanlardaki koruma politikaları konusunda çalışma yapmıştır.

Demir, (2010) araştırma sonucuna göre çalışma alanı doğa koruma kriterleri yönünden oluşturulan bölgeleme sistemine göre koruma bölgelerine ayrılmış ve “Tabiat Parkı” statüsünde korunması gerekliliği belirlenmiştir.

Alptekin vd., (2010), bu çalışmada; ülkemizdeki doğal korunan alanların kısa bir tanıtımı yapılarak bu alanlarda alınabilecek bazı silvikültürel önlem önerilerine yer verilmiştir (Alptekin ve arkd., 2010).

Kılıçaslan vd. (2011), Dilek Yarımadası Milli Parkı Büyük Menderes Deltası’nın Aydın için en önemli doğal alanlardan birisi olduğunu vurgulamış ve park içi alternatif turizm stratejileri geliştirmişlerdir.

Borrini-Feyerabend vd. (2012), korunan alanların korunması ve biyolojik çeşitliliğin korunmasının geliştirilebilmesi için finanse edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ancak gelişmemiş ülkelerde kaynakların çok az olması sebebiyle korunması gereken

alanlar gerekli ölçülerde korunamamakta ve bu doğrultuda korunan alanların oranlarının artmadığı ve belirlenmiş olan kalkınma planlanmalarının gerçekleştirilemediğini vurgulamaktadırlar.

Paracchini vd. (2014), çalışmasında ekosistem hizmetleri ve ekolojik sistemler kapsamında yapılan araştırmaları incelemiştir. Sonuç olarak; Ekosistem işlevi, Rekreasyon Fırsatı Spektrumu ve AB' deki potansiyel talebin dağılımı şeklinde üç ana başlıkta değerlendirmelerini sunmuştur.

Watson vd. (2014), doğal alanların, manzaraların ve yaban hayatlarını korumak için tasarlanan korunan alanların artık daha da artırılarak çeşitli koruma statüleri ile birlikte belirlenen hedeflere ulaşılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Surat vd. (2014), korunan alanların korunma kullanma dengesinin önemini vurgulayarak kullanıcıları bilgilendirmeyi hedeflemişlerdir. Borçka Karagöl Tabiat Parkı örnek alınarak halkın korunan alanlar ile ilgili olarak bilinç düzeyini arttırmak ve tabiat parkının yöre insanı için önemini ortaya koymayı amaçlamıştır.

Koç (2015), bu çalışmasında Muğla ili içerisinde bulunan korunan alanları koruma statüleri kapsamında incelemiştir. Doğal ve kültürel değerler bakımında farklı değerlere sahip olan alanların korunması yönünde ve koruma altına alınmış bölgelerin koruma statüleri kapsamında mevcut niteliklerini ve sürdürülebilirliklerini incelemiştir.

Göktuğ ve Arpa (2015), bu çalışmalarında kayak merkezlerinin kapasitelerini korunan alanlar yönetimine göre incelemişlerdir. Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezini baz alarak fiziksel ve sosyal kapasitesini analiz etmiş, mevcut durumla karşılaştırarak alternatif bir yönetim stratejisi geliştirmişlerdir.

Sezen (2017), çalışmasında korunan alanların ülkemiz ve uluslararası düzeyde incelemiş, ülkemizde korunan alanların durumu ve dünya çapında korunan alan örnekleri ile bu alanlara verilen önem düzeyi araştırılmıştır. Korunan alanlara yönelik yapılan çalışmalar incelenmiş ve ülkemizde nasıl önlemler alınıp korunan alan miktarını artırılması gerektiği üzerine çalışılmıştır.

Visconti vd. (2019), Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin (CBD) Tarafları, ulusal ve uluslararası koruma çabalarını harekete geçirmek ve olumsuz biyolojik çeşitlilik eğilimlerini tersine çevirmek amacıyla 2011-2020 Biyoçeşitlilik Stratejik Planını geliştirilip bütün ülkelere kabul edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Bakır (2019), bu çalışmada Türkiye’de korunan alanlara yönelik yapılan politikaların üzerine bir çalışma yürütmüştür. Değerlendirmeler sonucunda korunan alanlar da yaşanan sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm önerileri üretilmiştir.

Koç ve Soykan (2020), bu çalışmada geçmişten günümüze korunan alanların önemini ve korunan alanlara yönelik yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmişlerdir. Çalışmada korunan alanların geçmişten bugüne tarihi süreçte geçirdiği kuramsal temeller incelenmiştir.

Katırcıoğlu (2019), Türkiye’de tür çeşitliliğinin korunabilmesi, yönetilmesi, gelecek nesillere aktarılabilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacı doğrultusunda Kayseri Sultan Sazlığı örneğinde korunan alanların planlanması ve yönetimi sürecini değerlendirmiştir.

Göktuğ ve İlhan (2020), bu çalışmada ekolojik medeniyet kavramının çıkışını bu kavram doğrultusunda ekolojinin ve iklim değişikliğinin gelişip değişmesini incelemişler ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik uygulanabilecek politikaları irdelemişlerdir.

Akdoğan (2023), Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Parkı yönetim sisteminin katılımcı yaklaşımlara uygunluğunun değerlendirilmesi için, yöre halkı ve milli park ziyaretçileri ile yüz yüze görüşme yöntemi ile anket çalışması yapılarak alandaki katılımcı yönetim anlayışını değerlendirmiştir.

Binboğa (2023), yapmış olduğu çalışmada Türkiye'deki korunan alanların sürdürülebilir yönetimini sağlamak amacıyla yönetim etkinliğinin artırılması ve mevcut sorunlarının çözümü için gerekli çalışmaların kararlılıkla yapılması gerektiğini öne sürmektedir.

Çelik (2023), Çorum ilinde yer alan ve 2009 yılında Tabiat Parkı olarak ilan edilen Sıklık Tabiat Parkı'nın sosyal ve fiziksel taşıma kapasitelerini belirlemiştir.

2.2. Seydikemer İlçesinde Yapılan Çalışmalar

Bozyiğit (2015), bu çalışmasında Seydikemer ilçesini genel özellikleri bakımından detaylı olarak incelemiştir.

Satılmış (2015), yapmış olduğu çalışmada Korunan alanlarda Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim planı örneği ele alınmıştır.

Bozyiğit (2020), çalışmasında Seydikemer ilçesi topraklarının fiziksel, kimyasal ve kullanım özelliklerini ortaya koymuştur.

Anonim (2023), Seydikemer Belediyesi tarafından bölgenin tanıtılması amacıyla bir kültür haritası oluşturulmuştur.

Güenal (2022), yapmış olduğu çalışmada, Saklıkent milli parkı kanyon içi rekreasyonel taşıma kapasitesinin belirlemiştir.

Bilgi (2022), yapmış olduğu çalışmada Patara destinasyon imajının turizm potansiyeline etkisini araştırmıştır.

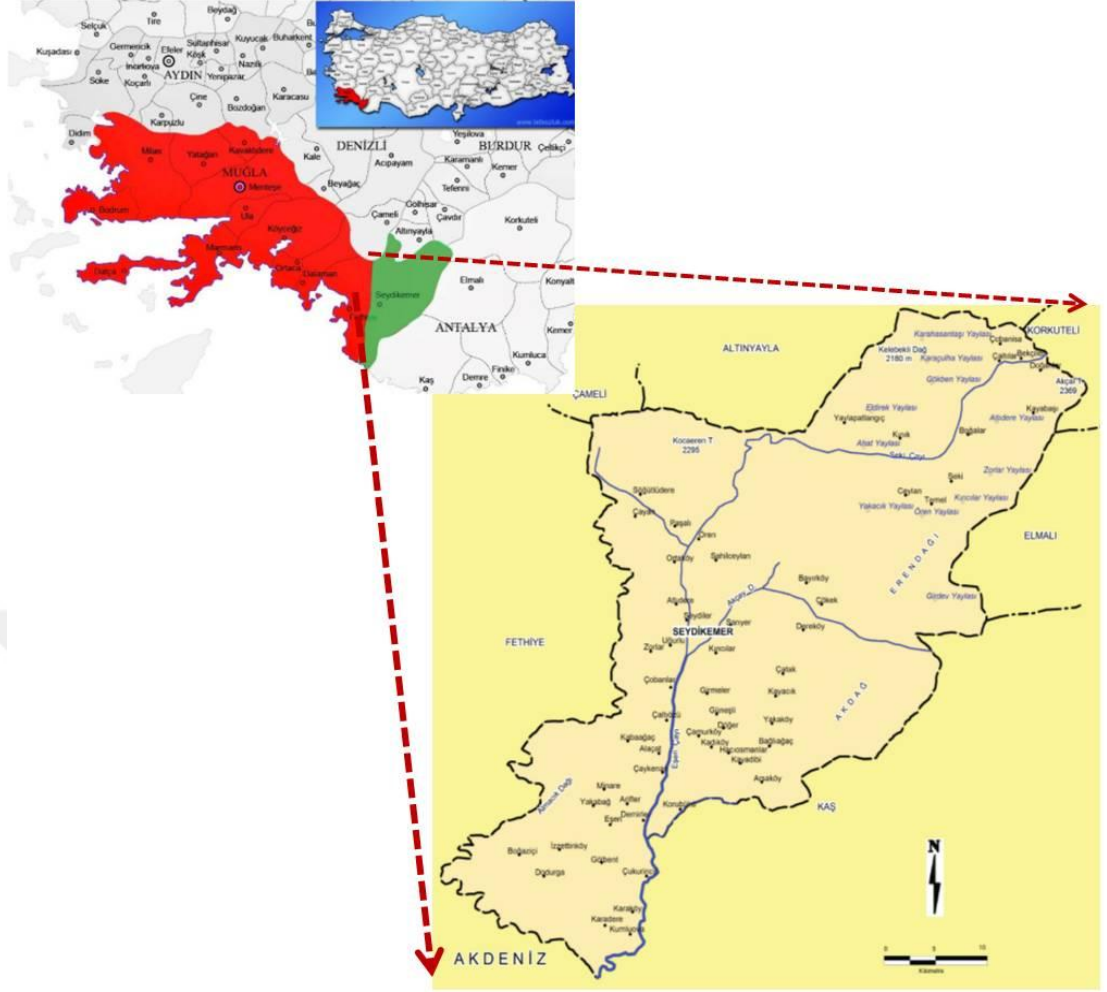
3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Seydikemer, Muğla iline bağlı bir ilçe olup güneyde Eşen Çayı'nın Akdeniz'e döküldüğü Çayağzı, Akdeniz ve Kaş ilçeleri; batıda Fethiye ilçesi; doğuda Korkuteli ve Elmalı ilçeleri; kuzeyde ise Altınyayla ve Gölhisar ilçeleriyle çevrilidir. Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Seydikemer, coğrafi konumuyla dikkat çeker.Seydikemer, Fethiye'ye 25 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Fethiye-Kaş ve Fethiye-Antalya yolu üzerinde konumlanmıştır.

Eşen Çayı'nın her iki tarafına yayılmış olan Seydikemer, tarım ve ticaret açısından önemli bir merkezdir. Eşen Çayı'nın verimli topraklarıyla çevrili olması, tarımsal faaliyetlerin gelişmesine katkı sağlar. Ayrıca, ticari faaliyetlerin yoğun olduğu bir bölgedir.Seydikemer'in coğrafi konumu, doğal güzellikleri ve tarımsal potansiyeli, bölgenin ekonomik ve sosyal açıdan gelişmesine katkı sağlar. Turizm, tarım ve ticaret gibi alanlarda faaliyet gösteren Seydikemer, Muğla'nın önemli ilçelerinden biridir.

Muğla ilinin 13. İlçesi olan Seydikemer ilçesi 12 Kasım 2012' de kabul edilen 6360 sayılı kanun ile Fethiye ilçesinde yer alan Kemer ilçesi Seydikemer adı ile ilçeye dönüşmüştür. 36°38'43.8 kuzey enlemi, 36°38'43.8N doğu enleminde yer alan Seydikemer ilçesi yaklaşık olarak 2.208 km² yüz ölçümüne sahiptir. İlçe Ege Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi'nin bağlantısını sağlayan bir bölgede konumlanmıştır (Anonim, 2023f). Muğla iline bağlı bir ilçe olan Seydikemer, doğa güzellikleri ve zenginlikleri ile olduğu kadar da tarihi ve turistik önemiyle dikkat çekmektedir. İlçe sınırları içerisinde kalan çok sayıda tarihi yerleşim alanı bulunmaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Çalışma alanının konumu

Çalışmanın materyalini Seydikemer ilçesinde farklı koruma statüleri ile korunan alanlar oluşturmaktadır. Bu alanlar;

- 06.06.1996 yılında Milli park olarak tescil edilen Saklıkent Milli Parkı,
- Seydikemer sınırları içerisinde kalan Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi,
- Muğla'nın Seydikemer ilçesinde bulunan tek göl özelliğine sahip olan ve 30.12.2022 tarihinde koruma altına alınan 4041 ha büyüklükteki Girdev Gölü Sulak Alanı ve Önemli Doğa Alanı,
- "Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" Olarak 29.09.2023 yılında tescil edilen Girmeler Mahallesi,
- 28.05.2014 tarihinde ilan edilen Girmeler mahallesi sınırları içerisindeki Girmeler Kaplıcaları I ve III Derece Arkeolojik Sit alanları,
- Yaklaşık 88 ha alan 1. Derece Doğal Sit Alanından Nitelikli Doğal Koruma

Alanına dönüştürülen ve yaklaşık 198 ha alan sit sınırları içine alınarak Kesin Korunacak Hassas Alan olarak önerilen Patara ve Karadere,

- 6 Şubat 2009 tarihi itibarıyla UNESCO'nun Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme kapsamında "Dünya Mirası Geçici Listesine" eklenen Tlos Antik Kenti,
- 09.12.1988 tarih ve 484 sıra numarasıyla UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Letoon antik kenti,
- UNESCO Dünya Mirası listesine giren Pınara antik kenti,
- Antik kent olarak korunan Pyndai, Araxa, Oinoada ve Sidyma antik kentleri
- Çaltılar Mahallesi Höyük kazı alanları,
- T.C. İzmir II numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 17.06.1995 tarih ve 4925 sayılı kararı doğrultusunda Seydikemer İlçesi sınırları içerisinde yer alan 2863 (1983 yılı) ve 3386 (1987 yılı) sayılı yasa gereği korunması gerekli ağaçları 36 farklı envanter numarası başlığı altında tescil etmiştir. Koruma Kurulu'nun 17.06.1995 tarihli tescil kararındaki 12 envanter numaralı başlık altında bulunan anıt ağaçlarıdır.

3.2. Yöntem

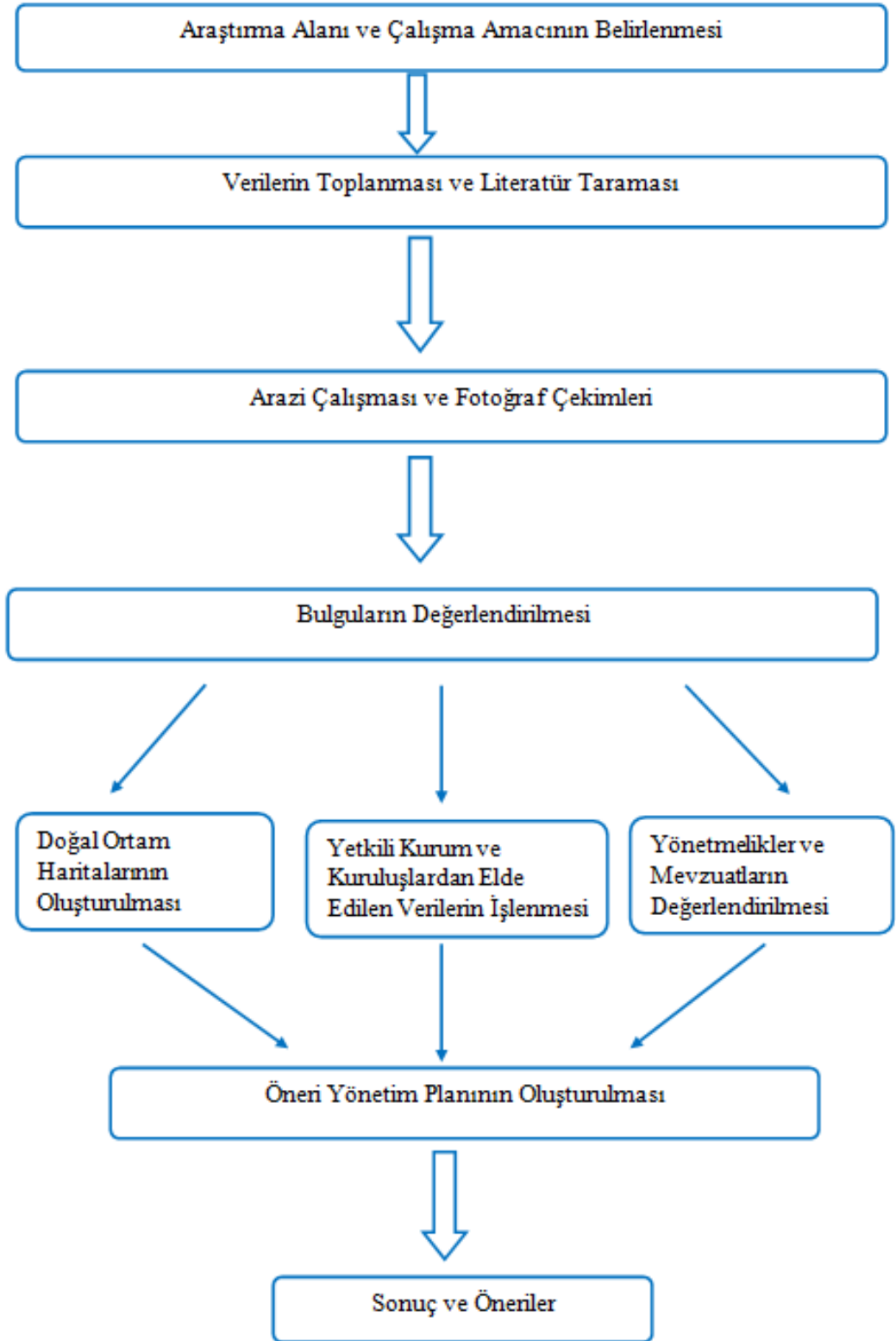
Muğla ili Seydikemer ilçesinde bulunan korunan alanların koruma statüleri kapsamında incelendiği bu çalışmanın amacı bölgedeki korunan alan varlığının farkındalığını artırmak, bölge için hazırlanacak olan yönetim planlarına veri hazırlamak ve bölge halkının bu noktada bilinçlenmesini sağlamaktır. Çalışma kapsamında korunan alanlar ile ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarından da bilgiler elde edilmiştir. Bu kurumlar; Seydikemer Belediyesi, Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, T.C. Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Muğla İl Tarım ve Orman Müdürlüğüdür. İlgili müdürlüklerden çalışma alanı ile ilgili olarak yapılan araştırmalardan da faydalanılmıştır.

Çalışmada daha önceki yıllarda yapılan çalışmalardan da faydalanılarak çalışmanın amacına uygun olarak bir yöntem geliştirilmiştir. Çalışmada izlenen yöntemin aşamaları aşağıdaki şekildedir;

- Çalışmada öncelikle çalışma sınırları ve çalışmanın amacı belirlenmiştir. Korunan alanlar yönünden zengin bir potansiyele sahip olan Seydikemer’deki korunan alanlar koruma statülerine göre tespit edilmiştir.
- Çalışmanın sonraki aşamasında bu alanlara ait veri toplama ve literatür taraması yapılmıştır
- Materyal kısmında açıklanan korunan alanlara farklı zamanlarda gidilerek arazi çalışmaları yapılmış, alanlardan fotoğraf çekimleri yapılarak bu alanlara ait bir analiz raporu hazırlanmıştır.
- Farklı koruma statüleri ile korunan bu alanların ait oldukları koruma statülerine yönelik yasalar ve yönetmelikler incelenmiş ve çalışmanın sonunda ek olarak sunulmuştur.
- Bu aşamadan sonra Seydikemer ilçesini doğal ortam özellikleri, sosyo-ekonomik yapısı ve doğal güzelliklerine yönelik veriler toplanmıştır. Doğal ortam özelliklerinden başlıca olan özellikler ARCGIS 10.5 yazılımında sayısallaştırılmış ve bu özelliklere ait sayısal haritalar oluşturulmuştur.
- Bu haritalar; Toprak özelliklerinden arazi kabiliyet sınıfı ve büyük toprak grupları haritaları, jeoloji haritası, topoğrafik özelliklerden eğim, bakı ve yükseklik haritaları ve şimdiki alan kullanım durumu-arazi örtüsü haritalarıdır.
- Sayısal haritaların oluşturulmasında, Tarım ve Orman Bakanlığı “Muğla İli Arazi Varlığı” raporundan temin edilen toprak envanteri haritaları kullanılarak; arazi kabiliyet sınıfı ve büyük toprak grupları haritaları oluşturulmuştur.
- Jeoloji haritası oluşturulması için gerekli altlık harita Seydikemer Belediyesinden temin edilerek hazırlanmıştır.
- Eğim, bakı ve yükseklik haritaları hazırlanmadan önce “earthexplorer.USGS” (<https://earthexplorer.usgs.gov/>) web sitesinden

çalışma alanı sınırlarına uygun olarak 27 m çözünürlükteki SRTM DEM verileri indirilmiştir. Koordinatlar ARCGIS 10.5 yazılımında düzeltilerek eğim, bakı ve yükseklik haritaları oluşturulmuştur.

- Şimdiki alan kullanım durumu-arazi örtüsü haritası ise CORINE 2018 verileri kullanılarak hazırlanmıştır. “CORINE 2018” arazi örtüsü verisi de internet sitesinden temin edilmiştir (<https://land.copernicus.eu/en/products/corine-land-cover>).
- Çalışma alanına ait akarsu, göl, yerleşim yeri ve sınır verileri de “Openstreetmap” internet sitesinden temin edilmiştir (<https://www.openstreetmap.org/>).
- Çalışmanın sonraki aşamasında çalışma alanının sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, iklim özellikleri, hidrolojik özellikleri ve biyoçeşitliliği hakkında da gerekli literatür taraması ve veri toplama işlemi yapılmıştır.
- Çalışmanın son aşamasında elde edilen veriler ve arazi çalışmaları ışığında her bir korunan alan için mevcut durum ve koruma hedefleri analiz raporu hazırlanmıştır. Sonuç olarak ise yine her bir korunan alan için bu alanların sürdürülebilir kullanımına yönelik koruma-kullanma dengesinin sağlanması noktasında öneriler getirilmiştir (Şekil 3.2.).

Şekil 3. 1. Yöntem akış şeması

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Seydikemer'in Bazı Doğal Ortam Özellikleri

4.1.1. Coğrafi konum

Muğla İli'nin güney doğusunda geniş bir bölgeyi kapsayan Seydikemer İlçesi'nin kuruluş hikâyesi çok yenidir. Daha önce Fethiye'ye bağlı bir belde olan Kemer, 2013 yılında çıkarılan bir kanunla Seydikemer adını alarak ilçe olmuştur. Seydikemer'in ilçe merkezi "Xanthos Vadisi"nin tam ortasında yer almaktadır. Seydikemer'in doğal güzellikleri ve tarihi zenginlikleri nedeniyle yerli ve yabancı turist potansiyeli yüksektir. Tarihi ve doğal zenginlikleriyle öne çıkan ve oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmış ilçenin komşuları arasında güneyde Kaş, doğuda Elmalı, kuzeyde Çameli ve Altınyayla, batıda ise Fethiye ilçe yerleşimleri bulunmaktadır. Antik Çağ'larda Kragos olarak adlandırılan Akdağlar'ın yüksek platolarında kurulu yaylalar ve bu dağ silsilesinin batı yamaçlarındaki sulak yerleşim alanları yılın dört mevsiminde ilçeye önemli bir hareketlilik sağlamaktadır (Anonim, 2023 e).

Seydikemer, 36° 17' - 37° 02' kuzey enlemleri ile 29° 07' 29° 48' doğu boylamları arasında yer almaktadır. İlçe, 2.208 km² yüz ölçüme sahiptir ve toplam nüfusu 65.851'dir. Seydikemer, genellikle dağlık ve ormanlık bir araziye sahiptir. Doğusunda Akdağ ve Erendağ gibi dağlar bulunurken, güneybatısında daha alçak tepeler ve ova alanları görülür. En yüksek yeri doğudaki Akdağlar üzerindeki Uyluk Tepe (3024 m); en alçak yeri ise, güneydeki delta ovası boyunca uzanan Kumluova, Karadere kıyı bölgesidir. Akarsuların geçtiği vadiler ve tarıma elverişli alanlar da ilçenin konumunu şekillendirir (Anonim, 2024).

4.1.2. Seydikemer'in toprak özellikleri

Seydikemer'in toprak özelliklerinden büyük toprak grupları ve arazi kullanım kabiliyet sınıflarına ait veriler Toprak ve Arazi Sınıflaması Standartları Teknik talimatı esas alınarak sınıflandırılmıştır.

4.1.2.1. Arazi kullanım kabiliyet sınıfları

Araziler, kullanım yeteneklerine göre; üzerinde erozyona neden olmadan en iyi, en kolay ve en ekonomik olacak şekilde tarım yapılabilen birinci sınıf arazilerden, hiçbir tarıma uygun olmayan, çayır veya orman olarak dahi kullanılamayan, ancak doğal yaşam alanı veya insanlar tarafından dinlenme yerleri ve milli park olarak kullanılabilen sekizinci sınıf arazilere kadar uzanan bir ölçekte yer almaktadırlar.

I. Sınıf Arazi: Birinci sınıf arazi, alışılmış tarım yöntemlerinin uygulanabileceği, genellikle düz veya düze yakın, derin, verimli ve kolayca işlenebilen topraklardan oluşur. Bu araziler genellikle tarım için en uygun olanlardır ve yüksek verimlilik potansiyeline sahiptirler I. sınıf araziler Seydikemer Bölgesi'nde 6986 ha' lık alan kaplamaktadır.

II. Sınıf Arazi: İkinci sınıf arazi, birinci sınıf araziye kıyasla bazı özel tedbirler alınarak kolayca işlenebilen ve verimlilik potansiyeli olan bir arazidir. Bu tür araziler genellikle birinci sınıf arazilere göre biraz daha az verimli olabilir veya bazı özel koşullara sahip olabilirler. II. sınıf araziler Seydikemer Bölgesi'nde 14.170ha' lık alan kaplamaktadır.

III. Sınıf Arazi: Üçüncü sınıf araziler, tarımsal üretim için uygun olmayan veya sınırlı verimliliğe sahip olan arazilerdir. Bu tür arazilerde tarım yapmak zor olabilir ve verimlilik potansiyeli düşüktür. Özellikler arasında orta derecede meyillilik, erozyona yatkınlık, fazla ıslaklık, yüzeydeki toprak kalitesi, taban taşı varlığı, fazla kumluluk veya çakıllılık, düşük su tutma kapasitesi ve az verimlilik gibi faktörler bulunur. Bu özellikler, tarımsal üretim için uygun olmayan veya sınırlı verimlilik sunan arazileri tanımlar. III. sınıf araziler Seydikemer Bölgesi'nde 11.336 ha' lık alan kaplamaktadır.

IV. Sınıf Arazi: Dördüncü sınıf arazi genellikle çayıra tahsis edilmeye uygun olan arazilerdir. Bu araziler, tarımsal üretim için uygun olmayan veya sınırlı verimliliğe sahip olan arazilerdir. Özellikle çayır veya mera olarak kullanılmak üzere tahsis edilirler. Bu sınıf arazilerde fazla meyil, erozyon, kötü toprak karakterleri ve iklim gibi faktörler tarımsal üretimi sınırlayıcı unsurlardır. IV. sınıf araziler Seydikemer Bölgesi'nde 7.244 ha' lık alan kaplamaktadır.

V. Sınıf Arazi: Beşinci sınıf arazi genellikle kültür bitkileri yetiştirmeye uygun olmayan arazilerdir. Bu araziler, tarımsal üretim için uygun olmayan veya sınırlı

verimliliğe sahip olan arazilerdir. Bu nedenle, genellikle çayır ve orman gibi uzun ömürlü bitkilere tahsis edilirler. V. sınıf araziler Seydikemer Bölgesi'nde 496 ha'lık alan kaplamaktadır. En az alan kaplayan arazi yetenek sınıfıdır.

VI. Sınıf Arazi: Altıncı sınıf arazi, tarımsal üretim için uygun olmayan veya sınırlı verimliliğe sahip olan arazilerden biridir. Bu araziler, genellikle ormanlık veya çayır olarak kullanılmak üzere tahsis edilirler, ancak orta derecede dahi tedbirler alınmasını gerektirirler. VI. sınıf araziler Seydikemer Bölgesi'nde 20.520 ha'lık alan kaplamaktadır.

VII. Sınıf Arazi: Yedinci sınıf arazi, çok meyilli, erozyona fazla uğramış, taşlı ve arızalı olabilir. Ayrıca, yüzeyleri genellikle yüzeyel, kuru veya bataklık gibi elverişsiz toprak tiplerini içerir. Bu tür araziler genellikle tarımsal amaçlar için kullanılmazlar ve doğal habitat olarak korunmaları tercih edilir. VII. sınıf araziler Seydikemer Bölgesi'nde 107.205 ha'lık alan kaplamaktadır. En fazla alan kaplayan arazi yetenek sınıfıdır.

VIII. Sınıf Arazi: Sekizinci sınıf arazi, kültivasyona ve çayır veya ormanlık olarak kullanılmaya mani özellikleri ihtiva eder. Kültivasyona mani olan özellikler arasında verimsiz toprak yapısı, düşük su tutma kapasitesi, fazla meyillilik, şiddetli erozyon, taşlık ve arızalı topraklar bulunabilir. Sekizinci sınıf araziler, doğal yaşam için önemli bir ortam teşkil ederler. Bu arazilerde çeşitli bitki ve hayvan türleri bulunabilir ve biyolojik çeşitliliğin korunması açısından önemlidirler. (Anonim 2014). VIII. sınıf araziler Seydikemer Bölgesi'nde 43.833 ha'lık alan kaplamaktadır.

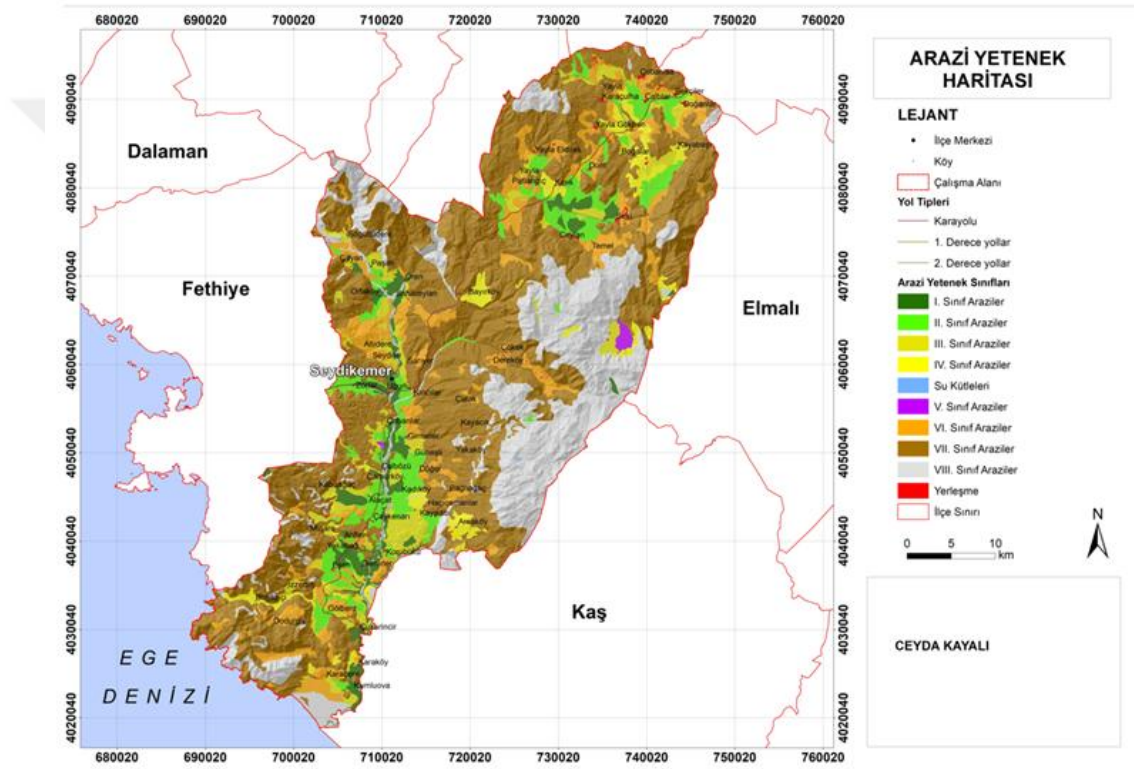
Yerleşme: Yerleşim olan araziler Seydikemer Bölgesi'nde 681 ha'lık alan kaplamaktadır.

Su Kütleleri: Su kütleleri Seydikemer Bölgesi'nde 565 ha'lık alan kaplamaktadır.

Seydikemer bölgesinde arazi kullanım kabiliyet sınıflarının kapladığı alanlar Çizelge 4.1'de arazi kullanım kabiliyet sınıfları haritası ise Şekil 4.1'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.1. Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı

Arazi Kullanım Yetenek Sınıfı	Alan (ha)	Oran (%)
I	6.986	3,28
II	14.170	6,65
III	11.336	5,32
IV	7.244	3,40
V	496	0,23
VI	20.520	9,63
VII	107.205	50,32
VIII	43.833	20,58
Yerleşme	681	0,32
Su Kütleleri	565	0,27
Toplam	213.038	100,00

Şekil 4.1. Arazi Yetenek Sınıfı Haritası

4.1.2.2. Seydikemer'in büyük toprak grupları sınıfları

Seydikemer ilçesinin büyük toprak grupları aşağıda belirtildiği gibidir;

Alüviyal Topraklar: Genç topraklar genellikle taze tortul depozitlerin üzerinde oluşurlar ve genellikle belirgin katmanlara sahip değildirler veya katmanları varsa bile çok zayıf gelişmiş olabilirler. Bu, toprak oluşum sürecinin henüz başlangıç aşamalarında olduğunu ve toprak profili üzerinde belirgin farklılaşmaların

oluşmamış olduğunu gösterir. Bu topraklar genellikle yeraltı suyunun etkisi altındadır. Tarım açısından son derece önemli olan bu topraklar, iklim koşullarına bağlı olarak çeşitli tarım ürünlerinin yetiştirilmesine olanak sağlar. Verimlilikleri çok yüksekte çok düşüğe kadar değişebilir. Akarsu orjinli genç ve derin topraklardır. Su tutma kapasitesi yüksek ve kireç oranı yüksektir (Bozyiğit, 2020). Alüvyal topraklar, Seydikemer Bölgesi'nde 9.769 ha'lık alan kaplamaktadır.

Kolüvyal Topraklar: Dik eğimlerin eteklerinde yerçekimi, toprak kayması, yüzey akışı veya yan dereler tarafından taşınarak biriktirilmiş ve kolliviyum olarak adlandırılan malzeme üzerinde oluşmuş bu genç topraklar, çevredeki arazi topraklarınıninkine benzeyen karakteristiklere sahiptir. Drenajı iyidir. Tarım yapıldıklarında sulandıklarında iyi verim verirler. Seydikemer ilçesinde kolüvyal toprakların bulunduğu alanlarda kuru tarım yapılmaktadır (Bozyiğit, 2020). Kolüvyal topraklar, Seydikemer Bölgesi'nde 15.758 ha'lık alan kaplamaktadır.

Çıplak Kayalık: Üzerinde herhangi bir toprak tabakası bulunmadığı için toprak oluşumu da gerçekleşmeyen ve bu nedenle arazi olarak düşünülen, parçalanmamış veya kısmen parçalanmış sert kaya veya taşlarla kaplı alanlardır. Bu tür arazilerde genellikle bitki örtüsü bulunmaz. Seydikemer Bölgesi'nde çıplak kayalık yüzey, 41.162 ha'lık alan kaplamaktadır.

Hidromorfik Topraklar: Bu topraklar, suyun etkisi altında alüvyal birikimlerini sürdüren topraklardır. Şimdiki halleri ile tarıma uygun değildir. Yüzey drenajları yoktur. Bu topraklar, Seydikemer Bölgesi'nde 496 ha'lık alan kaplamaktadır.

Kestane rengi Topraklar: Genellikle düz veya düze yakın, orta ve dik eğimli, bazen derin, orta derinlikte, sığ ve çok sığ topraklardır. Bu topraklar orta ila şiddetli erozyon etkisine maruz kalabilirler. Doğal bitki örtüsü genellikle kısa ve uzun otlardan, çalılardan ve seyrek orman ağaçlarından oluşmaktadır. Bu topraklar, Seydikemer Bölgesi'nde 6.973 ha'lık alan kaplamaktadır.

Kahverengi Orman Toprakları: Bu topraklar genellikle kireçsizdir. Yıllık ortalama yağışın 600-700 mm, sıcaklığın 12°C'nin üzerinde bulunduğu alanlarda kahverengi orman toprakları bulmaktadır. Toprak reaksiyonu nötr veya hafif alkali olabilir. Sıgılık, fazla eğim, taşlılık ve erozyona sebep olabilirler. Birçok özellikleri Kırmızı Akdeniz topraklarına benzemektedir. Kahverengi orman toprakları, Seydikemer Bölgesinde 48.355ha'lık alan kaplamaktadır.

Kırmızı Akdeniz Toprakları: Bu topraklar kiremit kırmızısı renkte olabilir ve üst toprak tabakasında organik madde eksikliği gözlemlenebilir. Bu özellikler, toprağın kuraklıkla mücadele yeteneğini ve bitkilerin su ihtiyacını karşılayacak suyun bulunmamasını etkileyebilir. Ayrıca, bu tür topraklar genellikle sıg, taşlık ve kayalı olabilir, bu da otlatma için uygun değildir .Ancak, iyi drenajları sayesinde bu topraklarda tuzluluk sorunu yaşanmaz (Bozyiğit, 2020). Kırmızı Akdeniz Toprakları, Seydikemer Bölgesinde 89.816 ha’lık alan kaplamaktadır.

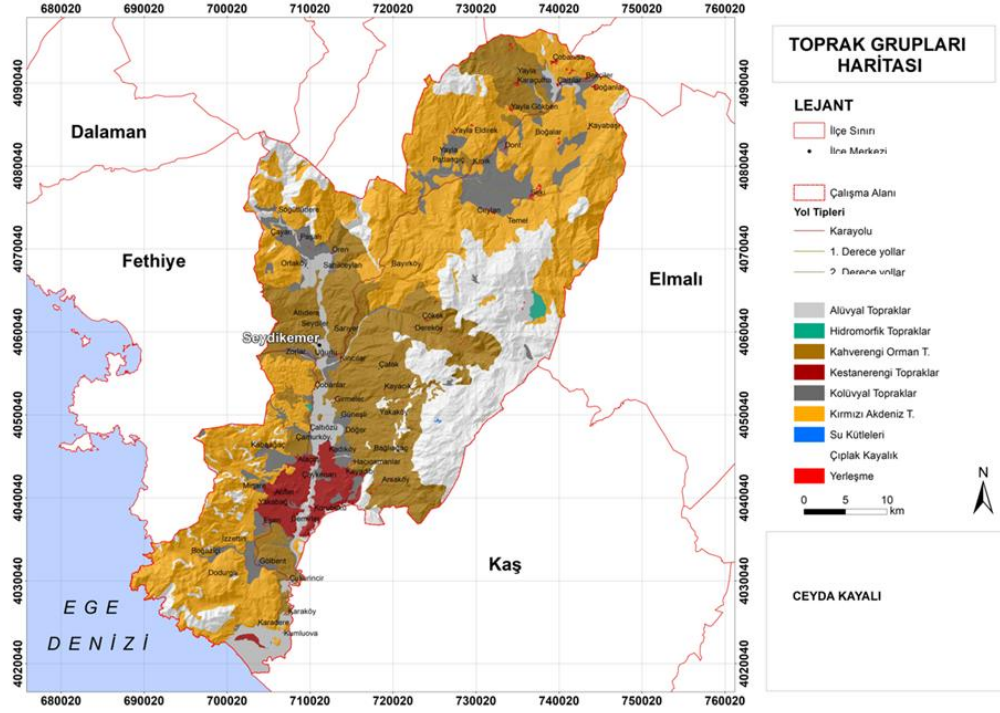
Su Kütleleri: Toprak alanlar içerisinde bulunan su kütleleri, Seydikemer Bölgesinde 29 ha’lık alan kaplamaktadır.

Yapay yüzey: Seydikemer Bölgesinde 681 ha’lık alan kaplamaktadır.

Seydikemer Bölgesinde büyük toprak gruplarının kapladığı alanlar Çizelge 4.2.’ de büyük toprak grupları haritası ise 4.2.’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.2. Büyük Toprak Grupları

Büyük Toprak Grupları	Alan (ha)	Oran (%)
Alüviyal Topraklar	9.769	4,59
Kolüvyal topraklar	15.758	7,40
Çıplak Kayalık	41.162	19,32
Hidromorfik Topraklar	496	0,23
Kestanerengi Topraklara	6.973	3,27
Kahverengi Orman Toprakları	48.355	22,70
Kırmızı Akdeniz Toprakları	89.816	42,16
Su Kütleleri	29	0,01
Yapay yüzey	681	0,32
Toplam	213.038	100,00

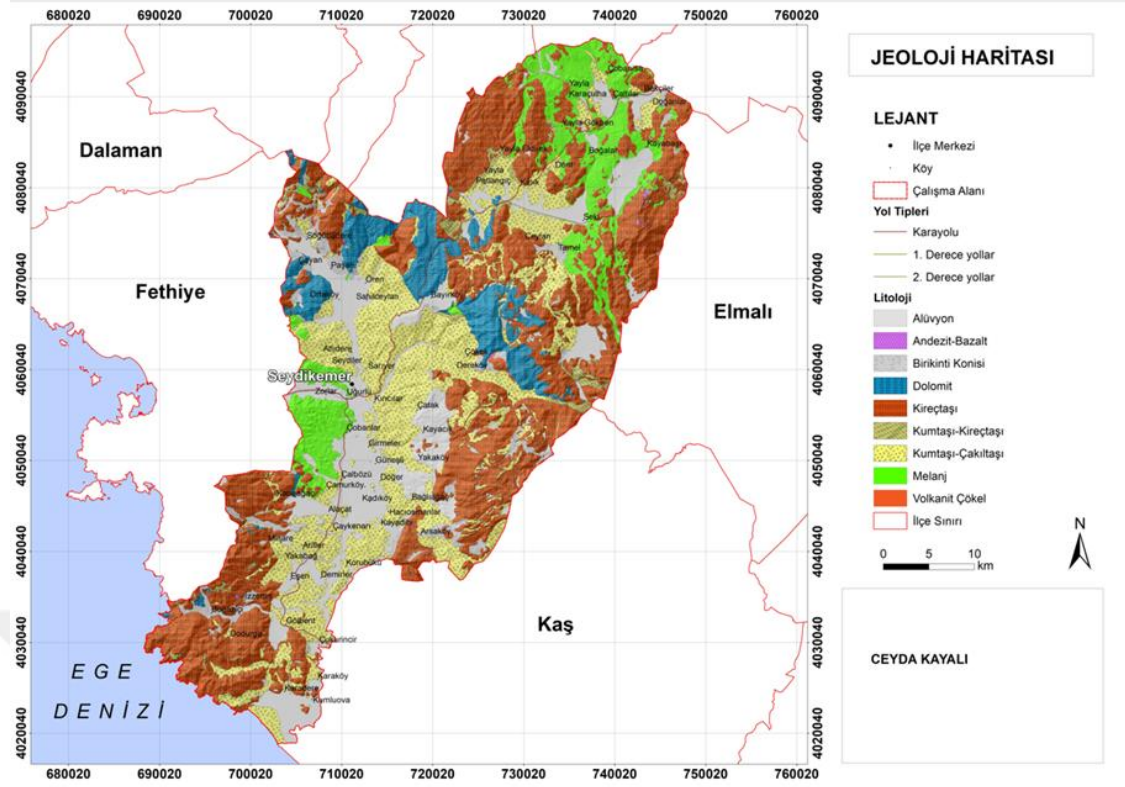
Şekil 4.2. Büyük Toprak Grupları Haritası

4.1.3. Jeolojik Yapı

Seydikemer’de belirli alanlarında heyelan erozyon, hareketli kumullar, heyelanlar ve taşkın niteliklerine sahip alanlar bulunmaktadır (Anonim, 2014). Seydikemer’in jeolojik formasyonlarının kapladığı alanlar Çizelge 4.3’de, jeoloji haritası ise Şekil 4.3.’de gösterilmiştir. Seydikemer Bölgesi’nde en fazla bulunan jeolojik formasyon kireçtaşıdır. Bölgede 77.955 ha alan kaplamaktadır. Bunu sırasıyla kumtaşı-çakıltaşı ve alüvyonlar takip etmektedir. En az bulunan jeolojik formasyon ise andezit-bazalttır.

Çizelge 4.3. Jeolojik yapı

Jeolojik Yapı	Alan (ha)	Oran (%)
Alüvyon	32.423	15,67
Andezit-Bazalt	138	0,07
Birikinti konisi	6.685	3,23
Dolomit	14.625	7,07
Kireçtaşı	77.955	37,69
Kumtaşı-Çakıltaşı	50.489	24,41
Kumtaşı-Kireçtaşı	3.171	1,53
Melanj	21.090	10,20
Volkanit Çökel	281	0,14
Toplam	206.857	100,00

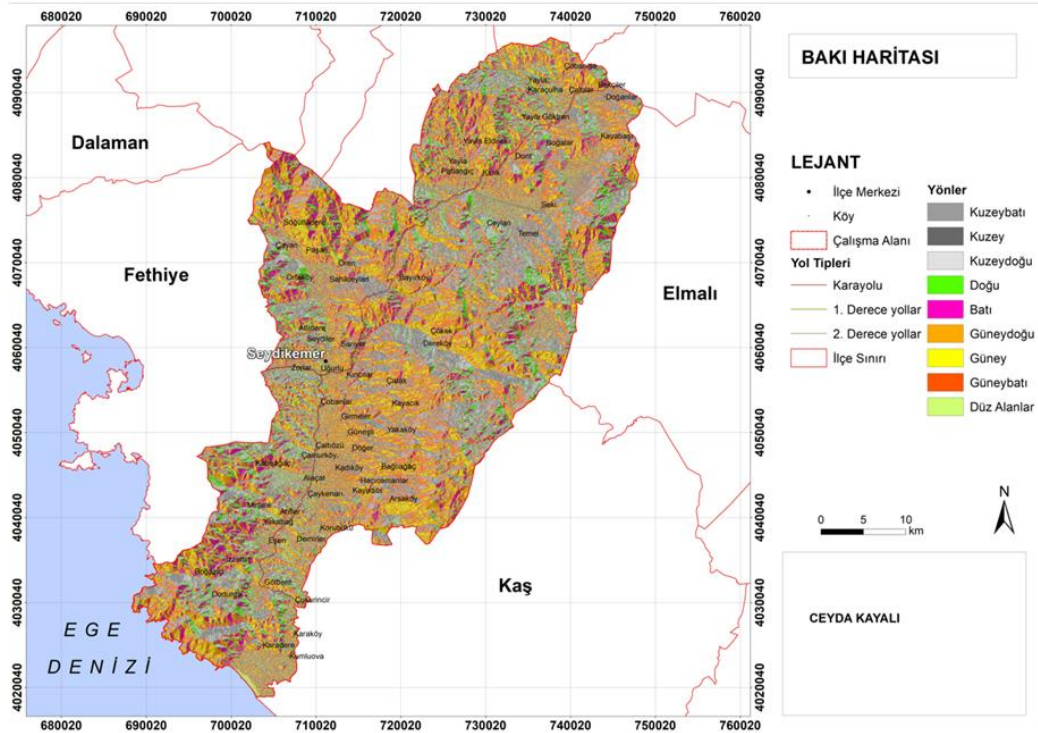
Şekil 4.3. Jeoloji haritası

4.1.4. Bakı

Bakı, bir arazinin eğime bağlı olarak hangi yönlere doğru baktığını ifade eder ve arazinin yönelişini belirtir. Bakı faktörü, güneş enerjisinin alınmasında son derece önemlidir. Güneş enerjisinin alınması, bitki büyümesi ve iklim şartlarını etkilemede büyük öneme sahiptir. Bakılar, sıcaklık, yağış, ışıklandırma ve buharlaşma/transpirasyon gibi faktörlerde büyük farklılıklara neden olabilir. Bir arazinin bakısı ara ve ana yönler olmak üzere 8 yöne (K, KD, D, GD, G, GB, B, KB) göre belirlenir (Tozar, 2006). Güney bakan alanlar birçok açıdan avantaj sağlarken, kuzey bakan alanlar daha az avantajlıdır. Seydikemer'in bakı durumu Çizelge 4.4.'de, bakı haritası ise Şekil 4.4.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.4. Bakı durumu

Bakı	Alan (ha)	Oran (%)
Kuzeybatı	27.122	13,16
Kuzey	20.473	9,93
Kuzeydoğu	19.853	9,63
Doğu	24.101	11,69
Güneydoğu	25.709	12,47
Güney	27.028	13,11
Güneybatı	27.880	13,52
Batı	32.048	15,55
Düz Alanlar	1.944	0,94
Toplam	206.159	100,00

Şekil 4.4. Bakı haritası

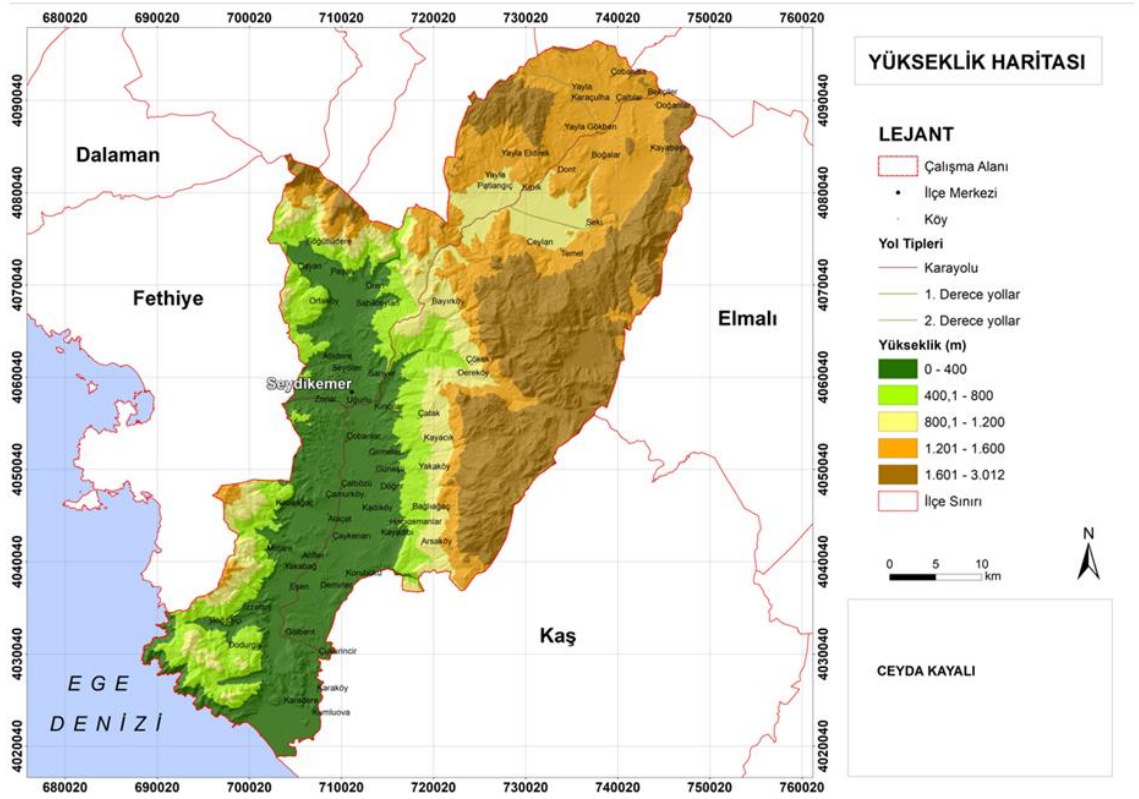
4.1.5. Yükseklik

Deniz seviyesinden yükseklik, bir bölgenin iklimini önemli ölçüde etkileyen bir faktördür. Yükseklik arttıkça, birçok iklimsel faktörde değişiklikler görülür. Bunlar, yağış miktarı, sıcaklık, hava nemliliği ve hava hareketleridir. Ayrıca, deniz seviyesinden yükseklik arttıkça, belirli yükseklik kuşaklarında iklimsel koşullara bağlı olarak bazı ekolojik özellikler de ortaya çıkar (Tozar 2006). Seydikemer Bölgesi'nin yükseklik grupları ve kapladıkları alanlar Çizelge 4.5 'da, yükseklik haritası Şekil 4.5'da gösterilmiştir. Seydikemer'de 0-400 m yükseklikteki alanlar

%26,88 oranı ile en fazla alan kaplayan yükseklik grubudur. En az alan kaplayan yükseklik grubu ise 800-1200m arasında olan alanlardır.

Çizelge 4.5. Yükseklik durumu

Yükseklik(m)	Alan (ha)	Oran (%)
0-400	55.612	26,88
400-800	26.988	13,05
800-1200	26.613	12,86
1200-1600	46.181	22,32
>1600	51.487	24,89
Toplam	206.881	100,00

Şekil 4.5. Yükseklik haritası

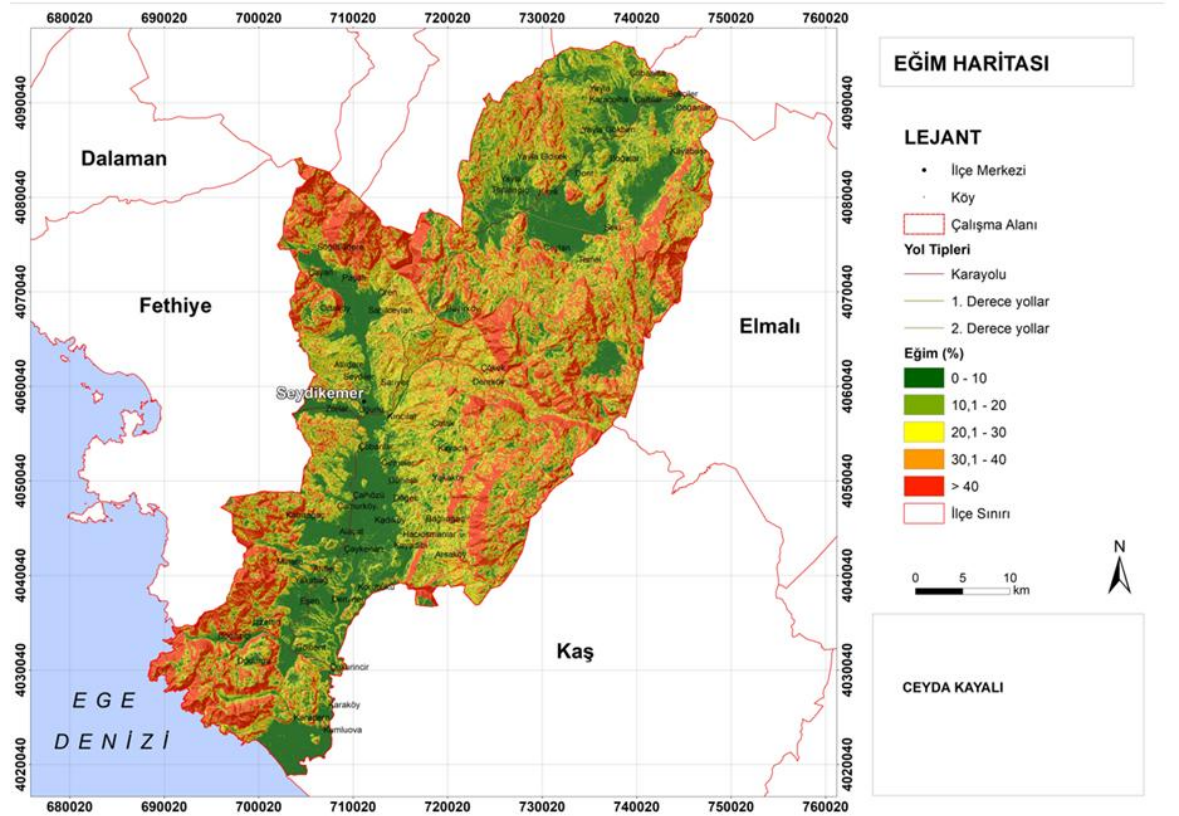
4.1.6. Eğim Durumu

Arazilerin eğimi, toprak koruma, tarım işlemleri ve bitki adaptasyonu gibi konular bakımından önemlidir. Dağlık, tepelik veya engebeli arazilerdeki yüksek eğimler, erozyon riskini artırırken tarım işlemlerini zorlaştırabilir ve bu nedenle arazinin değerini azaltabilir. Yüksek eğim dereceleri erozyon riskini artırırken, suyun toprağa nüfuzunu, bitki seçimini ve sulama yöntemlerini etkiler. Diğer yandan, düşük veya

hiç eğim olmaması drenajı olumsuz etkileyebilir. Eğim genellikle toprak incelemelerinde yüzde olarak ifade edilir ve derece, karmaşıklık, uzunluk ve yön gibi çeşitli bileşenlere sahiptir. Seydikemer ilçesinin eğim grupları Çizelge 4.6.'de eğim haritası ise Şekil 4.6. 'de gösterilmiştir. Seydikemer Bölgesi'nde en fazla bulunan eğim grubu %0-10 yani orta eğim grubudur. En az bulunan eğim grubu ise %20-30 çok dik eğim grubudur. Bölgenin %24,89 ise %40 üzerinde eğime sahiptir.

Çizelge 4.6. Eğim durumu

Eğim%	Alan (ha)	Oran (%)
0-10	55.612	26,88
10-20	26.988	13,05
20-30	26.613	12,86
30-40	46.181	22,32
>40	51.487	24,89
Toplam	206.881	100,00

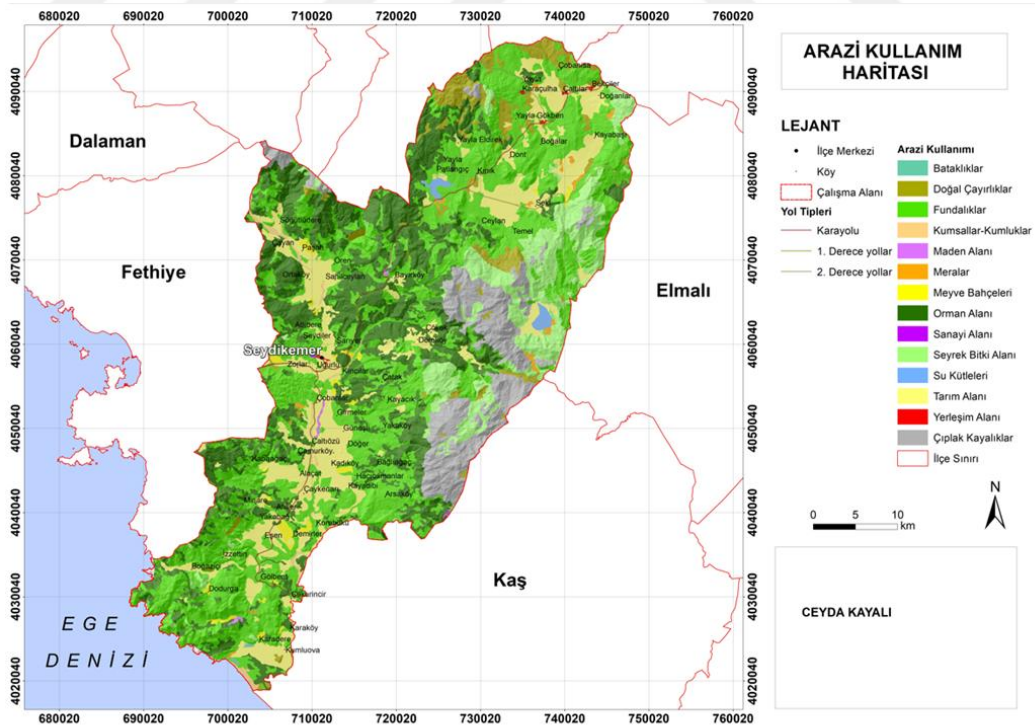
Şekil 4.6. Eğim haritası

4.1.7. Şimdiki alan kullanım durumu

Seydikemer ilçesinin şimdiki alan kullanım durumu-arazi örtüsü haritası CORINE 2018 verileri kullanılarak haritalandırılmıştır. Seydikemer ilçesinin alan kullanım durumu-arazi örtüsü sınıflarının kapladığı alanlar Çizelge 4.7. de, alan kullanım haritası da 4.7.'de görülmektedir.

Çizelge 4.7. Şimdiki alan kullanım durumu

Arazi Kullanım Sınıfları	Alan (ha)	Oran (%)
Bataklıklar	81	0,04
Çıplak Kayalıklar	16.079	7,78
Doğal Çayırliklar	7.949	39,70
Fundalıklar	82.029	3,40
Kumsallar-Kumluklar	1.080	0,52
Maden Alanı	268	0,13
Meralar	741	0,36
Meyve Bahçeleri	1.948	0,94
Orman Alanı	49.756	24,08
Sanayi Alanı	32	0,02
Seyrek Bitki Alanı	17.181	8,31
Su Kütleleri	822	0,40
Tarım Alanı	28.501	13,79
Yerleşim Alanı	164	0,08
Toplam	206.632	100,00

Şekil 4.7. Arazi kullanım sınıfları

4.1.8 Erozyon durumu

Seydikemer ilçesinde erozyon çok fazla görülmemektedir. Akarsuların materyal taşınmasından dolayı gerçekleşen erozyonlar bulunmaktadır. Ayrıca çeşitli sebeplerden dolayı orman yangınları sebebiyle erozyon riski artmaktadır. Esen Çayı ve Akçay mevkileri erozyon için en belirgin bölgelerdir. (Bozyiğit, 2015).

4.1.9. İklim

Seydikemer yöresindeki iklim geçişleri oldukça belirgindir. Kıyıya yakın sahalarda Akdeniz iklimi hakimdir, bu bölgeler genellikle ılıman ve yağışlı bir iklime sahiptir. Ancak iç kesimlere doğru ilerledikçe, özellikle yüksek dağlık alanlara ve iç bölgelere geçildikçe iklim karasallaşır. Bu alanlarda daha sert kışlar ve sıcak yazlar görülür. Yağışlar ise alçak sahalarda genellikle yağmur şeklindeyken, yüksek dağlık alanlar ve iç bölgelerde kar şeklinde oluşur. Bu iklim geçişleri, bölgenin bitki örtüsü ve tarımsal faaliyetleri üzerinde de belirleyici etkiye sahiptir. Seydikemer ve çevresi, yaz aylarında genellikle Afrika ve Büyük Sahra üzerinden gelen ve Akdeniz üzerinden geçerken nem kazanan karasal tropikal hava kütesinin etkisi altındadır. Bu durum, yaz aylarında bölgede genellikle konvektif karakterde yağışların görülmesine yol açar. Yani, sıcak hava kütesinin yükselmesiyle birlikte atmosferdeki su buharının yoğunlaşması ve yerel olarak sağanak yağışların oluşması yaygındır. Kış aylarında ise, bölgede etkili olan hava kütlesi denizel tropikal kökenlidir ve kaynağı Atlas Okyanusu'dur. Bu hava kütlesi, kış aylarında egemen hale gelir ve yağışlar genellikle cephesel veya orografik karakterde olur. Yani, yağışlar genellikle soğuk ve sıcak hava kütlelerinin karşılaşması veya dağlık bölgelerin yükselti etkisiyle oluşur. Bu durum kış aylarında yağışların daha düzenli ve sürekliliğinin sağlanmasına neden olabilmektedir (Anonim, 2021).

Seydikemer yöresindeki iklim özelliklerinin belirlenmesinde, arazinin son derece engebeli olması, yükselti farklılıkları ve denizel faktörlere olan uzaklığın değişik olması gibi nedenler dikkate alınır. Bu faktörler, bölgedeki mikroklima varyasyonlarını etkileyebilir ve iklim tahminlerinde önemli rol oynar. Ayrıca, iklim verilerinin daha tutarlı sonuçlar ortaya koyması için Eşen, Seydikemer ve Seki meteoroloji istasyonlarından elde edilen rasat değerleri kullanılmıştır. Bu istasyonlar,

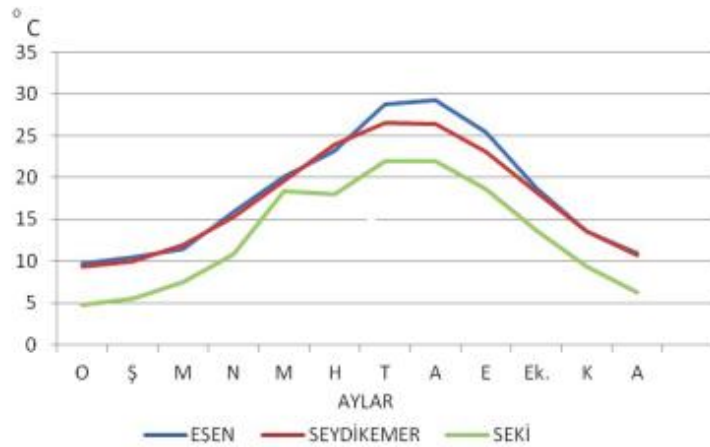
bölgenin çeşitli noktalarını temsil eder ve iklim değişkenlerinin farklılıklarını yansıtmaktadır. Ancak, bazı iklim elemanlarının eksik veya olmaması durumunda Fethiye Meteoroloji İstasyonu verileri de kullanılmıştır.

4.1.9.1. Sıcaklık

Seydikemer ilçesi karakteristik iklimi Akdeniz ikliminin etkisindedir. Yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı geçmektedir. Seydikemer ilçesinin yıllık ortalama sıcaklığı 17,3 °C' dir. Seydikemer ve çevresinde yıllık ortalama sıcaklıkların deniz kıyısına yakın olan Eşen'de 18 °C'nin üzerindedir. Ancak, kıyıdan uzaklaşıldıkça ve yükselti arttıkça sıcaklık genellikle düşmektedir. Örneğin, Seydikemer'de ortalama sıcaklık 17,4 °C iken, Seki'de 12,7 °C olarak ölçülmüştür. Bu durum, deniz etkisinin azalması ve yükseklik arttıkça atmosferdeki sıcaklık değişimlerinin yaşandığını göstermektedir. Aylık ortalama sıcaklık eğrisine bakıldığında, en soğuk ayın Ocak ve en sıcak ayın Temmuz ayı olduğu gözlemlenmektedir.

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.O
EŞEN (4)	9,7	10,5	11,4	15,9	20,1	23,2	28,7	29,2	25,4	18,8	13,6	10,9	18,2
SEYDİKEMER (12)	9,3	10,0	12,0	15,3	19,6	23,9	26,5	26,4	23,1	18,2	13,6	10,7	17,4
SEKİ (2)	4,8	5,5	7,5	10,8	18,4	18,0	22,0	21,9	18,6	13,7	9,4	6,2	12,7

Şekil 4.8. Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri

Şekil 4.9. Eşen, Seydikemer ve Seki'nin Aylık Ortalama Sıcaklık Grafiği

4.1.9.2. Güneşlenme

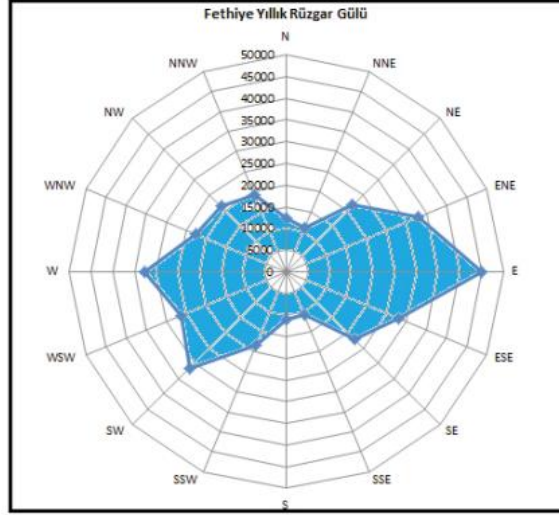
Seydikemer ve yöresinde güneşlenme süresi tarım, hayvancılık, enerji, turizm, orman ve su ürünleri açısından son derece önemlidir. Güneşlenme süresinin Ocak ayından Temmuz ayına kadar sürekli artış göstermesi, bölgenin güneş ışınlarına daha fazla maruz kaldığı ve günlerin uzadığı dönemi yansıtır. Temmuz ayında maksimum güneşlenme süresine ulaşılması, yaz mevsiminin en sıcak ve en uzun günlerinin yaşandığı zamana denk gelir. Ancak, Temmuz ayından sonra güneşlenme süresinin azalmaya başlaması, yazın sona erdiği ve güneş ışınlarının yavaş yavaş zayıfladığı dönemi işaret etmektedir (Anonim, 2021).

4.1.9.3. Basınç ve Rüzgârlar

Fethiye’de ortalama basınç 1012,5 mb’dır. Ekstrem aylar arasındaki basınç farkı 10,7 mb olarak belirlenmiştir. Yıl içerisinde en düşük aylık ortalama basınç Temmuz ayında (1006,0 mb), en yüksek basınç ortalaması ise Kasım ayındadır (1016,7 mb). Bölgede Ocak ayından Temmuz ayına kadar düşen basınç, Temmuz ayından itibaren yükselir. Kasım ayında ise maksimum değere ulaşmaktadır. Rüzgar ise özellikle, kış aylarında doğu-kuzeydoğu rüzgarları hakimdir. Bahar ayları ve özellikle yaz aylarında ise güney-güneybatı sektörlü rüzgarların hakim olduğu bilinmektedir (Anonim, 2021).

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
FETHİYE (40)	ENE	ENE	ENE	ENE	ENE	SW	SSW	ENE	SSW	ENE	ENE	ENE	ENE
EŞEN (4)	N	N	S	SE	SE	SE	SE	SE	SE	NE	NE	SW	SE
SEKİ (23)	S	S	S	SE	SW	NE	NW	NE	E	S	NE	S	S

Şekil 4.10. Fethiye’de Ortalama Aktüel Basıncın Aylara Dağılışı

Şekil 4.11. Fethiye Yıllık Rüzgar Gücü

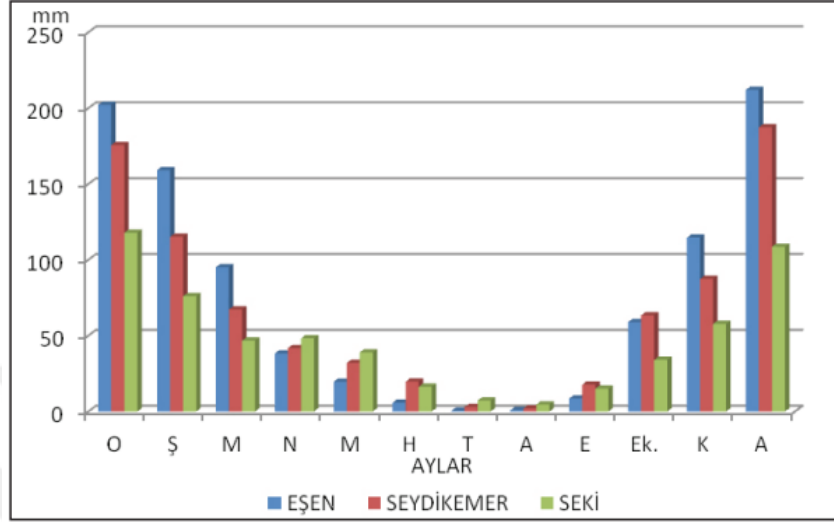
4.1.9.4. Nem ve Yağış

Seydikemer'in nispi nem özelliklerinin belirlenmesinde, Fethiye Meteoroloji İstasyonu'nun verileri kullanılmıştır. Nispi nem, havadaki su buharının, o sıcaklıkta taşıyabileceği maksimum su buharı miktarına oranı olarak tanımlanır. Bu oran genellikle yüzde cinsinden ifade edilir ve bir atmosferdeki nem seviyesini belirtir. Fethiye'de yıl içindeki nispi nem oranı yüksektir. Kasım ve Aralık aylarında nispi nem oranları diğer aylara göre daha yüksek, yaz aylarında ise, nispi nem miktarı düşüktür. Seydikemer İlçesi'nde nispi nemin Eşen ve Seydikemer'de Fethiye'ye yakın değerlerde, Seki'de ise düşük değerlerde olduğu tahmin edilmektedir. Bu sebeple yaz mevsiminde Fethiye ve Seydikemer' den Seki'ye göç edilmektedir.

Türkiye'nin en yağışlı bölgelerinden birisi de Muğla çevresi ve Batı Toroslar'ın dışı dönük yamaçlarıdır. Bu yükseltilerle kıyı arasında yer yer genişleyip daralan kıyı ovaları da 800-1000 mm arasında yağış alır. Bu kıyılarda kışlar yağışlı ve nemli, yazlar sıcak ve kurak, ilkbahar kararsız ve çok değişik karakterli, sonbahar ise nispeten kısa ve çoğu kez kış rejimi ile karışmış haldedir. Kış mevsiminde polar ve tropikal hava kütleleri, Akdeniz üzerinde karşılaştıkları için, burada meydana gelen polar cepheye bağlı olarak cephesel yağışlar Seydikemer yöresinde çok görülür.

Ayrıca bu bölgede Eşen Çayı Vadisi'nin dar ve denize açık oluşu nedeni ile vadiye sokulan hava kütleleri yükselirken adyabatik olarak soğuma sonucu, orografik

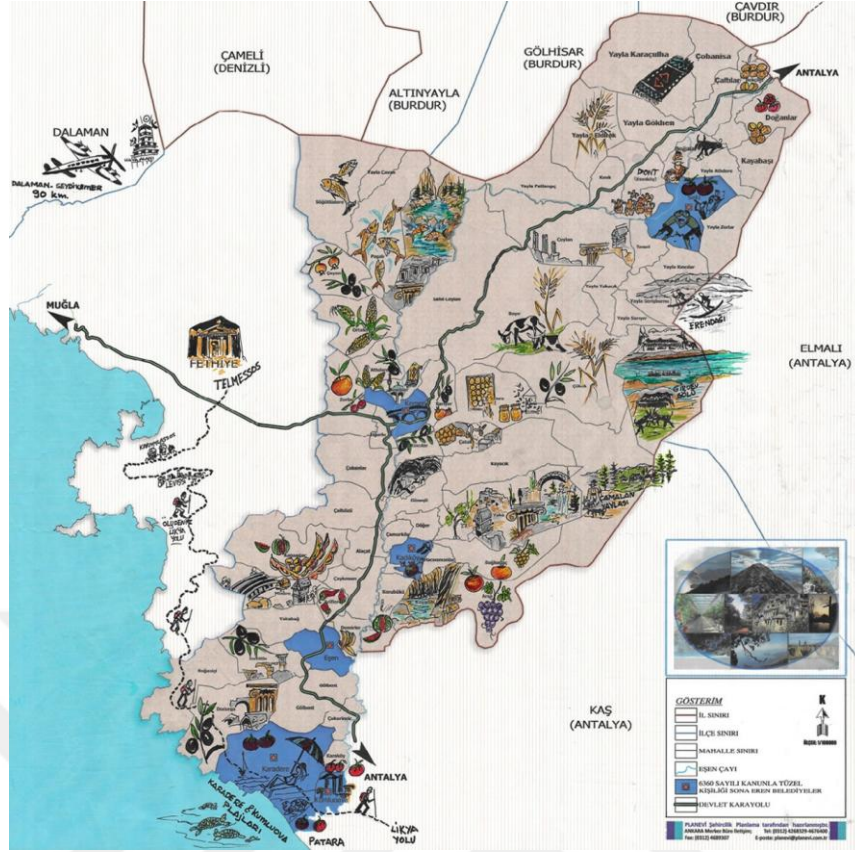
yağışlar bırakırlar. Bu da Eşen, Seydikemer çevresine orografik yağışların düşmesine neden olmaktadır. Seki kıyı gerisinde kaldığından bu hava kütlelerinden daha az etkilenmektedir. Böylece çok nemli ve yağışlı geçen kış mevsimini yağışı azalan ilkbahar ayları izler. Yaz aylarında yağış minimumdur (Anonim, 2021).

Şekil 4.12. Eşen, Seydikemer ve Seki’de Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı

4.1.10. Sosyo- Ekonomik yapı

Seydikemer ilçesinde turizm ve tarım en önemli geçim kaynaklarından birisidir. Bölgede yaşayan insanlar geçimini çoğunlukla tarımdan ve turizmden sağlamaktadır. Özellikle narenciye, seracılık, arıcılık, alabalık, ormancılık ve madencilik önemli geçim kaynaklarıdır. Türkiye de önemli oranda balık ihtiyacını karşılayan ilçe de 55 adet balık üretim çiftliğinin bulunması istihdam sağlamaktadır. (Anonim, 2023) Seydikemer Belediyesi tarafından bölgenin tanıtılması amacıyla bir kültür haritası oluşturulmuştur. Bu haritada Seydikemer in Mahalleleri, Mahallelerin kültürel, sosyal özellikleri, halkın geçim kaynakları, yetiştirilen ürünler tanıtılmıştır. Haritadan Seydikemer in kültürel zenginliklerinin ne kadar çok olduğu anlaşılmaktadır. Seydikemer Tarih, turizm, tarım, hayvancılık, üretim faaliyetlerinin bir arada bulunduğu ilçemizdir haritada bulunan resimlerden de bu çıkarımlar yapılabilmektedir (Şekil 4.13) (Anonim 2023ı). Turistik açıdan tarihi değere sahip olan antik kentler, tabiat alanları ve kıyı şeridi öneme sahiptir. Antik kentler müze olarak ziyaretçilere açık konumda bulunmaktadır. Arkeolojik değere sahip olan ilçe turizm sektörüne oldukça hizmet etmektedir. Bölgede yaşayan insanlar geçimini çoğunlukla tarımdan ve turizmden sağlamaktadır (Anonim, 2023e).

Şekil 4.13. Kültür haritası

4.1.11. Ulaşım durumu

Seydikemer İlçesi engebesi fazla olan bölgelerden birisi olduğu için ulaşım biraz zordur. İlçe ulaşım ağı topografik yapısıyla birlikte ulaşımı kolaylaştıracak yollar düzenlenmiştir. Ulaşımda en önemli yapılmış olan çalışma D 350 kara yolu olarak görülmektedir. Antalya- Fethiye yolu olarak geçen hat Ankara ve İstanbul'a kadar uzanmakta ve Burdur, Denizli ilçelerine de bağlantı kurmaktadır. Seydikemer ilçesinin ulaşım ağı kolaylaştıktan sonra turizm ve ekonomisi de canlandığı görülmektedir. Ayrıca Seydikemer İlçesinde mahalleler içerisinde merkeze olan ulaşım ağı da oluşturulduğu görülmekte ve bu sayede ulaşım yaşayan halk için de kolaylaştığı görülmektedir. İlçede toplam 65 mahalle bulunmakta ve bu mahallelerin merkeze ulaşımı içinde dolmuş hatları oluşturulduğu görülmektedir (Bozyiğit, 2015). Seydikemer de bulunan 65 Mahalleden 4 Adeti Kırsal Mahalle, 21 tanesi Kırsal Mahalle Dışı Alan, kalan 40 tanesi Kırsal Yerleşik Alandır (Anonim,2024a).

4.1.12. Sosyo-Kültürel durum

Seydikemer antik çağlardan beri yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. İlk olarak Likyalıların yerleşim yaptığı görülmüş sonrasında Persler, Mısırlar ve Romalıların hüküm sürmesinden dolayı tarihi değerlere sahip birçok yapı bulunmuştur. 1282 yılında Menteşe beyliğinin hüküm sürmesiyle birlikte Anadolu topraklarına dahil olmuştur. Daha sonra 1424 yılında Osmanlı Devletinin hüküm sürmesiyle birlikte Seydikemer ilçesi birçok medeniyete ait tarihi ve kültürel değerlere sahip olmuştur. Seydikemer ilçesinde 3 ören yeri yanında birçok arkeolojik, doğal ve kentsel birçok mimari örnekler bulunmaktadır. Seydikemer ilçesinde tarihi arkeolojik öneme sahip olan alanlar: Tlos Antik Kenti, Pınara Antik Kenti, Sidyma Antik Kenti, Letoon Antik Kenti, Oinoanda Antik Kenti, Araxa Antik Kenti, Kumluova Karadere (Patara), Çaltılar Höyük, Pyndai Antik Kentleridir.

Girmeler Mağarası. Ziyaretçileri bakımından öneme sahip olmasıyla birlikte Tlos antik kenti Kültürel mirasa Sahip olup UNESCO (Dünya Mirası) listesinde kazılara önem verilen alanlardan birisidir. (Anonim, 2024)

Seydikemer de yüzyıllardır günümüze halen kullanılmakta olan Yörüklerin kullandığı göç yolu ve bu göç yolu üzerinde eserler bulunmaktadır (Şekil 4.16). Göç yolları ve üzerindeki eserlerin gün yüzüne çıkarılması ile kültür ve turizme katkı sağlanması planlanmaktadır. Göç yolları haritasında; Karatoplar Hanı, Kavaklı Hanı, Tespihli Han, Paşa Hanı, Kaya Yol Sapağı ve Sarnıcı, Naldöken Hanı ve Sarnıcı, Daydır Hanı ve Sarnıcı, Boğa Hanı, Kınık Hanı, Karabel Hanı tanıtılmış Uurluca, Dont ve Yarış Hanlarının yıkıldığı tespit edilmiştir (Anonim, 2024a).

4.2. Seydikemer İlçesi Korunan Alanları

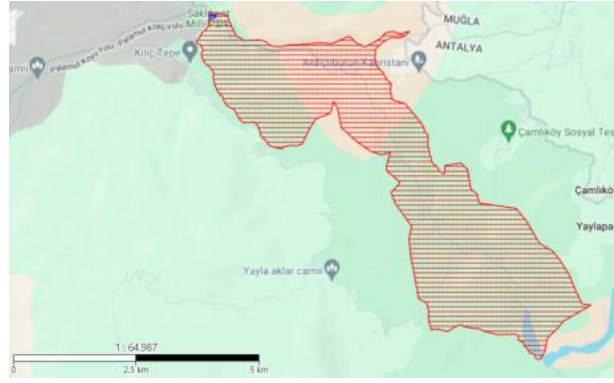
Seydikemer ilçesinde farklı koruma statüleri ile korunan alanlar;

- 06.06.1996 yılında Milli park olarak tescil edilen Saklıkent Milli Parkı,
- Seydikemer sınırları içerisinde kalan Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi,
- Muğla'nın Seydikemer ilçesinde bulunan tek göl özelliğine sahip olan ve 30.12.2022 tarihinde koruma altına alınan 4041 ha büyüklükteki Girdev Gölü sulak alanı ve Önemli Doğa Alanı,
- "Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" Olarak 29.09.2023 yılında tescil edilen Girmeler Mahallesi,
- 28.05.2014 tarihinde ilan edilen Girmeler mahallesi Girmeler Kaplıcaları I ve III Derece Arkeolojik Sit alanları,
- Yaklaşık 88 ha alan 1. Derece Doğal Sit Alanından Nitelikli Doğal Koruma Alanına dönüştürülen ve yaklaşık 198 ha alan sit sınırları içine alınarak Kesin Korunacak Hassas Alan olarak önerilen Patara ve Karadere,
- 6 Şubat 2009 tarihi itibarıyla UNESCO'nun Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme kapsamında "Dünya Mirası Geçici Listesine" eklenen Tlos Antik Kenti,
- 09.12.1988 tarih ve 484 sıra numarasıyla UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Letoon antik kenti,
- UNESCO Dünya Mirası listesine giren Pınara antik kenti,
- Antik kent olarak korunan Pyndai, Araxa, Oinoada ve Sidyma antik kentleri
- Çaltılar Mahallesi Höyük kazı alanları,
- T.C. İzmir II numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 17.06.1995 tarih ve 4925 sayılı kararı doğrultusunda Seydikemer İlçesi sınırları içerisinde yer alan 2863 (1983 yılı) ve 3386 (1987 yılı) sayılı yasa gereği korunması gerekli ağaçları 36 farklı envanter numarası başlığı altında tescil etmiştir. Koruma Kurulu'nun 17.06.1995 tarihli tescil kararındaki 12 envanter numaralı başlık altında bulunan anıt ağaçlarıdır (Korkut, 2015).

4.2.1. Saklıkent Milli Parkı

Milli park kavramı, “Bilimsel ve estetik açıdan nadir bulunan, milli ve uluslararası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip doğal parçalardır.” şeklinde tanımlanmaktadır (Anonim, 2023a).

Antalya-Muğla il sınırında bulunan Saklıkent Mili Parkı, Seydikemer’e de 21 km uzaklıktadır. Saklıkent Kanyonu Antalya-Seydikemer sınırında ve Seydikemer’in Kayadibi Mahallesinde bulunmaktadır. Milli parka özelliğini veren kanyon, 06 Haziran 1996 tarihli Resmi Gazete ile "Saklıkent Millî Parkı" ilan edilerek koruma altına alınmıştır. 12.390 hektarlık milli park alanında Kaş ve Seydikemer'in üçer köyü yer almaktadır. Milli park, Eşen çayı'nın kolu olan Karaçay'ın Akdağ üzerinde oluşturduğu jeomorfolojik bir oluşumdur. Yılda 180-210 bin turist bu bölgeyi ziyaret etmektedir. Kanyonun oluştuğu arazi kireçtaşı kütlelerinden meydana gelmektedir. Suyun kolayca aşındırabileceği kalkerli arazide fay çatlaklarının da yardımıyla sarp ve derin bir kanyon oluşmuştur. Koyun uzunluğu 18 km, yüksekliği 200 m'dir. En dar noktası 2 metreye kadar düşer. Kanyonun bulunduğu arazinin yüksekliği 1000 metrenin üzerindedir (Şekil 4.15) (Anonim, 2023d, Anonim, 2023h).

Şekil 4.15. Saklıkent Milli Parkı

Saklıkent Milli Parkı için hazırlanan mevcut durum ve koruma hedefi analizi Çizelge 4.8. da verilmiştir.

Çizelge 4.8.Saklıkent Milli Parkı Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Saklıkent Milli Parkı Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none">-Ziyaretçi yoğunluğu,-Su kaynaklarının kirlenmesi.-Saklıkent mili parkı sınırları içerisinde yer alan balıkçılık tesisleri-Alan üzerindeki mülkiyet hakları ile bazı bölümlerinin belli süreler için kiralanmış olması,-Milli park sınırları içerisinde özellikle kanyon içi güvenlik durumu,-Sınırlar içerisinde yer alan farklı yönetsel karmaşa,-Planda öncelik verilmesi gereken kullanımlar-Ziyaretçilere getirilecek olan kısıtlamalar
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none">- Biyoçeşitliliğin tanıtımının yapılması,-Doğa bilincinin artırılması,-Doğal ortamda yaşama isteğinin güçlendirilmesi,-Korunan alanlarla ilgili bilinçlendirme,-Rekreasyonel ihtiyaçların giderilmesi,-Alanın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi,-Kaynak değerlerinin tanıtılması,-Doğa sevgisini artırılması,-Kaynak değerleri korunması,-Çevre kirliliğinin önlenmesi ve insan baskısının azaltılması için çalışmalar yapılması,-Bilinirliğin sağlanması,-Ziyaretçi yönetim programlarının hazırlanması,-Kaynak değerlerin ve kültürel yapının sürdürülebilirliğini sağlanması,-Tanıtım ve bilinçlendirme için doküman hazırlama ve dağıtımı,-Kaynak değerlerin yönetiminin sağlanması,-Doğa koruma bilincini artırılması ve doğaya uygun uygulamaların desteklenilmesi,-Yapı ve donatıların geliştirilmesi,
Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none">Alan yönetimine ayrılmış yeterli sayıda eleman olmaması,-Farklı kamu kurum ve kuruluşlarının alan üzerinde müdahaleleri ve düzenlemelerinin yarattığı karmaşa,- Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı,- Alanın statüsü ile ilgili yasal dayanakların yetersizliği,-Doğa koruma konusundaki eğitim programları ve eğitimlerin yetersizliği
Olanaklar	<ul style="list-style-type: none">-Göz alıcı peyzaj değeri,zengin doğal kaynaklar ve bozulmamış doğal alanlar,-Yöre halkının turizme sahip çıkması.

4.2.2. Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi

Özel Çevre Koruma Bölgesi, “Akdeniz’in Kirliliğe Karşı Korunması (Barselona), sözleşmesinin taraf ülkelere getirdiği bir yükümlülük gereği ülkemiz ve dünya ölçeğinde ekolojik öneme haiz ancak sanayi, turizm ve yapılaşma gibi baskılar nedeniyle bozulma veya yok olma riski altında oldukları için Bakanlar Kurulu Kararı ile özel koruma altına alınan alanlardır.” Tanımıyla birlikte literatüre girmiştir (Anonim, 2023c).

Çizelge 4.9.Patara (Kumluova –Karadere) Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Patara (Kumluova-Karadere) ÖÇKB Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none">- Yerel halkın alanla iç içe yaşaması,- Aşırı otlatma,- Ağaç kesimi,- Kumul taşınması,- Alan üzerideki mülkiyet hakları,- Planda öncelik verilmesi gereken öncelikli kullanımlar,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none">- Doğa bilincinin artırılması,- Korunan alanlarla ilgili bilinçlendirme,- Doğa sevgisinin artırılması,- Kaynak değerlerinin korunması ve yönetiminin sağlanması,- Kaynak değerlerinin ve kültürel yapının sürdürülebilirliğini sağlama,- Ziyaretçilerin sınırlandırılması,- Taşıt sayısının sınırlandırılması,- Hassas alanların kullanım süresinin belirlenmesi,
Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none">- Alan yönetimine ayrılmış yeterli sayıda eleman olmaması,- Doğa koruma ile ilgili eğitimlerin yetersizliği,- Alanın belirli bölgelerinde ziyaretçi kullanımına sınırlandırılmaması,- Alanın taşıt trafiğine sınırlandırılmaması,- Uyulması gereken kurallar hakkında ziyaretçilerin bilgilendirilmemesi,
Olanaklar	Geniş, görece bozulmamış doğal alanlar, göz alıcı peyzaj değeri.

4.2.3. Girdev Sulak Alanı - Önemli Doğa Alanı

Önemli Doğa Alanı (ÖDA) kavramı, hassas ve benzersiz doğal alanları tanımlamak için kullanılır. Bu kullanım, genellikle nesli tehlike altında olan ve/veya sınırlı bir coğrafi yayılıma sahip canlı türleri gibi çeşitli ekolojik göstergeleri içerir. ÖDA'lar, türlerin ve habitatların korunmasına yönelik standartları temel alan ve küresel düzeyde uygulanabilir belirli kriterlere dayanan somut değerlendirme kriterleri ile seçilir. Öte yandan, ÖDA'ların belirlenmesinde çeşitli nicel eşik değerleri de kullanılır (Anonim, 2024b).

Fethiye - Antalya karayolunun 74. kilometresinde Seki Beldesinden Temel Köyü içinden sola ayrılan yola girilerek Döğer Yaylasını takiben Kıncılar yaylasına ve en sonunda da Girdev Yaylasına ulaşılır. Yaklaşık 1800 metre rakımda bulunan Girdev Yaylası, Eren Dağı'nın yakınında konumlanmıştır. 1800 metrelik bir yükseklikten Girdev Gölü'ne dik ve taşlı bir inişle ulaşılır. Bu göl oldukça sığdır ve dört tarafı tepelerle çevrili bir çukur şeklinde olup, etrafında geniş otlaklar bulunmaktadır. Seydikemer'in tek gölü olan Girdev Gölü, Dünya'nın önemli kuş alanları listesinde önde gelen bir konuma sahiptir. Göl havzasında 128 farklı kuş türü tespit edilmiştir. 1800 metre yükseklikte bulunan Girdev Yaylası her yıl birçok yabancı kuş gözlemcisini ağırlar. Son yıllarda Girdev, önemli bir astronomik gözlem merkezi

haline gelmiştir. Yaylanın yüksek rakımı sayesinde, gökyüzü gözlemcileri bulutsuz yaz gecelerinde astroid ve meteor geçişlerini. Bitki çeşitliliği bakımından son derece zengin olan yaylada göçebe yaşam devam etmektedir. Girdev Yaylası göl seviyesinden yaklaşık 400 metreye varan yüksek tepeleriyle yamaç paraşütü, trekking, hiking, kampçılık, sportif balıkçılık gibi keyifli doğa sporları için elverişlidir. (Şekil 4.17) (Anonim, 2023e)

Girdev Gölü Sulak Alanı fotoğrafları Şekil 4.17’ de mevcut durum ve koruma hedefi analizi Çizelge 4.10’ de verilmiştir.

Şekil 4.17. Girdev Gölü Sulak Alanı

Çizelge 4.10. Girdev Sulak Alanı Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Girdev Sulak Alanı (ÖDA) Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none">- Aşırı otlatma,- Ağaç kesimi,- Alan üzerindeki mülkiyet hakları,- Ziyaretçi yoğunluğu,- Su kaynaklarının kirlenmesi,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none">- Korunan alanlarla ilgili bilinçlendirme,- Kaynak değerlerinin korunması ve yönetiminin sağlanması,- Kaynak değerlerinin ve kültürel yapının sürdürülebilirliğini sağlama,- Alana giriş çıkışların denetlenmesi- Hassas alanların kullanım süresinin belirlenmesi,

Çizelge 4.10. (devam)

Kısıtlar	- Alanın belirli bölgelerinde ziyaretçi kullanımına sınırlandırılmaması, - Alanın yeterli tanıtımının yapılmaması, - Alanın taşıt trafiğine sınırlandırılmaması, - Uyulması gereken kurallar hakkında ziyaretçilerin bilgilendirilmemesi, - Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı,
Olanaklar	Geniş, görece bozulmamış doğal alanlar, göz alıcı peyzaj değeri.

4.2.4. Girmeler Mahallesi

Doğal Sit Alanlarının güncel durumu gözden geçirerek koruma stratejilerini ve kullanım politikalarını güncellemeyi amaçlar. Bu amaçlar doğrultusunda kesin korunacak hassas alanlar, nitelikli doğal koruma alanları ve sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanları olarak yeniden tescil edilmektedir. Girmeler Mahallesi de nitelikli doğa koruma alanına girmektedir. Girmeler Mahallesi 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin 109. Maddesine göre, 23/03/2023 tarihli ve 7225641 sayılı Bakanlık Makamı oluru ile onaylanmış 02.09.2022 tarih ve 32297 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak Nitelikli Doğa Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Koruma Alanı olarak tescillenmiştir (Anonim, 2023c)

Nitelikli doğa koruma alanları, “Doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hakim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak yörede yaşayanların alanın mevcut kaynaklarını kullanmasını sağlayarak doğal hayata dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu kara, su, deniz alanlarıdır.” Tanımıyla birlikte koruma altına alınan alanlardır. Zaman çerçevesinde veya yıpranmaya uğramış veya kullanım durumuna göre değişmiş olan alanları kapsamaktadır (Anonim, 2023a).

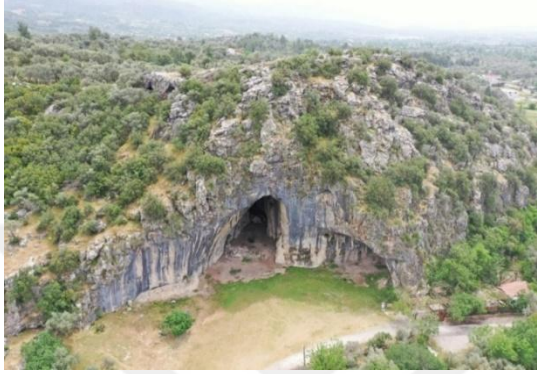
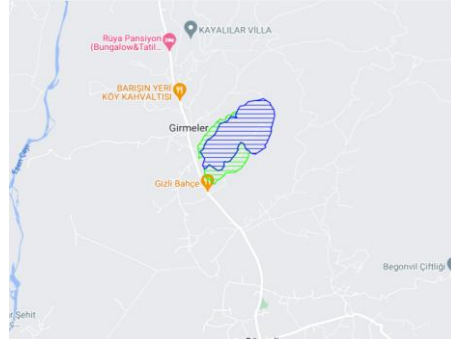
Seydikemer’in güneydoğusunda yer alan mahallenin eski adı Gebeler’dir. Kuzeyinde Kıncılar, doğusunda Kayacık, güneyinde Güneşli, batısında Çobanlar bulunmaktadır. Seydikemer’e uzaklığı 6,5 km, il merkezine ise 155 kilometredir. Burası yamaç üzerinde gevşek yerleşme özelliği gösterir. Seydikemer-Kayadibi yolu üzerinde yer alır. Kaplıcası ile ünlüdür.

4.2.5. Girmeler Kaplıcaları I ve III Derece Arkeolojik Sit alanları

Arkeolojik sit, “İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar uzanan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültür varlığının yer aldığı yerleşmeler ve alanlar” olarak tanımlanmıştır. (Anonim, 2023a) Girmeler Kaplıcaları I. ve III. Derece arkeolojik sit alanlarına girmektedir. I. Derece Arkeolojik Sitler, tarih öncesi dönemden günümüze kadar olan dönemlerde çeşitli medeniyetlere ait önemli kalıntıların bulunduğu ve bu kalıntıların tarihi, sosyal, ekonomik ve mimari açıdan önemli bilgiler sağladığı alanlardır. Bu sitler genellikle şehir kalıntıları, yerleşim alanları ve sosyal yaşamın izlerini taşıyan yapılar, taşınmaz kültür varlıkları ve bu kalıntıları destekleyen taşınır kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu bölgelerdir. III. Derece Arkeolojik Sitlerde; I. ve II. Derece Arkeolojik Sitlerle etkileşim içinde ve bu alanların korunmasında uzun ya da kısa vadede kamu yararı olan alanlardır (Anonim, 2023d).

Girmeler mağarası Esen çayı vadisinde yer almaktadır. İsmi yanı başındaki ılıcadan almaktadır. Antik dönem batı Lykia’sında Tlos yakınlarında yer almakta ve o dönemlerden izler taşımaktadır. 1985 yılında ağır tahribat geçirmesi nedeniyle bazı bulgular yok olmuştur. Alandaki yerleşim izleri Epipaleolitik-Mezolitik Dönemlerde avcı-toplayıcı kültürle başladığı görülmektedir. Erken kalkolitik Döneminde mağara önündeki alanda höyük biçimli yerleşim olduğu görülmektedir. Roma dönemlerinden Helenistik biçimli hamamlar görülmektedir. (Becks vd. , 2013). Girmeler Kaplıcaları Fethiye’ye 30km, Seydikemer’e 6,5km uzaklıktadır. Saklıkent yolu üzerinde bulunmaktadır. Kaplıca içerisinde üç mağarada bulunan kaynayan suyun sıcaklığı ortalama 36 olarak derecedir. Kaynaklardan birinin derinliği 50, diğerinin 15, bir diğerinin ise 5 metredir. Mağaraların dip bölgesinde doğal havuzlar bulunmaktadır. Kaplıca suyu klorür, sülfat, sodyum, kalsiyum, hidrojen sülfür, bromür ve karbondioksit içerir. Kaplıca suyunun mide, bağırsak, karaciğer, safrakesesi, deri ve romatizma rahatsızlıklarına iyi geldiği yapılan analizlerle belirlenmiştir (Anonim, 2023d).

Girmeler Kaplıcalarının konumunu gösteren harita Şekil 4.18.de, mevcut durum ve koruma hedefi analizi Çizelge 4.11’ de verilmiştir(Anonim, 2023c).

Şekil 4.18. Girmeler Kaptlıları

Çizelge 4.11.Girmeler Kaptlıları Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Girmeler Kaptlıları (Mağarası) Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Var olan Koruma statüsü	Nitelikli Doğa Koruma Alanı
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none"> - Bilinçsiz kullanım, - Planlama eksikliği - Alan üzerindeki mülkiyet hakları, - Alan üzerindeki farklı yönetsel karmaşa, - Çevresindeki kullanımlara ve ziyaretçilere getirilecek olan kısıtlamalar ve diğer dikkate alınması gereken politikalar, - Su kaynaklarının kirlenmesi,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none"> - Doğa koruma bilincinin artırılması, - Alanın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi, - Kaynak değerlerinin korunması, alanın tanınırlığını sağlama, - Ziyaretçilere tanıtım ve bilinçlendirme için doküman hazırlama, - Çevre kirliliğinin önlenmesi, Yapı ve donatıların geliştirilmesi, - Ziyaretçi yönetim modeli oluşturulması,

Çizelge 4.11. (devamı)

Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none">- Alanın yeterli tanıtımının yapılmaması,- Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı,- Alan yönetiminde yeterli elemanın olmayışı,- Alan içerisinde çeşitli rekreasyon faaliyetlerinin olmayışı,- Alanın bakımının yetersiz olması,
Olanaklar	<ul style="list-style-type: none">- Sağlık turizmi ve doğal kaynakların varlığı.- Şifalı suyun varlığı,

4.2.6. Tlos Antik Kenti

Kültürel ve doğal değerlerin dünyaya tanıtılması, korunması ve gelecek uşaklara en iyi şekilde aktarılması için UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme kapsamında uygun olan varlıklara ilişkin envanterler belirlemekte ve geçici listeye almaktadır. Muğla ili Seydikemer ilçesine bağlı Yakaköy sınırları içerisinde yer alan Tlos Antik Kenti, Fethiye-Antalya kara yolunun 25. km'sindeki Seydikemer'in 17 km doğusunda bulunmaktadır. Bölgenin en yüksek dağları olan Akdağlar'ın güneybatı eteğinde, üç yanı sarp kayalık düzlükte konuşlanan Tlos, Ksanthos Vadisi'nde bulunan önemli batı Likya kentlerindedir. Kentin egemenlik alanı o kadar geniştir ki, Doğuda Patara ve Xanthos, batıda Kadyanda ve Telmessos, güneyde ise Pınara'yla komşudur. Dünyanın en eski yerleşim yeri olarak bilinen Likya bölgesine dair izler taşıdığı için UNESCO Dünya Mirası listesinde olup geçmişten uygarlıklardan ve yaşantılardan günümüze ışık tutmaktadır. Doğaya hakim görüntüsü ile ziyaretçilerin oldukça dikkatini çekmektedir. Yaklaşık 500 metre yüksekliğindeki dik yamaçları sayesinde doğal açıdan görsellik oluşturmakta ve akropol tepesinin çevresi, yer yer sur duvarları ile çevrelenmiştir. Kent girişindeki iki sütun, üç bölümlü duvar, ortada süslemeler çevrilmiş kapı, iki yandan mezar odasına giden kapılar yapıya olan görsel tutumu daha fazla arttırmış ziyaretçilerin dikkatini çekmiştir. Akropolün ucunda oturma yerleri, stadyum, hamam, tiyatro ve kilise bulunduğu tespit edilmekte dönemin mimari yapısını ortaya koymaktadır. Kalenin altında Likya dönemi kalıntıları bulunmaktadır. Güneyinde ise Roma dönemi kalıntıları görülmektedir. Tlos antik kentinde en dikkat çeken yapı tiyatrosudur. Bununla birlikte stadyum ve hamamı da oldukça dikkat çekmektedir (Anonim, 2021).

Tlos Antik Kentinin fotoğrafları şekil 4.19. da, mevcut durum ve koruma hedefi analizi çizelge 4.12. de verilmiştir.

Şekil 4.19. Tlos Antik Kenti

Çizelge 4.12. Tlos Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

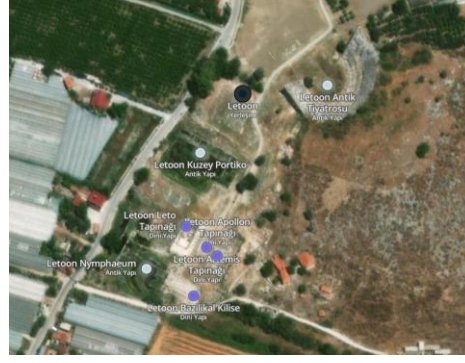
Tlos Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none">- Yerel halkla alanın iç içe olması,- Plansız yapılaşma ve niteliksiz yol yapımı,- Alan üzerindeki mülkiyet hakları,- Mülkiyet haklarından doğan arazi çalışmaları ve yol açımı,- Alan üzerinde izinsiz inşaat yapılması,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none">- Korunan alanlarla ilgili bilinçlendirme,- Kaynak değerlerini tanıtmak,- Doğa sevgisini arttırmak,- Kültürel yapının sürdürülebilirliğinin sağlama,- Bilinirliği sağlama,- Doğa koruma bilincini arttırmak,- Bilinçlendirme için doküman hazırlama,- Ziyaretçi yönetim planı hazırlama,
Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none">- Alan yönetimine ayrılmış yeterli sayıda eleman olmaması,- Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı,
Olanaklar	<ul style="list-style-type: none">- Geleneksel kültürel varlıklar ve değerler,- Nüfusun azlığı,- Bozulmamış doğal alanlar,

4.2.7. Letoon Antik Kenti

UNESCO Dünya Miras Listesi, Dünya Miras Komitesi tarafından onaylanan kültürel, doğal ve karma miras alanlarını içerir, bu alanlar üstün evrensel değere sahip olduğu kabul edilir. Bir alanın Dünya Mirası Listesi'ne dahil edilmesi için, o alanın üstün evrensel değere sahip olması ve belirtilen 10 seçim kriterinden en az birini karşılaması gerekmektedir (Anonim, 2024 c). Antik çağlarda Likya bölgesi sınırlarında yer alan Letoon Antik Kenti, Fethiye-Kaş kara yolunun 65.km'sinde Seydikemer ilçesinin Kumluova Mahallesi sınırları içerisinde geçmişten günümüze ışık tutmaktadır. Letoon Antik Kenti konumunu gösteren harita şekilde verilmiştir.(Anonim, 2023 c)

Letoon antik kentinin M.Ö. yedinci yüzyıldan izler taşıdığı görülmektedir. Letoon Antik Çağ' dan izler taşımaktadır. Likya' nın dini merkezi konumundadır. Antik kentte en dikkat çeken noktalar tapınaklardır. Leto tapınağı, Apollon ve Artemis' in annesine yapılmış olan tapınaktır. Antik çağ dönemlerine ait olmasıyla tarihi açıdan büyük önem arz etmektedir. Batı kısmında yapılmış olan Leto tapınağında M.Ö.4. yüzyıla ait olduğu düşünülen, Grekçe, Aramice ve Likçe dillerinde yazılmış bir kitabe bulunmaktadır. Doğuda Dor tarzında yapılmış olan Apollo tapınağı bulunmaktadır. Apollo tapınağı leto tapınağına oranla daha az korunduğu görülmektedir. İki tapınağın ortasında Artemis tapınağı bulunmaktadır. Artemis tapınağı oldukça küçük olduğu görülmektedir. Tapınakların güneybatısında bir su kaynağı doğusunda ise bir kilise bulunmaktadır. Antik kentin arka kısmında antik tiyatro da bulunmaktadır. 09.12.1988 tarihli ve 484 numarasıyla UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer almaktadır. Likya yürüyüş yolu rotası olmakla birlikte turizm açısından da oldukça ilgi çekmektedir (Anonim,2023d).

Letoon Antik Kentinin fotoğrafları şekil 4.20'de, mevcut durum ve koruma hedefi analizi çizelge 4.13' de verilmiştir.

Şekil 4.20. Letoon Antik Kenti

Çizelge 4.13. Letoon Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

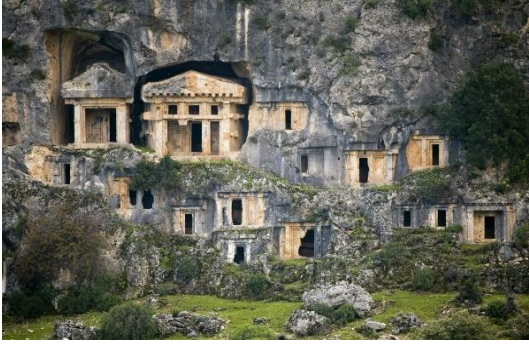
Letoon Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none"> - Yöre halkıyla iç içe olması, - Antik kent etrafında yapılan tarımsal faaliyetler, - Alan üzerindeki mülkiyet hakları,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none"> - Korunan alanlarla ilgili bilinçlendirme, - Kaynak değerlerini tanıtmak, - Yerel halkın bilinçlenmesini sağlamak, - Ziyaretçi yönetim planı hazırlama, - Doğa sevgisinin artırılması, - Alanın sürdürülebilir şekilde gelişiminin sağlanması,
Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none"> - Alan yönetimine ayrılmış yeterli sayıda eleman olmaması, - Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı, - Sürdürülebilir bir yönetim modelinin olmayışı,
Olanaklar	<ul style="list-style-type: none"> - Geleneksel kültürel varlıklar ve değerler, - Göz alıcı peyzaj değeri, - Kutsal alan olarak görülmesi,

4.2.8 Pınara Antik Kenti

UNESCO Dünya Miras Listesi, Dünya Miras Komitesi tarafından onaylanan kültürel, doğal ve karma miras alanlarını içerir, bu alanlar üstün evrensel değere sahip olduğu kabul edilir. Bunlardan biride Pınara Antik Kentidir. Antik Kent Fethiye'ye 40 km mesafede, Seydikemer e 27.5 km mesafede, Fethiye-Kaş karayolunun 5 km batısındadır. Seydikemer ilçesinin Minare Mahallesi'nde bulunmakta olan Pınara antik kenti Lidya döneminden izler taşımakta ve geçmişten günümüze izler barındırmaktadır. Kentte Xanthos' tan kalma olduğu bulunan izler tarafından belirlenmektedir. Kent ile ilgili tarihi ve epigrafik yapılar az bilinmektedir. Bunun yanı sıra Pınara antik kentinde hamam, tiyatro, agora, odeon, kaya mezarları ve iki akropol bulunmaktadır. Yukarı akropol sarp yamaçlarında kayaya oyulmuş yüzlerce kaya mezarları dikkat çekmektedir. Aşağı akropolde ise odeon, agora, tapınak gibi yapıların bulunduğu görülmektedir. Aşağı akropolde en dikkat çeken noktalardan biriside sur duvarı ile desteklenen seyir terası olmaktadır. Antik kaynaklara göre Xanthos Antik Kenti'nin nüfusu çok artınca kentin yaşlıları tarafından hemen karşıdaki dağın yükseklerin de yeni bir kent kurulmuş ve adına "Yuvarlak" anlamına gelen Pınara denmiştir. Pınara Antik Kenti günümüz Minare Mahallesi'nde yer almaktadır (Anonim, 2023d).

Pınara Antik Kentinin fotoğrafları şekil 4.21.'de, mevcut durum ve koruma hedefi analizi çizelge 4.14.' de verilmiştir.

Şekil 4.21.Pınara Antik Kenti

Çizelge 4.14.Pınara Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Pınara Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none">- İzinsiz kazı çalışmaları,- Alan üzerindeki mülkiyet hakları,- Bilinçsiz kullanım,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none">- Doğa bilincinin arttırılması,- Korunan alanlarla ilgili bilinçlendirme,- Bilinirliği sağlama,- Değerleri koruma bilincinin geliştirilmesi,- Kültürel yapının sürdürülebilirliğini sağlama,- Alanın tanıtımının sağlanması,- Alanın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi,
Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none">- Alan yönetimine ayrılmış yeterli sayıda eleman olmaması,- Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı,- Sürdürülebilir bir yönetim modelinin olmayışı,- Doğa koruma konusunda ki eğitimlerin yetersizliği,
Olanaklar	<ul style="list-style-type: none">- Geleneksel kültürel varlıklar ve değerler,- Nüfusun azlığı,- Bozulmamış doğal alanlar,

4.2.9.Pyndai Antik Kenti

Antik kent, binlerce yıl öncesinde kurulan ve insanların yaşadığı yerleşim alanlarının günümüze kadar ulaşmış kalıntılarıdır. Arkeologlar tarafından açığa çıkarılan bu yapıtlar kültürel değer taşırırlar.

Pydnai Antik Kenti, Seydikemer ilçesinde Patara kumsalının batısında Karadere mahallesinin üst kısmında yer alan antik Likya kenti olarak bilinmektedir. Alanın kale surları günümüze kadar gelmektedir. Pyndai Antik Kenti askeri üssü olarak kullanıldığı bilinmektedir. Kale surları ulaşılması zor bir kent haline getirmektedir. Burası 11 adet dikdörtgen kule yapısıyla ve askerlerin hızlıca tırmanmaları için

çıkıntılı basamaklar bulunmaktadır. Siperler hem limanı hem de üst duvarları koruyarak bir barikat oluşturmaktadır. Ayrıca buradan Patara Plajı'nın eşsiz manzarası görülmektedir. Duvarların iç kısmında kilise kalıntıları bulunmaktadır. Alan makilikler ve zeytin ağaçlarıyla kaplanmış durumdadır. Antik Kent ile ilgili herhangi bir kazı çalışması yapılmamıştır.

Pyndai Antik Kentinin fotoğrafları şekil 4.22.'de, mevcut durum ve koruma hedefi analizi çizelge 4.15.' da verilmiştir.

Şekil 4.22.Pyndai Antik Kenti

Çizelge 4.15.Pyndai Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Pyndai Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none">- İzinsiz kazı çalışmaları,- Bilinçsiz kullanım,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none">- Kaynak değerlerini tanıtmaya,- Kaynak değerlerinin korunması,- Kaynak değerlerin ve kültürel yapının sürdürülebilirliğini sağlama,- Bilinirliği sağlama,- Doğa koruma bilincini artırma,- Tanıtım ve bilinçlendirme için doküman hazırlama,- Alanın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi,- Yerel halkın bilinçlendirilmesi,- Doğa sevgisinin artırılması,- Geçmiş kültürler saygı duyma bilinci geliştirilmeli,
Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none">- Alan yönetimine ayrılmış yeterli sayıda eleman olmaması,- Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı,- Sürdürülebilir bir yönetim modelinin olmayışı,
Olanaklar	Geleneksel, kültürel varlıklar ve değerler.

4.2.10.Araxa Antik Kenti

Antik kent, binlerce yıl öncesinde kurulan ve insanların yaşadığı yerleşim alanlarının günümüze kadar ulaşmış kalıntılarıdır. Arkeologlar tarafından açığa çıkarılan bu yapıtlar kültürel değer taşırlar.

Araxa Antik Kenti Fethiye' ye 40km uzaklıkta Xanthos Çayının çıktığı yerde kurulmaktadır. Kent Lykia, Phrygia ve Pisidia sınırlarında kaldığı görülmektedir. Lykia dahil olan kentlerden biridir. Kentin ne zaman kurulduğu bilinmediği gibi bölge hakkında da pek bir yazıta ya da anıta rastlanmamıştır. Kentten günümüze kalıntı bulunmamaktadır. Sadece Kale izleri görülmekte ve kaya mezarı ile Lykia tipi lahitler görülmektedir. (Cangül, 2021)

Araxa Antik Kentinin fotoğrafları şekil 4.23.'de, mevcut durum ve koruma hedefi analizi çizelge 4.16. de verilmiştir.

Şekil 4.23.Araxa Antik Kenti

Çizelge 4.16.Araxa Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Araxa Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none">- Sirkülasyonun çok olması yol kenarında bulunması,- Planlama yapılmaması,- Kazı çalışmaları,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none">- Kaynak değerlerini tanıtmak,- Kaynak değerlerinin korunması,- Kaynak değerlerin ve kültürel yapının sürdürülebilirliğini sağlama,- Bilinirliği sağlama,- Doğa koruma bilincini artırma,- Tanıtım ve bilinçlendirme için doküman hazırlama,- Alanın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi,- Yerel halkın bilinçlendirilmesi,
Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none">- Alanın yönetimine ayrılmış eleman olmaması,- Alanın statüsü ile ilgili yeterli yasal dayanakların olmaması,- Alanın içeriden yol geçmesi,- Kültürel varlıkların bariyer ile çevrili olmaması,- Alanın yeterli tanıtımının yapılmaması,
Olanaklar	Kültürel varlık ve değerler taşıması.

4.2.11.Oinoanda Antik Kenti

Oinoanda Antik Kenti Seydikemer'in Yayla Ceylan Mahallesi İncealiler Mevkiinde bulunmaktadır. Kente İncealiler Mevkiinden 45 dakikalık dar bir patika yoldan ulaşılır ve yüksek bir tepe üzerine kurulmuştur. Oinoanda Antik Kentinin en eski kalıntıları M.Ö. 3. yüzyılın izleri görülmektedir. Oinoanda antik kenti en çok hitit metinlerinde geçmektedir. Kentin kuruluş dönemine dair tam bir bilgi bilinmemektedir. Oinoanda Antik Kentinde en ünlü dönem M.S. 2. Yüzyıl olarak görülmektedir.

Roma dönemine de ışık tutan Oinoanda Antik Kenti Roma döneminde bulunan Augutos Dönemi'ne ait dorik yapıda bir tapınak inşa edildiği görülmektedir. Bu yapının içerisinde Augutos için yazılmış bir yazıt bulunmaktadır. Bu da dönem yönetimi konusunda ışık tutmaktadır. Kentte Hamam, gösterişli sütunlar ile çevrilmiş avlu ve su kemerleri en çok dikkat çeken bölgeler olarak görülmektedir.

Kent erken Bizans dönemine de ışık tutmaktadır. Bizans dönemine ait kiliselere yer tutmaktadır. Kentin tepe kısımlarında mezarlıklara yer verilmektedir. Mezarlıklarda en dikkat çekici olan yazıt Licinnia Flavilla tarafından yapılan Hereon'dur. Bu mezarda Flavilla'nın aile soy ağacına yer verilmektedir. Kentin doğusunda ise Seki Çayı kenarında bir höyük bulunmaktadır. Eceler Höyük olarak bilinen bu höyük

Kalkolitik Dönem'den izler taşımaktadır (Anonim, 2023d).

Oinoanda Antik Kentinin fotoğrafları şekil 4.24.'de, mevcut durum ve koruma hedefi analizi çizelge 4.17.'de verilmiştir.

Şekil 4.24.Oinoanda Antik Kenti

Çizelge 4.17.Oinoanda Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Oinoanda Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	- İzinsiz kazı ve antika bulma çalışmaları.
Koruma hedefleri	- Doğa bilincinin arttırılması, - Korunan alanlarla ilgili bilinçlendirme, - Alanın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi, - Tanıtım ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması, - Bilinirliğini sağlama,
Kısıtlar	- Alana araçla ulaşılacak bir yol bulunmaması, - Alanın statüsü ile ilgili yeterli yasal dayanakların olmaması, - Alanın gün yüzüne çıkartılmaması, - Alanın yönetimine ayrılmış eleman olmaması,
Olanaklar	Geleneksel kültürel varlıklar ve değerler.

4.2.12. Sidyma Antik Kenti

Sidyma Antik Kenti, binlerce yıl öncesinde kurulan ve insanların yaşadığı yerleşim alanlarının günümüze kadar ulaşmış kalıntılarıdır. Sidyma Antik Kenti Muğla ili Seydikemer ilçesinin 51 km. güneyinde yer alan Dodurga köyü sınırları içerisinde, Fethiye - Kaş karayolunun 50. km.sinde, ana yoldan 10 km. içeride bulunmaktadır. Sidyma antik kenti geçmiş dönemlerden Roma dönemine ait izleri gün yüzüne çıkarmaktadır. Ancak yapılmış olan çalışmalar neticesinde yazıtlar ve sikkeler doğrultusunda MÖ. 1. Yüzyıla ait bulgular da ele geçirilmektedir. Kent Roma döneminde büyük bir gelişme göstermiş ve bu durum Bizans döneminde de devam edildiği görülmektedir. Antik kentte iki bölümlü tepe bulunmaktadır. Tepenin güneydoğusunda yüksek duvarlarla çevrilmiş olan akropol ile çevrilmiştir. Doğuda polygonal biçiminde bir kapı bulunmaktadır bunun yanında tiyatro bulunmaktadır. Kentin orta kısmında sütunlar bulunmaktadır. Sütunlar İmparator Cladius zamanından kalmaktadır. Ayrıca 9 m uzunluğunda Artemis Mabedi de aynı döneme ait olduğu bilinmektedir. Kuzey akropol bölgesinde ise Lykia mezar anıtları ve kral anıtları bulunmaktadır (Anonim, 2023d).

Sidyma Antik Kentinin fotoğrafları şekil 4.25.'de, mevcut durum ve koruma hedefi analizi çizelge 4.18.'da verilmiştir.

Şekil 4.25. Sidyma Antik Kenti

Cizelge 4.18. Sidyma Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Sidyma Antik Kenti Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	<ul style="list-style-type: none">- İzinsiz kazı çalışmaları,- Bilinçsiz kullanım,- Hayvan otlatma,- Alan üzerindeki mülkiyet hakları,
Koruma hedefleri	<ul style="list-style-type: none">- Değerlerin tanıtılması ve koruma bilincinin geliştirilmesi,- Kültürel yapının sürdürülebilirliğinin sağlanması,- Alanın bilinirliğinin sağlanması,- Tanıtım ve bilinçlendirme için dokümanların hazırlanması,- Alanın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi,
Kısıtlar	<ul style="list-style-type: none">- Alan yönetimine ayrılmış yeterli sayıda eleman olmaması,- Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı,- Sürdürülebilir bir yönetim modelinin olmayışı,
Olanaklar	<ul style="list-style-type: none">- Geleneksel kültürel varlıklar ve değerler,- Doğal kaynaklar ve doğal bakir alanlar,- Nüfusun azlığı ve yöre halkının tarihe sahip çıkması,

4.2.13. Çaltılar Höyüğü

Tarih boyunca, yerleşim bölgeleri çeşitli nedenlerle yıkılmış ve yok olmuş olabilir. Bu yıkıntılar zamanla üst üste birikerek genellikle tarihsel kalıntıların gömülü olduğu yayvan toprağa ya da tepeye höyük adı verilir. Çaltılar Höyüğü de bu tanıma uygun birikintilerden oluşan bir alandır. Çaltılar Höyük Muğla ili Seydikemer İlçesi' nin 56. km Kuzeydoğusunda; Elmalı İlçesinin 30 km kuzeybatısında Çaltılar Mahallesinde, denizden yaklaşık 1250 m yükseklikte bulunan tarihi kültürel öneme sahip olan alan 3 hektar büyüklüğündedir. Çaltılar höyük Eşen çayının üst kısmında bulunmaktadır. Bölgede Kalkolitik dönem, Erken Tunç çağı, orta ve Genç tunç çağı ve arkaik dönem

olarak farklı dönemlerden izler taşımaktadır. Geç Tunç Çağı'na ait kalıntılar höyüğün kuzeydoğu eteğinde açığa çıkartılan bir küp mezarlar bulunmaktadır. Arkaik Dönem'e tarihlenen kalıntılar höyüğün tepesinin kuzeyinde yer alan bir yapıya ait mekan ile taş döşeli bir yol bulunmaktadır. Höyükte 2021 yılından itibaren kazılar yapılmaktadır.

Çaltılar Höyüğü fotoğrafları şekil 4.26.'de, mevcut durum ve koruma hedefi analizi çizelge 4.19.'de verilmiştir.

Şekil 4.26.Çaltılar Höyüğü

Çizelge 4.19. Çaltılar Höyük Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi

Çaltılar Höyük Mevcut Durum ve Koruma Hedefi Analizi	
Tehdit Analizi	- Yöre halkıyla iç içe olması, - Antik kent etrafında yapılan tarımsal faaliyetler, - Alan üzerindeki mülkiyet hakları
Koruma hedefleri	- Doğa koruma bilincini arttırma, - Kaynak değerlerinin korunması, - Alanın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi, - Doğa sevgisini arttırma, - Tanıtım yapılması ve bilinçlendirme için doküman hazırlama, - Bilinirliği sağlama, - Kaynak değerlerinin yönetiminin sağlanması,
Kısıtlar	- Alanın yeterli tanıtımının yapılmaması, - Sürdürülebilir bir finansman yapısının olmayışı,
Olanaklar	- Kültürel varlık ve değerler, - Bozulmamış doğal alanlar,

4.2.14. Seydikemer ilçe sınırları içerisinde bulunan anıt ağaçlar

Kültürel ve boyutsal niteliği olan, tarihi, mistik ve anıtsal değerler taşıyan ağaçlar anıt ağaçlardır. T.C. İzmir II numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 17.06.1995 tarih ve 4925 sayılı kararı doğrultusunda Seydikemer İlçesi sınırları içerisinde yer alan 2863 (1983 yılı) ve 3386 (1987 yılı) sayılı yasa gereği korunması

gerekli ağaçları 36 farklı envanter numarası başlığı altında tescil edilmiştir. Koruma Kurulu'nun 17.06.1995 tarihli tescil kararındaki 12 envanter numaralı başlık altında yer alan ve proje kapsamında çalışılan alanın sınırlarında bulunan 30 adet anıt ağaç bulunmaktadır (Korkut, 2015) (Şekil 4.27).

No	Türün Botanik Adı	Türün Türkçe Adı	Ağacın Koordinatı	Bulunduğu Yer	Yaşı	Mevcut Durum
1	<i>Cupressus sempervirens</i> <i>var. horizontalis</i>	Dallı Servi	29°24'41.82 "E 36°32'44.61 "K	Türbe Mh.	910	Kovuk Mevcut
2	<i>Cupressus sempervirens</i> <i>var. horizontalis</i>	Dallı Servi	29°24'42.69 "E 36°32'44.69 "K	Türbe Mh.	-	Sağlıklı
3	<i>Cupressus sempervirens</i> <i>var. horizontalis</i>	Dallı Servi	29° 24' 42.31" E 36° 32' 43.60" K	Türbe Mh.	310	Sağlıklı
4	<i>Platanus orientalis</i>	Doğu Çınarı	36° 28' 31.643 "K 29° 29' 08.374 "E	Arsa Köyü, Şeyh Kavağı Mevkii	-	Kovuk Mevcut
5	<i>Pinus nigra</i> <i>J. F. Arnold</i>	Karaçam	36° 28' 31.821 "K 29° 28' 53.874 "E	Arsa Köyü, Şeyh Kavağı	-	Kurumuş
6	<i>Platanus orientalis</i> L.	Doğu Çınarı	36° 30' 29.760" K 29° 28' 36.720" E	Bağlağaç Köyü, Odakavak Mevkii	-	Sağlıklı
7	<i>Platanus orientalis</i> L. (2 adet)	Doğu Çınarı	36° 30' 31.119" K 29° 28' 42.540" E	Bağlağaç Köyü, Pınarbaşı Mahallesi	-	Sağlıklı
8	<i>Platanus orientalis</i> L. (2 adet)	Doğu Çınarı	36° 33' 21.391"K 29° 26' 15.099"E	Kızgözü Mevkii	-	Sağlıklı
9	<i>Platanus orientalis</i> L. (12 adet)	Doğu Çınarı	36° 33'04.11"K 29° 26'23.20"E	Yakapark	-	10 adet ağaç mevcut, ağaçların hepsinde kovuk var
10	<i>Platanus orientalis</i> L. (6 adet)	Doğu Çınarı	36° 32'59.56"K 29° 26'12.28"E	Yakapark Değirmenüstü Mevkii	-	5 adet ağaç mevcut, 1 tanesi kurumuş, 5 ağaçta kovuk var

Şekil 4.27. Anıt Ağaçlar

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

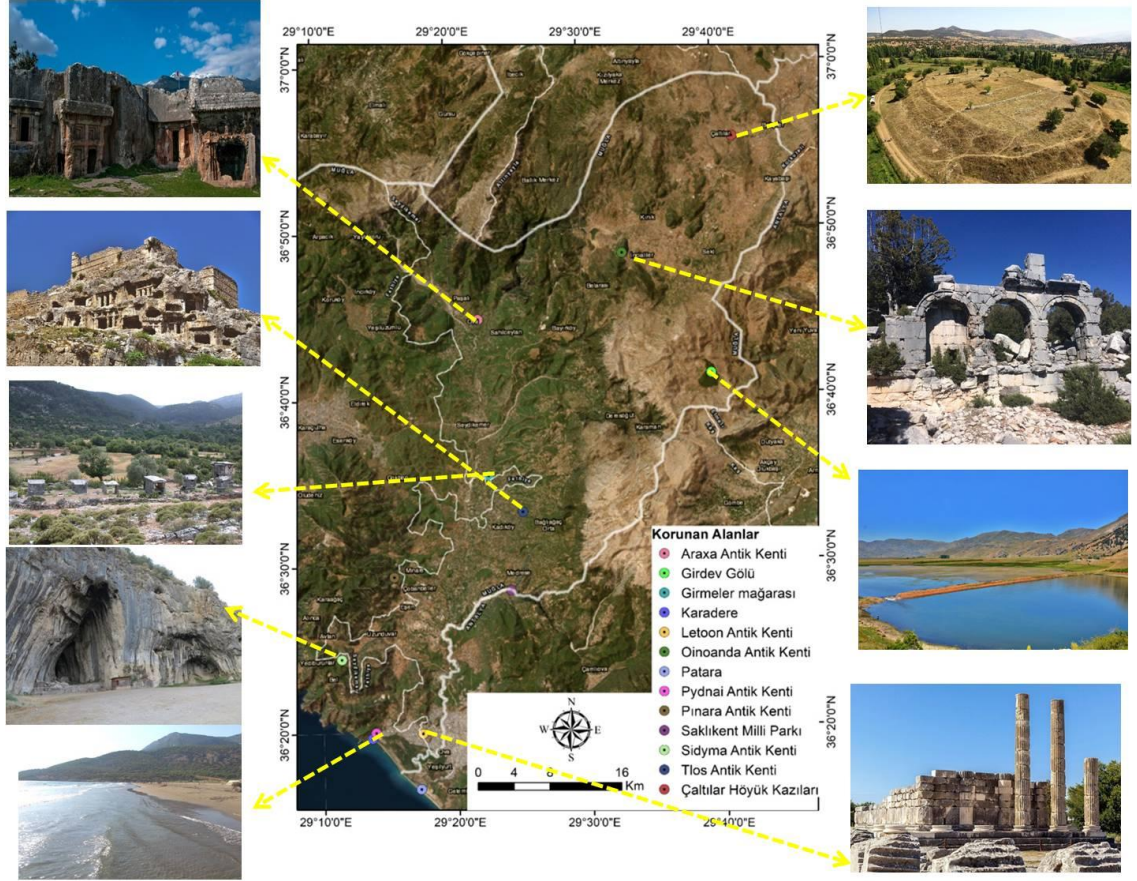
Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını ancak etkin bir koruma anlayışı ile sağlanabilmektedir. Korunan alanlar; bilimsel araştırma, türlerin, ekosistemin ve genetik çeşitliliğin korunması, yabancı bölgelerin korunması, doğal ve kültürel değerlerin korunması, turizm ve rekreasyon, doğa eğitimi gibi amaçlarla korunmaktadır. Korunan alanlar sadece sahip olduğu ulusun değil aynı zamanda tüm dünyanın ortak mirasıdır. Doğal kaynak değerleri ihmal edilerek yapılan fiziki planlamalar sonucunda bu alanlar tahrip edilmekte ve taşıma kapasiteleri zorlanarak yenilenemez hale gelmektedir. (Çelikyay, 2006, Dudley 2013, Akten, vd, 2012).

Korunan alanların sürdürülebilir kullanımı bu alanlarda yapılan planlama sürecinin başarılı bir şekilde uygulanmasına bağlıdır. Korunan alanlarda koruma-kullanma dengesinin kurulamadığı planlamalar sürdürülebilirlik sağlayamaz. Koruma statüleri birçok yasa ve yönetmeliğe dayandırılarak ilan edilmektedir fakat bu süreçte insan kaynaklı baskılar göz ardı edilmektedir. İnsan kaynaklı baskılar, genellikle hızla artan nüfus, kentsel genişleme, tarım ve endüstriyel faaliyetler gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Bu baskılar, korunan alanların doğal dengesini ve biyoçeşitliliğini tehdit etmektedir. Son dönemlerde doğal kaynak değerlerinin sınırlı olduğu ve korunmaları gerektiği gerçeği daha belirgin hale gelmiştir. Bu fark ediş doğal kaynakların değerinin ve korunmasının öneminin daha iyi anlaşılmasına ve buna yönelik çabaların artmasına yol açmıştır.

Günümüzde doğal kaynakların yok olması ve küreselleşmeye yön tutmuş olan dünyada insanların oluşturmuş olduğu olumsuz etkenler sonucu doğal kaynakların ve doğa koruma alanlarının yok olmaya ya da tahrip olmaya başladığı gözlemlenmektedir. Bu konuda dünyayı ve çevreyi koruyabilmek adına koruma statüleri kapsamında yeni planlamalar gerçekleştirilmektedir.

Muğla ilinin bir ilçesi olan Seydikemer, doğal güzellikleri ve zenginlikleri ile olduğu kadar tarihi ve turistik önemiyle de dikkat çekmektedir. Muğla'nın 2013 yılında Büyükşehir Belediyesi olmasıyla birlikte Seydikemer Fethiye'den ayrılarak ilçe olmuştur. Seydikemer ilçesindeki korunan alanların koruma statüleri kapsamında incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada incelenen korunan alanlar, Saklıkent Milli Parkı, Seydikemer sınırları içerisinde kalan Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi,

Girdev Gölü Sulak Alanı ve Önemli Doğa Alanı, "Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olan Girmeler Mahallesi, Girmeler mahallesi sınırları içerisindeki Girmeler Kaplıcaları I. ve III. Derece Arkeolojik Sit alanları, I. Derece Doğal Sit Alanından Nitelikli Doğal Koruma Alanına dönüştürülen Kesin Korunacak Hassas Alan olarak önerilen Patara ve Karadere, UNESCO'nun Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme kapsamında "Dünya Mirası Geçici Listesine" eklenen Tlos Antik Kenti, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Letoon antik kenti, UNESCO Dünya Mirası listesine giren Pınara antik kenti, Antik kent olarak korunan Pydnai, Araxa, Oinoada ve Sidyma antik kentleri, Çaltılar Mahallesi Höyük kazı alanları ve anıt ağaçlarıdır. Bu alanlar farklı koruma statüleri ile korunmakta ve ilçe sınırları içerisinde homojen bir dağılım göstermektedir (Şekil 5.1.).

Şekil 5.1. Seydikemer İlçesindeki Korunan Alanlar

Kentleşme hareketlerinin henüz yoğun olarak yaşanmadığı Seydikemer bir tarım bölgesi olmakla birlikte sahip olduğu doğal güzellikler sebebiyle turizm faaliyetlerinin de yoğun olarak yaşandığı bir yerdir. Seydikemer ilçesinde korunan alan statüleri ile korunan alanlarda sürdürülebilir bir kullanımın sağlanabilmesi ve bölgedeki koruma- kullanma dengesinin sağlanabilmesi adına bu bölgelerde alınacak önlemler bir denetim mekanizması ile hayata geçirilmelidir. Bu bağlamda her bir korunan alan için aşağıda belirtilen öneriler getirilmiştir.

- **Saklıkent Milli Parkı için;**

-Milli parkın taşıma kapasitesine uygun kullanımı sağlanmalıdır.

-Alan içerisinde özellikle kanyon içinde güvenlik önlemlerin uygulanmasına dikkat edilmelidir.

-Önemli ve sembolik değeri olan yaşam alanları korunmalıdır.

-Birbiriyle çatışan insan faaliyetleri kontrol altına alınmalıdır.

-Doğal ve kültürel özellikleri korurken koruma merkezli sürdürülebilir kullanım faaliyetlerine olanak sağlanmalıdır.

-Zarar görmüş olanların iyileştirilmesine veya eski haline getirilmesine olanak sağlanmalıdır.

- **Patara ÖÇKB (Kumluova-Karadere) için;**

- Endemik ve nadir türlerin korunmasına yönelik bariyer uygulamaları yapılmalı ve denetimi sağlanmalıdır.

- Alanda bulunan eşsiz güzellikteki kumulların ekosistem için önemli olduğu ve korunması gerektiği konusunda bilinçlendirme çalışması yapılmalıdır.

- Alana ziyaretlerin sınırlandırılması yapılmalıdır.

- Alana taşıt giriş çıkışlarının sınırlandırılması ve denetimi yapılmalıdır.

-Zarar görmüş olanların iyileşebilmesi veya restore edilebilmesi için olanak sağlamak gerekmektedir.

-Yerel halkın bilgilendirilmesi yapılmalı, halkın bu alanı daha iyi sahiplenmesi amaçlanmalıdır.

- **Girdev Gölü Sulak Alanı İçin;**

- Ekosistemler ve yaşam alanları için koruma sağlamak gerekmektedir.

- Koruma ve kullanım dengesinin sağlanması için yerel halkın bilgilendirilmesi ve bu çalışmaya halkın katılımı sağlanmalıdır.
- Alan içerisinde avlanmanın ve hayvan otlatmanın yasaklanması gerekmektedir.
- Piknikçilerin bu alanın önemi konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir.
- Alan için sürdürülebilir kullanım sağlamak önemlidir.

- **Tlos Antik Kenti İçin;**

- Endemik ve nadir türlerin korunmasını sağlamak gerekmektedir.
- Taşıt trafiğini alan içerisinde sınırlandırmak gerekmektedir.
- Alan içerisinde avlanmanın ve hayvan otlatmanın yasaklanması gerekmektedir.
- Zarar görmüş alanların iyileşebilmesi ve restore edilebilmesi için olanak sağlanmalıdır.

- **Pınara Antik Kenti İçin;**

- Kritik ve temsil edici değeri olan yaşam alanları, ekosistemler ve ekolojik süreçler için koruma sağlamak gerekir.
- Zarar görmüş alanların iyileşebilmesi ve restore edilebilmesi için olanak sağlanmalıdır.
- Alanın tanıtılmasını sağlamak için tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.
- Alan içerisinde sesli bilgilendirme ve uyarı tabelaları yerleştirmek gerekmektedir.

- **Sidyra Antik Kenti İçin;**

- Alanın tanıtılmasını sağlanmalıdır.
- Alanın daha iyi korunup sürdürülebilir şekilde geliştirilmesini sağlanmalıdır.
- Alanda zarar görmüş yerlerin iyileşebilmesi ve restore edilebilmesi için olanak sağlanmalıdır.
- Alan içerisinde endemik ve nadir türlerin korunmasını sağlamak gerekmektedir.
- Yerel halkın sürdürülebilirlik çalışmalarına katılımı sağlanmalıdır.

- **Letoon Antik Kenti İçin;**

- Alanın taşıma kapasitesi hesaplanarak ziyaretçi kullanımına izin verilmelidir.
- Zarar görmüş alanların iyileşebilmesi ve restore edilebilmesi için olanak sağlanmalıdır.
- Hassas alanlara yönelik uyulması gereken kurallar hakkında ziyaretçilerin bilgilendirilmesi gerekmekte uyarı tabelaları çoğaltılmalıdır.

- Ulusal ve uluslar arası basında tanıtımının sağlanması gerekmektedir.
- Alan içerisinde sesli bilgilendirme ve uyarı sistemleri kurulmalıdır.

- **Oinoanda Antik Kenti İçin;**

-Zarar görmüş olan alanların iyileşmesi ve restore olabilmesi için olanak sağlanmalıdır.

- Ulusal ve uluslar arası basında tanıtımının sağlanması gerekmektedir.
- Alan için ödenek sağlanmalıdır.

- **Araxa Antik Kenti İçin;**

-Zarar görmüş alanların iyileşebilmesi ve restore edilebilmesi için olanak sağlanmalıdır.

- Ulusal ve uluslar arası basında tanıtımının sağlanması gerekmektedir.
- Alan için ödenek sağlanmalıdır.

- **Çaltılar Höyük İçin;**

- Ulusal ve uluslar arası basında tanıtımı sağlanmalıdır.

- Alan için ödenek sağlanması gerekmektedir.

-Hassas alanlara yönelik uyulması gereken kurallar hakkında yöre halkının bilgilendirilmesi yapılmalıdır.

- **Girmeler Mağarası (Kaplıcaları) İçin;**

-Alanın taşıma kapasitesine uygun kullanıma izin verilmeli alanın doğal ve kültürel özellikleri korunmalıdır.

- Turizm acenteleri ile işbirliği oluşturulmalıdır.

- Rezervasyon sistemi geliştirilmelidir.

- Ziyaretçi kalış sürelerinin sınırlandırılmalıdır.

-Alanın belirli bölgelerine ziyaretçi kullanımları bariyer uygulamalarıyla sınırlandırılmalı bilgilendirme tabelaları yerleştirilmelidir.

- **Pydnai Antik Kenti İçin;**

- Alan ile ilgili tanıtım kartları hazırlanmalıdır.

-Alanda zarar görmüş alanların iyileştirilmesi ve restorasyonuna yönelik kaynak sağlanmalıdır.

- Ulusal ve uluslar arası basında tanıtımının sağlanmalıdır.

- Alan için ödenek sağlanması gerekmektedir.

- Alan içerisine yönlendirme ve uyarı tabelaları asılmalıdır.

Korunan alanların yönetimi, sadece klasik ve merkeziyetçi koruma yaklaşımlarıyla değil, aynı zamanda katılımcı yönetim planları ile daha etkin, yerelden koruma ve planlama araçlarının kullanılmasının da sağlanması gerekmektedir. Bu yaklaşım, yönetim kararlarının tüm ilgi gruplarının desteği ve paylaşımı ile alındığı bir planlamayı gerektirir. Korunan alanların yönetilebilmesi için mutlaka yerel halkın bu süreçte bulunması gerekmektedir.

Korunan alanların etkin yönetimi için kapsayıcı bir mevzuatın geliştirilmesi, sorunlara çözüm bulmak ve yetkileri net bir şekilde tanımlamak açısından kritik bir adım olacaktır. Ayrıca bu mevzuat, korunan alanların yönetimine rehberlik ederken aşağıdaki hususları da içermelidir;

Yetkilerin Tanımlanması: Korunan alanların yönetiminde kimin ne tür yetkilere sahip olduğunu açıkça belirlemelidir. Bu, doğal kaynakların korunması, ziyaretçi yönetimi, denetim ve diğer alanlar için yetkileri netleştirir.

Yaptırımların Belirlenmesi: Korunan alanlara ilişkin ihlaller veya kurallara uymama durumunda uygulanacak müeyyidelerin tanımlanması gereklidir. Bu cezai yaptırımlar, para cezaları, uyarılar veya diğer yaptırımları içerebilir.

Koruma Planlarının Oluşturulması: Korunan alanların yönetimine ilişkin uzun vadeli planları hazırlanmalıdır. Bu planlar, alanın korunması, sürdürülebilir turizm, yerel kalkınma ve diğer hedeflere yönelik olmalıdır.

Katılımcı Yaklaşımın Teşvik Edilmesi: Yerel halkın ve diğer ilgili tarafların korunan alanların yönetimine katılımını teşvik etmelidir.

Çevresel Etki Değerlendirmeleri: Mevzuat, yeni projelerin veya faaliyetlerin korunan alanlara etkisini değerlendirmek için çevresel etki değerlendirmeleri yapılmalıdır (Güneş, 2011).

Ayrıca aşağıda belirtilen genel önlemlerin alınması ile korunan alanlarda daha etkin bir yönetim ve denetim sağlanabilecektir.

- Korunan alanlardaki statü çakışmalarını önleyecek tek elden yönetimini sağlayacak tek bir doğa koruma mevzuatı oluşturulmalıdır.
- Korunan alanların bütçe/finansman sıkıntıları giderilerek yeterli bütçe sağlanmalıdır.

- Korunan alanlarda araç ve gereç bakımından eksilikler giderilmelidir.
- Korunan alanlarda ziyaretçi yönetimi ve bilinç düzeyinin artırılması gerekmektedir.
- Doğal ve yaban hayatı koruma planları yapılmalıdır.
- Korunan alanların koruma kullanma dengesi sağlanmalıdır.
- Alanların kaynak değerine ve niteliğine göre planlanmalar yapılarak yönetilmeli ve tanıtımları yapılmalıdır.
- İlgili kurumlarla iletişim ve koordinasyon sağlanmalıdır.
- Turizm ofislerinde bilgilendirmeler yapılmalı ve broşürler hazırlanmalıdır.
- Görevli personeller için eğitimler düzenlenmelidir.

Seydikemer ilçesi korunan alanlarının koruma statüleri kapsamında incelendiği bu çalışma ile bölgenin ne kadar zengin bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Muğla ilinin gelişmekte olan ilçelerinden birisi olan Seydikemer’de bu alanlara ek olarak koruma potansiyeli yüksek başka alanlarda bulunmaktadır. Bölgede kentleşme hareketlerinin henüz çok fazla yaşanmaması bölge için bir avantajdır. Gelecekte yapılacak planlama çalışmaları için doğal kaynakların korunarak kullanılmasına öncelik veren planlamalar yapılmalı ve bölge halkının da bu konudaki bilinç düzeyinin artırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akesen, A.,1997. Doğal Kaynak Kullanımlarında Alternatif bir Yöntem Olarak Doğa Koruma Sistemlerinin Rolü ve Önemi, Doğal Kaynak Kullanımında Alternatif Yöntemler Yeni Yaklaşımlar, Marmara Üniversitesi Türkiye Ekonomisi Araştırma Merkezi ve Friedrich-Naumann vakfı, s.35-44, Ankara.
- Akesen, A. (2006). Bilim ve Ütopya, Aylık bilim, Kültür ve Politika Dergisi, sayı 144, yıl 12 s.39-44, Haziran 2006, İstanbul.
- Alptekin, C., İmal, B. ve Öner, N. (2010). Ülkemizde Doğal Korunan Alanlar ve Milli Parklarda Alınabilecek Sivilkültürel Önlemler,. *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, (s. C:3 S:5-12). Artvin: Bildiriler Kitabı.
- Anonim, (1998). Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığımız, Orman Bakanlığı Yayın No:120, ISBN:975-8273-31-0, Ankara.
- Anonim, (1999). Orman Bakanlığı, 1999. Rio'dan Bugüne Uluslar arası Ormancılık Diyaloğu, ARA Çalışma Grubu Toplantısı, Antalya.
- Anonim, (2014). Çevre ve şehircilik bakanlığı Planlama Ofisi Şehircilik Bürosu.
- Anonim, (2015). Meteoroloji Genel Müdürlüğü.
- Anonim, (2021). T.C. Seydikemer Kaymakamlığı Yayını.
- Anonim, (2022). Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü.
- Anonim, (2023). *Seydikemer Belediyesi Kültür Haritası*, https://www.seydikemer.bel.tr/AnaSayfa/Kultur_Haritasi, 2023.
- Anonim, (2023 a). *T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı*, <https://ockb.csb.gov.tr/korunan-alanlar-i-56>.
- Anonim, (2023 b). *T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı*, <https://mugla.csb.gov.tr/mugla-ili-seydikemer-ilcesi-cokek-mahallesinde-cokek-ii-regulatoru-ve-hes-projesine-iliskin-1-5000-ve-1-1000-olcekli-nazim-ve-uygulama-imar-plani-duyuru-355549>.
- Anonim, (2023 c). *T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı*, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, <https://tvk.csb.gov.tr/>.
- Anonim, (2023 d). T.C. *Kültür ve Turizm Bakanlığı Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*. <https://mugla.ktb.gov.tr/#> .
- Anonim, (2023 e). *T.C. Seydikemer Kaymakamlığı*. T.C. Seydikemer Kaymakamlığı web sitesi: <http://www.seydikemer.gov.tr/> .
- Anonim, (2023 f). *T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı*. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı web sitesi: <https://www.tarimorman.gov.tr/>.
- Anonim, (2023 g). *T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü*. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü web sitesi: <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/34/Temel-Kavramlar>.

- Anonim, (2023 h). *T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Muğla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü*. <https://mugla.tarimorman.gov.tr/Menu/100/Seydikemer>
- Anonim, (2023 i) . *Villa Gezegeni*. Villa Gezegeni Antik Likya Yolu.
- Anonim, (2024). Seydikemer Belediyesi, 2007.
- Anonim, (2024 a). Muğla Büyükşehir Belediyesi, *Seydikemer Kırsal Mahalle Tespiti*,
- Anonim, (2024 b). *Önemli Doğa Alanları Derneği* ,2024.
- Anonim, (2024 c). *UNESCO Dünya Mirası Listesi*,2024.
- Axis Ansiklopedisi, (2000). Doğan Yayıncılık, Cilt:IV, Sayfa 104-111,165, İstanbul.
- Bakır, S. (2019). *Türkiye' de Küreselleşme Süreci ve Korunan Alanlar Üzerine Etkisi: Datça Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi*,. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bayer, M,Z. (1968). Tabiatı Koruma, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haberler Bülteni, Yıl:7, Sayı:26. S.93-101.
- Baykal, H. (2006). *Acarlar Langozu (Sakarya) Örneğinde Korunan Alanlarda Eğitim ve Bilinçlendirme Araçlarının Genel Özelliklerinin Saptanması*. Ankara: Fen Bilimler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Becks, R., ve Becks, B. (2013). Girmeler Mağarası - Lykia' da Bir Kalkolitik Dönem Yeleşimi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , s. C: 5 S:166-183.
- Borrini-Feyerabend, G., Johnston, J., ve Pansky, D. (2006). *Governance of protected areas*. Routledge.
- Bozyiğit, R. (2015). *İlçemiz Seydikemer* (I. Baskı b.). İstanbul: Kültür ve Sanat Basım Evi.
- Bozyiğit, R. (2020). Seydikemer İlçesi (Muğla) Toprakları Özellikleri ve Kullanımı üzerine Bir Değerlendirme. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 18, s. 695-706.
- Cangül, C. (2021). *Kültür Envanteri*. <https://kulturenvanteri.com/tr/yer/araxa/#17.1/36.745311/29.368904>.
- Çolak, A. (2001). Ormanda Doğa Koruma, (Kavramlar-Prensipiler-StratejilerÖnlemler), Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
- Demirayak, F. (2006). *Türkiye' de Korunan Alanlar İçin Yeni Bir Yaklaşım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Doğanay, P. (2006). *Avrupa Birliği'nde Doğa Koruma ve Türkiye*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Dudley, N. (2013). Korunan Alan Yönetimi Kategorilerini Uygulamak İçin Kurallar. *IUCN*, s. 50-62.
- Eğre, M. (2006). *Türkiye'de Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Yönetim Sorunları*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

- Erođlan, K., Koşugen, P. ve Göktuğ, T. (2022). Evaluation of Outdoor Recreational Potential of Şarlan Nature Park According to Gülez Method. *Korunan Alanlar Araştırma Dergisi*, s. 75-85.
- Gaston, K., Jackson, S., Cantu-Salazar, L. ve Cruz-Pinon, G. (2008). The ecological performance of protected areas. *Annual review of ecology, evolution, and systematics*, 39, s. 93-113.
- Göktuğ, T. ve Arpa, N. (2015). Korunan alanlar yönetimi bağlamında kayak merkezilerinin fiziksel ve sosyal taşıma kapasitelerinin analizi: Ilgaz Dağı milli parkı, Ilgaz kış sporları turizm merkezi. *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 15, s. 104-119.
- Grieser, K. (2005). *Visitor perceptions of crowding, coping, and social carrying capacity: An exploratory study in the Mohonk Preserve*. New York: State University of New York College of Environmental Science and Forestry.
- Gül, A. ve Kuş Şahin, C. (2010). Ülkemizdeki Doğal Sit Alanlarının Mevcut Durumu Analizi (Bodrum Yarımadası Örneği). III. *Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, (s. 1564-1674). Artvin. *Hacettepe Üniversitesi*. (2024). Hacettepe Üniversitesi web sitesi: <https://avesis.hacettepe.edu.tr/aysegula/yayinlar?themeId=1>
- Güneş, G. (2011). Korunan alanların yönetiminde yeni bir yaklaşım: katılımcı yönetim planları. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3(1), 47-57.
- Hannah, L., Dave, R., Lowry, P., Andelman, S., Andrianarisata, M., Andriamaro, L., ve Wilme, L. (2008). Climate change adaptation for conservation in Madagascar. *Biology letters*, 4, s. 590-594.
- Hannah, L., Midgley, G., Andelman, S., Araújo, M., Hughes, G., Martinez, E. ve Williams, P. (2007). Protected area needs in a changing climate. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 5, s. 131-138.
- IUCN, (1978). Categories, Objectives and Criteria for Protected Areas: A Final Report prepared by Committee on Criteria and Nomenclature Commission on National Parks and Protected Areas.
- İlhan, A., ve Göktuğ, T. (2020). 21. Yüzyılda Çin'in Sürdürülebilirlik Paradigması: Ekolojik Medeniyet. *Journal of the Institute of Science and Technology*, 10.3, s. 2047-2061.
- Joppa, L., Loarie, S. ve Pimm, S. (2008). On the protection of "protected areas". *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, s. 6673-6678.
- Kaplan, S. (2003). Doğa Koruma Çalışmaları ve Yasalarımız. *Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi*, s. 4(16), 29-33.
- Karakoç, G., ve Erkoç, F. (2001). Türkiye'de ve Dünyada çevre korumacılık ve koruma statüleri. *Çevre Bilim & Teknoloji*, 1, s. 32-39.
- Katırcıoğlu, G. (2019). *Korunan alanların planlanması ve yönetimi üzerine bir değerlendirme, Kayseri Sultan sazlığı örneği*. Koceli: Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıçaslan, Ç., Deniz, B., Göktuğ, T., ve Kara, B. (2011). Evaluation of tourism alternatives in the national park of Dilek Peninsula Büyük Menderes delta. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 19, s. 270-279.

- Kliskey, A. (2000). Recreation terrain suitability mapping: a spatially explicit methodology for determining recreation potential for resource use assessment. *Landscape and Urban planning*, 52, s. 33-43.
- Koç,, Y. (2015). *Muğla ilinde korunan alanların koruma statüleri kapsamında incelenmesi üzerine bir araştırma*. İzmir: Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Koç,, Y. ve Soykan, A. (2020). Dünya’da ve Türkiye’de doğa korumanın kuramsal temelleri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, , s. (7), 86-99.
- Korkut, T. (2015). Arkeoloji, Epigrafi, Jeoloji, Doğal ve Kültürel Peyzaj Yapısıyla Tlos Antik Kent ve Teritoryumu. *Seydikemer Kaymakamlığı Yayınları*.
- Kurdoğlu, O. (2007). Dünyada doğayı koruma hareketinin tarihsel gelişimi ve güncel boyutu. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 59-76.
- Moore,, S. ve Polley,, A. (2007). Defining indicators And Standards for Tourism Impacts in Protected Areas: Cape Range National Park, Australia. *Environmental Management*, 39, s. 291-300.
- Ortaçşme, (1998). Dünyada ve Türkiye’de Doğa Koruma Politikalarının Gelişimi, Cumhuriyetimizin 75. yılında Ormancılığımız Sempozyumu, Bildiriler Kitabı,649-666, İ.Ü. Orman Fakültesi, İstanbul.
- Paracchini, M., Zulian, G., Kopperoinen, L., Maes, J., Schägner, J., Termansen, M. ve Bidoglio, G. (2006). Mapping cultural ecosystem services: A framework to assess the potential for outdoor recreation across the EU. *Ecological indicators*, 45, s. 371-385.
- Sezen, J. (2017). Türkiye ve dünyada korunan alanlara yönelik çevre bilincinin önemi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*,, 2, s. 165-177.
- Sellars, R.W. (1997). *Preserving Nature in the National Parks, A History*, Yale University, USA.
- Smart, J., Hilton, T., C., ve Mittermeier RA. (2014). The IUCN Red List:50 Years of Conservation. CEMEX, 240
- Surat, H., Surat, B. Z., ve Özdemir, M. (2014). Korunan alanların rekreasyonel kullanımı ve yerel halkın farkındalığı: Borçka Karagöl Tabiat Parkı örneği. *II. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu* (s. 22-24.). Isparta: Isparta Üniversitesi.
- Teksöz, G., Ertürk, E., ve Lise, Y. (2014). Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi İçin Biyosfer Rezervleri: Camili’de Yaşam, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, Ankara.
- Tozar, T., (2006). Doğal Kaynakların Sürdürülebilirliği İçin Geliştirilen Ekolojik Planlama Yöntemleri. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İstanbul.
- Türkyılmaz, B., Z., Güney, A. ve Kaplan, A. (2003). Doğal alanların korunması çalışmalarının İzmir/Foça örneğinde irdelenmesi. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, s. 41.
- Unesco, (2023). Türkiye Millî Komisyonu. <https://www.unesco.org.tr/>.

- Visconti, P., Butchart, S., Brooks, T., Langhammer, P., Marnewick, D., Vergara, S. ve Watson, J. (2019). A bold successor to Aichi Target. *Response. Science*, 365, s. 650-651.
- Watson, J., Dudley, N., Segan, D. ve Hockings, M. (2014). The performance and potential of protected areas. *Nature*, 515, s. 67-73.
- Weyland, A., Bloos, F., Thomas-Ruddley, D., Ruddley, H., Engel, C., Schwarzkopf, D. ve Marshall, J. (2014). Impact of compliance with infection management guidelines on outcome in patients with severe sepsis: a prospective observational multi-center study. *Critical care*, 18, s. 1-10.
- Wild, R. ve McLeod, C. (Editors) (2008). Sacred Natural Site: Guidelines for Protected Area Managers, IUCN, Gland, Switzerland.
- Wright, R.G. (1996), National Parks and Protected Areas, National Biological Service, University of Idaho, Sayfa 23, USA. 6.
- WWF, (1996). Changing Worlds, 35 years of conservation achievement, WWF International, Gland-Switzerland.
- Yücel, M. (1995). Doğa Koruma Alanları ve Planlaması. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları yayın no. 104, Adana.
- Worboys, G., Lockwood, M., Kothari, A., Feary, S. ve Pulsford, I. (2015). *Protected area governance and management. Anu Press*, 9, s. 316-323.
- Yazıcı, Ş. (2007). *Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Turizm Baskısı ve Datça - Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi İçin Turizm Yönetim Planı Önerisi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yücel, M. (2005). Korunan Alanların Sınıflandırılması ve Uzun Devreli Gelişme Planları Yapımında Yaşanan Sorunlar. *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, s. 8-10.
- Yücel, M., ve Babuş D. (2005). Doğa Korumunun Tarihçesi ve Türkiye'deki Gelişmeler, *Doğu Akdeniz Orm. Araş. Müdürlüğü (DOA) Dergisi (Journal of DOA)*, Sayı: 11 S: 151-175
- Zal, N., Eczacıbaşı, G.B. ve Karauz, E.S. (2006). Aşağı Meriç Taşkın Ovasının Biyosfer Rezervi Olarak Planlanması. İç Anadolu Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları No: 69, 251, Ankara.
- Zengin, M. ve Yılmaz, S. (2008). Ardahan Kura Nehri ve Yakın Çevresi Alan Kullanımlarının Belirlenmesi ve Optimal Alan Kullanım Önerileri. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 39, s. 43-54.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad :C**** K***** :
Uyruk T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi: **/**/****
Medeni Hali :*****
Telefon : 0*****
E-posta : c*****@h*****

Eğitim

Alınan Derece	Aldığı Kurum/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lise	Fethiye Lisesi	2003
Ön Lisans	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2006
Lisans	Çukurova Üniversitesi	2009
Yüksek Lisans	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2024

İş Tecrübesi

Yıl	Yer	Pozisyon/görev
2010-2011	Datça	Peyzaj Mimarı
2015-	Seydikemer Belediyesi	Peyzaj Mimarı

Yabancı Dil

Dil (İngilizce)	Başlangıç	Orta	İleri
Yazma		X	
Konuşma	X		
Anlama		X	
Okuma		X	

EK. 1. Korunan Alan Tanımları (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü)

Korunan Alan: Ekosistem hizmetlerinin ve kültürel değerlerin, tabiatla birlikte uzun vadeli korunması ve devamlılığın sağlanması maksadıyla mevzuatla tanımlanan ve yönetilen coğrafi bir alandır.

Milli Park: Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.

Tabiat Parkı: Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır.

Tabiatı Koruma Alanı: Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarıdır.

Tabiat Anıtı: Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dâhilinde korunan tabiat parçalarıdır.

Yaban Hayatı Geliştirme Sahası: 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'na göre; av ve yaban hayvanlarının ve yaban hayatının korunduğu, geliştirildiği, av hayvanlarının yerleştirildiği, yaşama ortamını iyileştirici tedbirlerin alındığı ve gerektiğinde özel avlanma plânı çerçevesinde avlanmanın yapılabildiği sahalardır.

Yaban Hayatı Koruma Sahası: 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu'na göre; Yaban hayatı değerlerine sahip, korunması gerekli yaşam ortamlarının bitki ve hayvan türleri ile birlikte mutlak olarak korunduğu ve devamlılığının sağlandığı sahalardır.

Ulusal Öneme Haiz Sulak Alanlar: Bir sulak alan flora ve faunanın özellikleri ile kalitesinde dolayı bir bölgenin ekolojik ve genetik çeşitliliğini sürdürürebilmek için özel bir değere sahip olduğu alanlardır.

Mahalli Öneme Haiz Sulak Alan: Ulusal öneme haiz sulak alan ve Ramsar alanı listesinde bulunmayan Genel Müdürlükçe onaylanan alanlardır.

Ramsar Alanı: Ramsar Sözleşmesinin 2 inci maddesi gereğince ilan edilerek Ramsar listesine dâhil edilen sulak alanlardır.

Muhafaza Ormanı: Arazi kayması ve yağmurlarla yıkanması tehlikesine maruz olan yerlerdeki ormanlar ile meskun mahallerin havasını, şose ve demiryollarını, toz ve kum fırtınalarına karşı muhafaza eden ve nehir yataklarının dolmasının önüne geçen veya memleket müdafaası için muhafazası zaruri görülen ve bu gerekçelerle ayrılan devlet ormanları, maki veya fundalarla örtülü yerlerdir.

Gen Koruma Ormanı: Bir türün genetik çeşitliliğinin doğal ortamında (in-situ) korunması amacıyla yönetilen doğal meşcereler.

Tohum Meşceresi: Orman ağacı ve ağaççığı türlerinde tohum üretmek amacıyla koordinatları Bakanlıkça belirlenen ve bu amaçla yönetilen alanlardır.

Tohum Bahçesi: Yüksek kaliteli bol tohum üretmek üzere yetiştirilen bahçelerdir. Kuruluşlarına bağlı olarak iki tip tohum bahçeleri vardır.

Klonal Tohum Bahçesi: Aşılama ile elde edilen fidanlardan oluşan bahçelerdir.

Tohum Plantasyonları: Tohumdan elde edilen fidanlarla yetiştirilen bahçeleridir.

Gen Koruma Alanı: Bir türün genetik çeşitliliğinin veya gen kaynaklarının doğal ortamında veya doğal ortamı dışında korumak amacıyla koordinatları Bakanlıkça belirlenen ve bu amaçla yönetilen alanlar.

Şehir (Kent) Ormanı: Ormanların öncelikle sağlık, spor, estetik, kültürel ve sosyal fonksiyonlarını halkın hizmetine sunmak, aynı zamanda yurdun güzelliğine katkı sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkân vermek ve teknik ormancılık faaliyetleri ile flora ve faunanın da tanıtılarak, özellikle çocuklar ve gençlere orman sevgisi ve bilincinin aşılması amacıyla izcilik, doğa yürüyüşü, bisiklet, binicilik ve benzeri etkinlikler ile kır lokantası, kır kahvesi, kültür evleri, yöresel ürün sergi ve satış yeri, amfi tiyatro, çeşitli mini spor alanları ve diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden, il ve ilçelerde ayrılan yerler.

Hedef Tür: Yaban hayatı koruma ve yaban hayatı geliştirme sahalarında sahanın ayrılmasına gerekçe olan tür veya türler.

İkinci Tür: Sahada popülasyonu hedef türden sonra en fazla olan tür.

Orman Alanı: Üzerinde orman ağacı bulunan alanın hektar ölçü birimine göre büyüklüğü.

Ormansız Alan: Muhafazaya ayrılan orman alanı içinde kalan orman toprağı alanlarının miktarını ifade eder.

Sulak Alan: Tabii veya suni, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerlerdir.

Uzun Devreli Gelişme Planı: Milli parklar, tabiat parkları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar gibi korunan alanın sahip olduğu özellik ve nitelikleri göz önünde tutarak kaynak değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve uzun dönemde sürdürülebilirliğinin sağlanması için teknik, sosyal, ekonomik, eylem ve yönetim modellerinin belirlendiği, ilişkilerin kurulduğu, bölgelemeye dayalı ekosistem yaklaşımli plan.

Yaban Hayatı Yönetim ve Gelişme Planı: Av ve yaban hayvanları ile yaşama alanlarının tüm yaban hayatı ve ekosistem kaynak değerlerinin korunması, iyileştirilmesi, kullanımı ve yönetimi için bu sahaların strateji ve yönetim alt planlarını ve kurumlar arası koordinasyon esaslarını belirleyen 1/25000 ölçekli bir plan.

Yaban hayatı koruma sahası: Yaban hayatı değerlerine sahip, korunması gerekli yaşam ortamlarının bitki ve hayvan türleri ile birlikte mutlak olarak korunduğu ve devamlılığının sağlandığı sahaları,

Yaban hayatı geliştirme sahası: Av ve yaban hayvanlarının ve yaban hayatının korunduğu, geliştirildiği, av hayvanlarının yerleştirildiği, yaşama ortamını iyileştirici tedbirlerin alındığı ve gerektiğinde özel avlanma plânı çerçevesinde avlanmanın yapılabildiği sahalar.